۷۸۹٫۷۷
۳۵۰ ک
۱۴۴۸

سازمان کتابخانه ها، موزه ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی
اداره مخطوطات

نام کتاب: کتاب دوم ویولن مطابق برنامه هنرستان موسیقی ملی
مؤلف: -
موضوع: ویولن - پارتیسیون زبان: فارسی
سال چاپ: ۱۳۲۸ ش محل چاپ: تهران
کاتب
طول: ۲۸ عرض: ۲۱٫۵ شماره صفحه ها: ۵۵ ص
شماره عمومی: ۲۸۱۵۵ کتابخانه / بخش
وقفی / خریداری تاریخ
مصور ☐ درسی ☐ گراوری ☑ افست ☐
ملاحظات

۷۸۹٫۷۷
ک ۲۱۳ خ

کتاب دوم

ویولن

مطابق برنامهٔ هنرستان موسیقی ملی

چاپ دوم   خرداد ماه ۱۳۲۸

کتابخانهٔ آستان قدس مشهد
شماره ثبت ۱۴۸۸۹۴
تاریخ آذر ۷۵

مرکز پخش:

مغازهٔ «یافا» خیابان شاه آباد - تهران

بها ۶۰ ریال

شرکت سهامی چاپخانهٔ فردوسی

دلشاد

قسمت اول

1 گام دو بزرگ

هنرآموز - هنرجو باید گام و آرپژ را نخست خیلی سنگین و با تمام آرشه بنوازد و پس از اینکه انگشت ها قوت پیدا کرد بتدریج آنها را تندتر بزند و همه روزه این تمرین ها را تکرار نماید تا بخوبی از عهده اجرای آنها برآید .

Allegretto (خوشحال) آهنگ سحر

آهنگ از موسی معروفی - شعر از رضا لطفی

۳

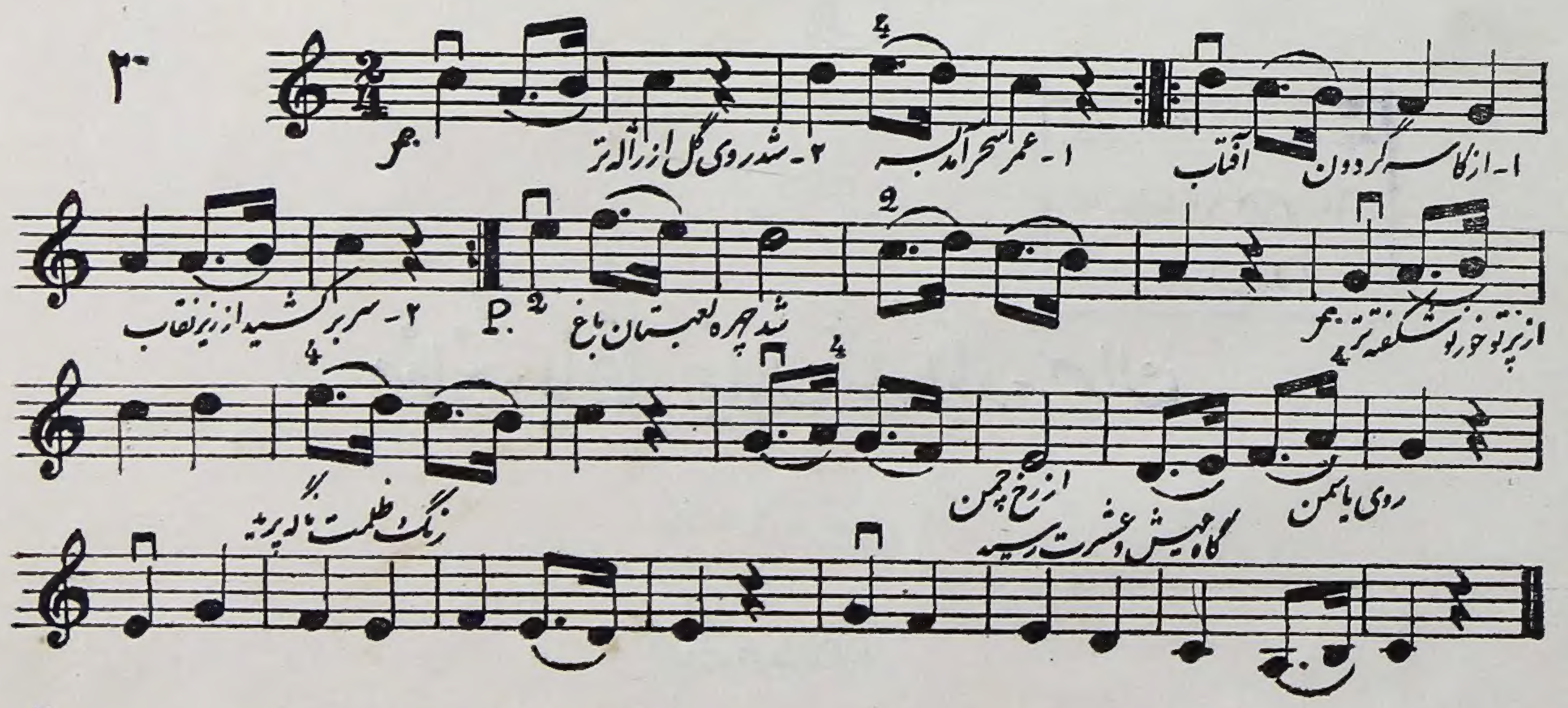

۴ گام سل بزرگ

۵ آرپژ سل

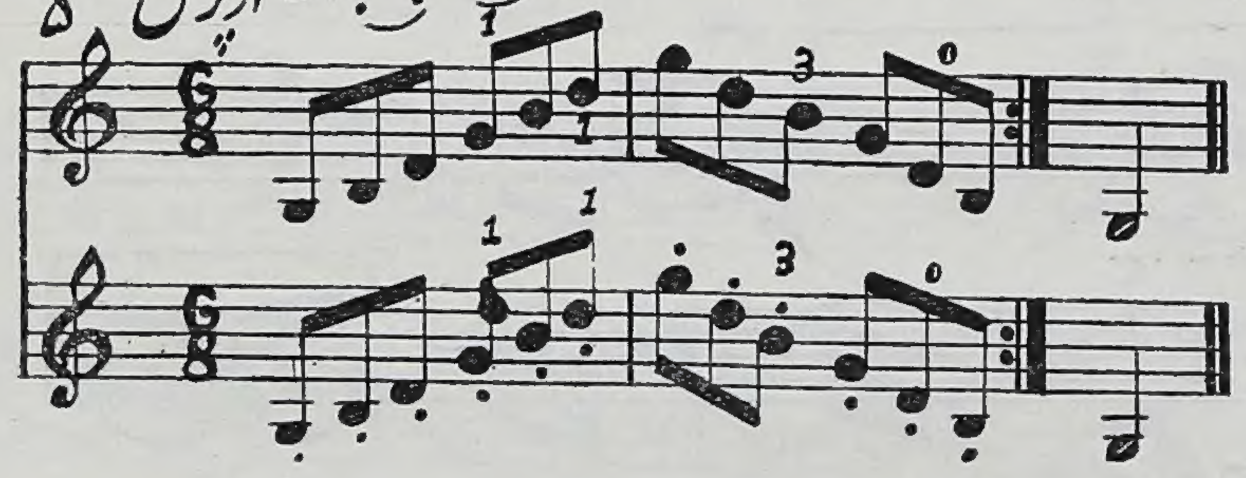

آرپژ گام سل را نیز علاوه بر آرشه هائی که نوشته شده است با آرشه های گام دو هم بنوازند

Marche مارش

آهنگ از درویش خان

۶

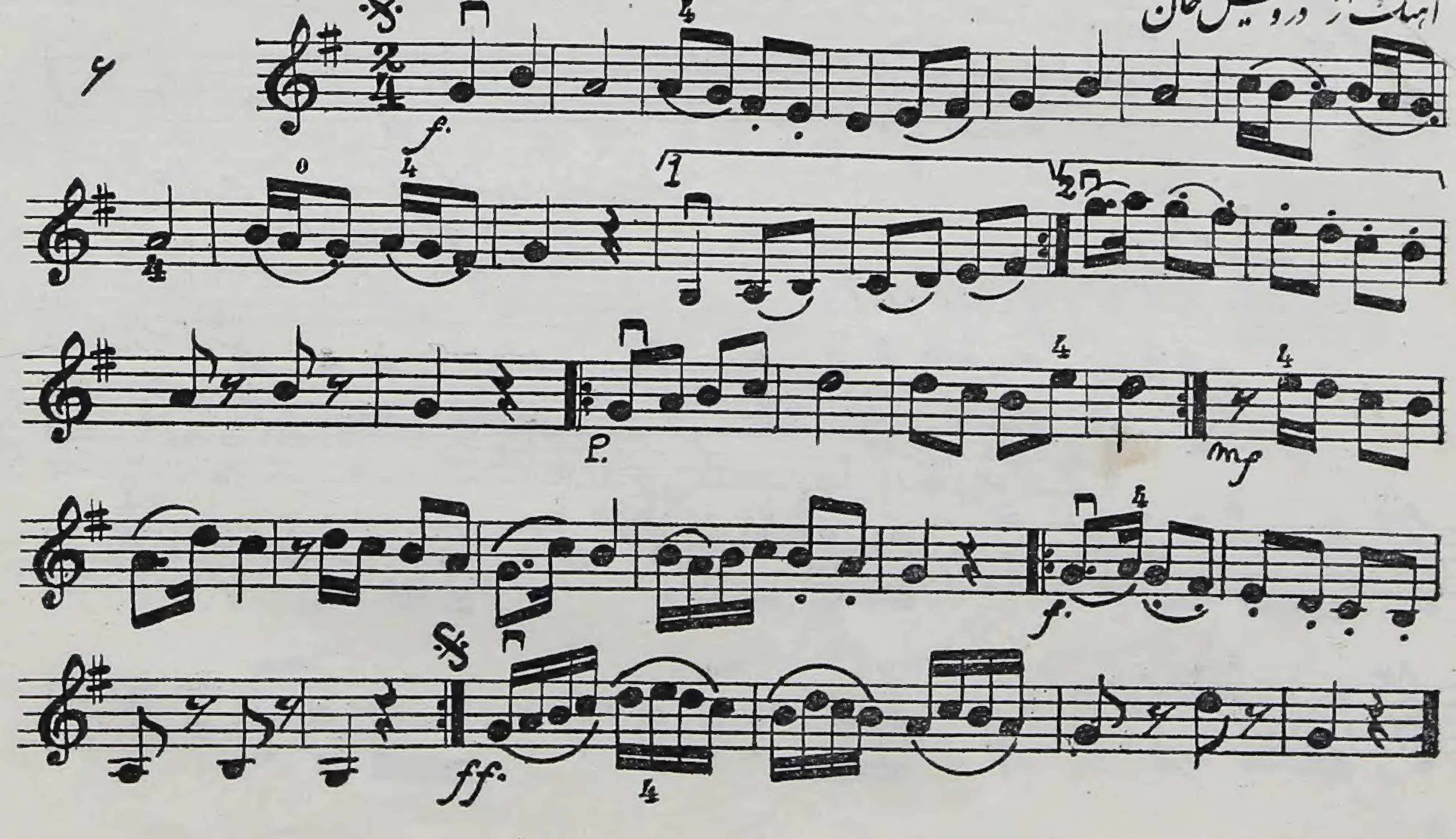

Allegretto ♩. = 108 رنگ ماهور

آهنگ از خالقی

۷

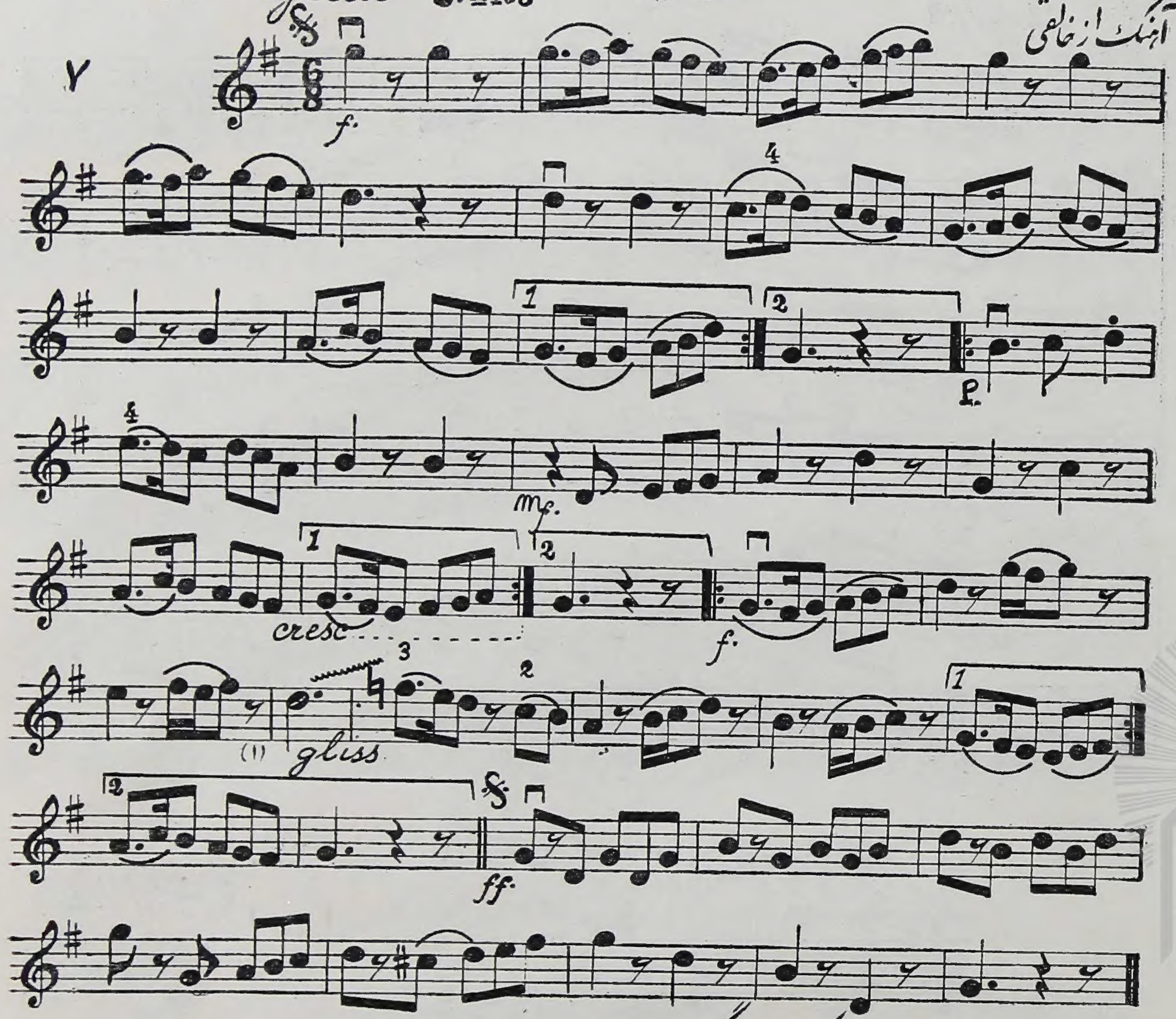

(۱) این علامت ~~~~ برای کشیدن انگشت است که آنرا glissendo گویند

تمرین آرشه

Moderato

آهنگ از مهدی مفتاح

۸

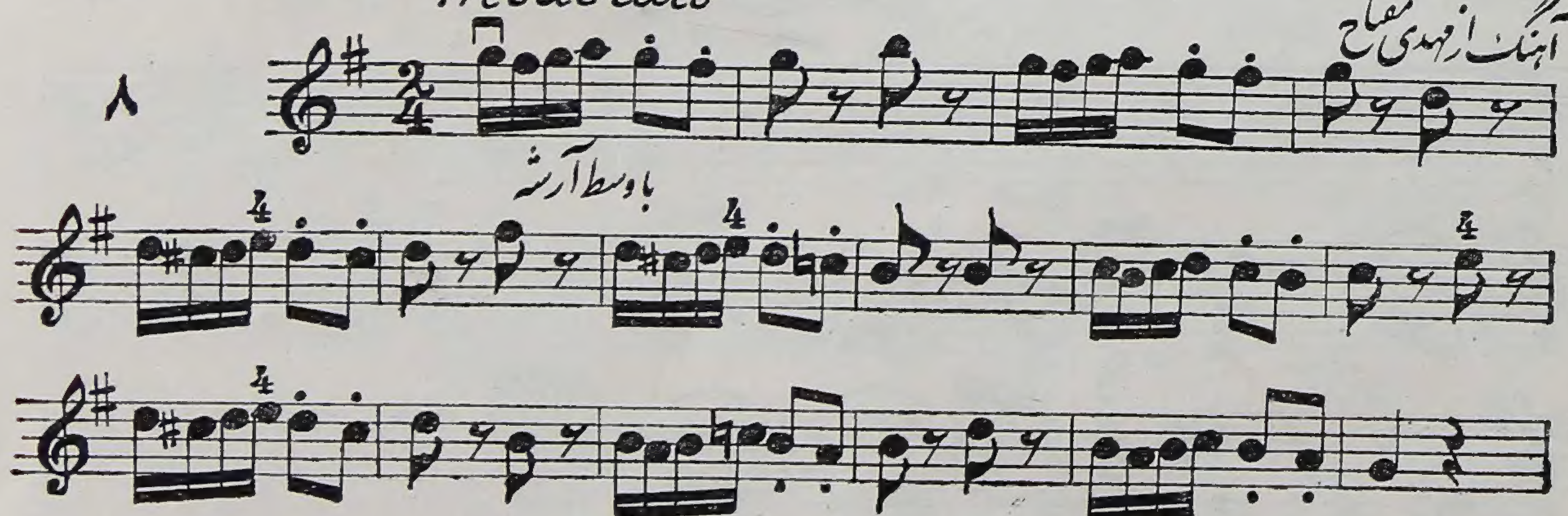

هر چه ممکن است انگشت ها در جای خود بماند

چند تمرین برای قوت یافتن انگشت ها

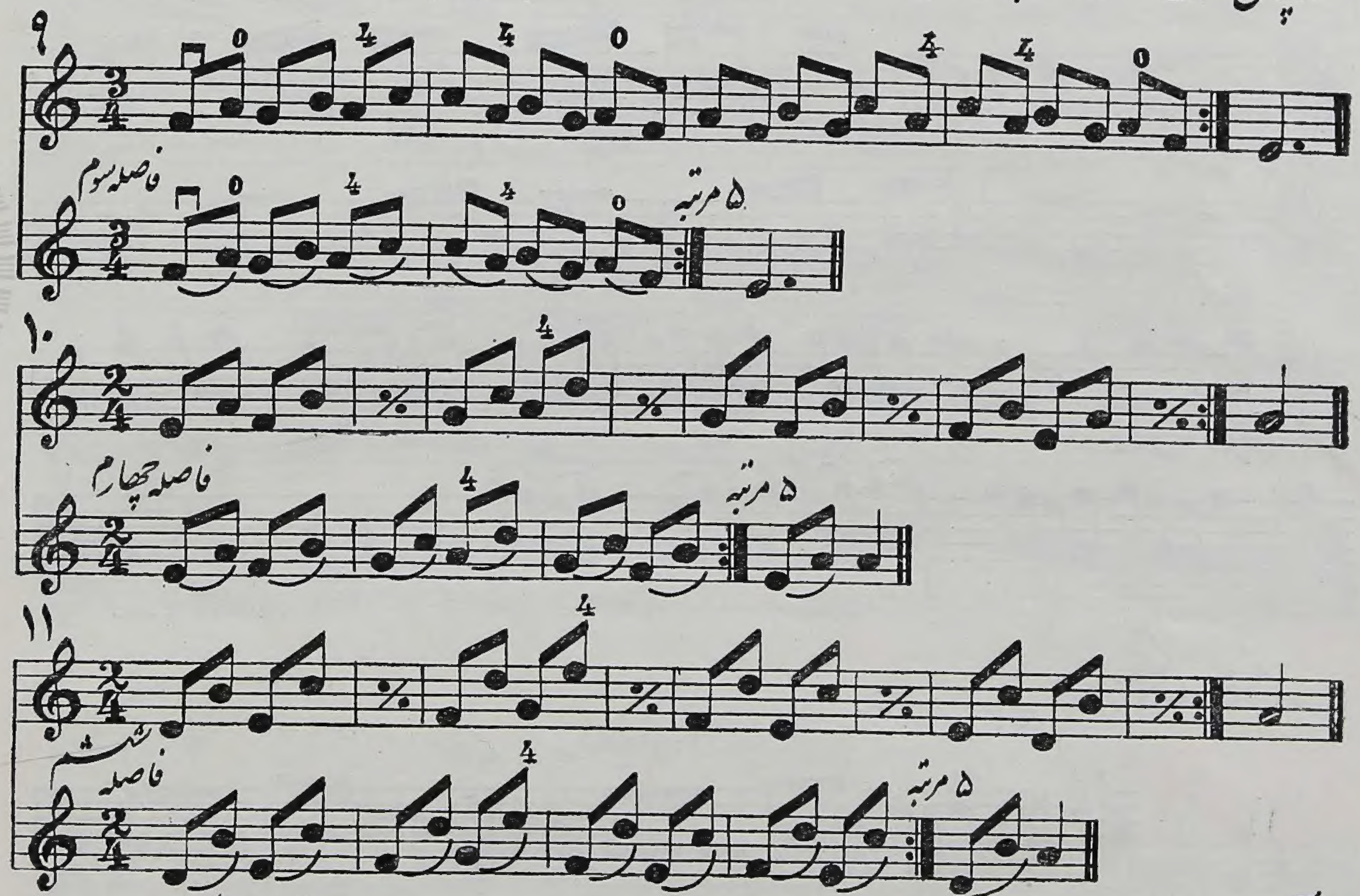

هنرآموز - علامات و اصطلاحات مترنم و همچنین حالات اجرای قطعات از قبیل *mf* *p* وغیره را که در زیر آهنگ ها نوشته شده بتدریج بهنرجو بیاموزید که درست بنوازد

دو آهنگ در می کوچک (ساخته مفتح)

آهنگ اول *Moderato*

۱۲

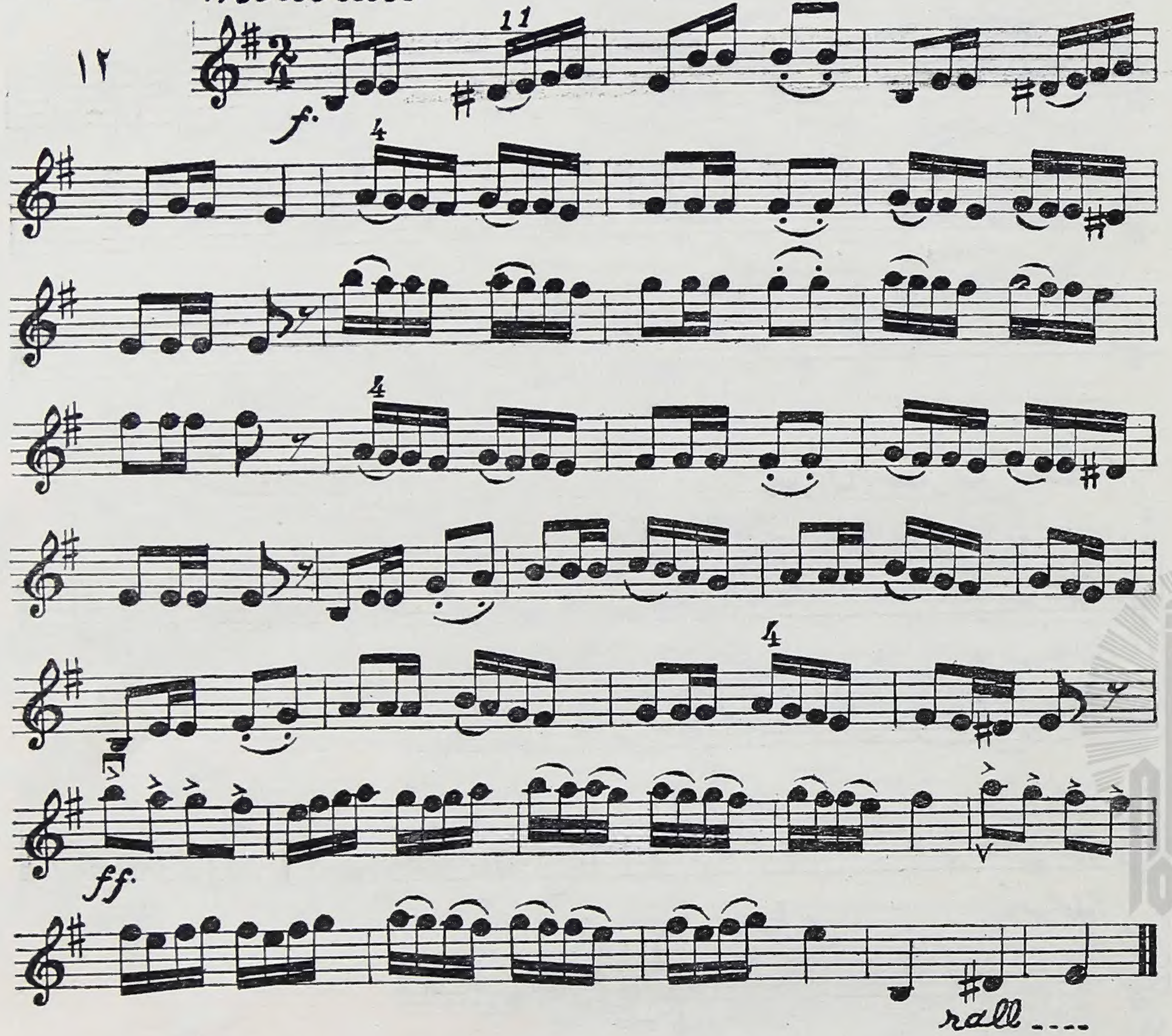

آهنگ دوم *Moderato*

۱۳

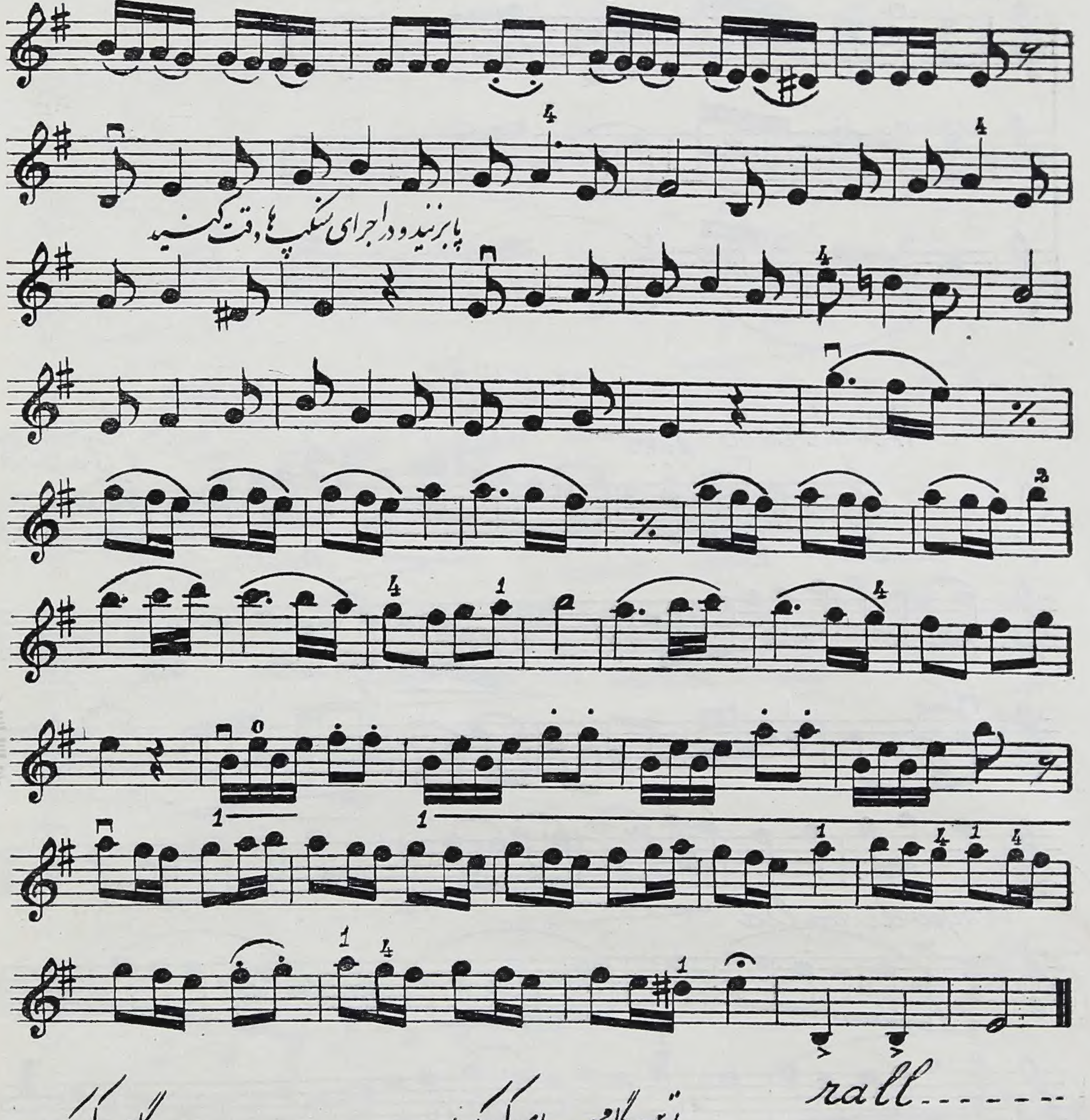

تمرین گامهای کوچک

گام ر کوچک

۱۴ سنگین و با تمام آرشه

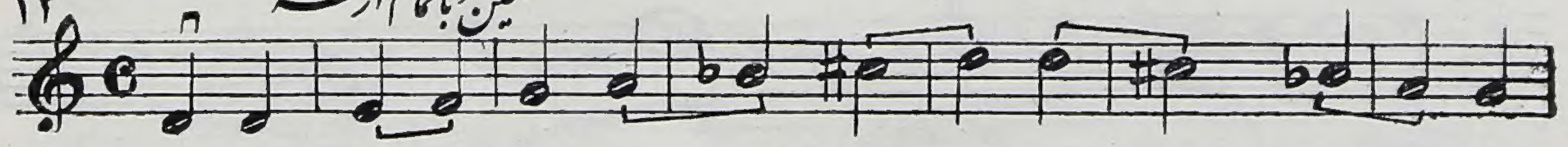

کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی

۱۵

شرقی شماره ۲

آهنگ از خالقی

Moderato ♩=80

۱۶

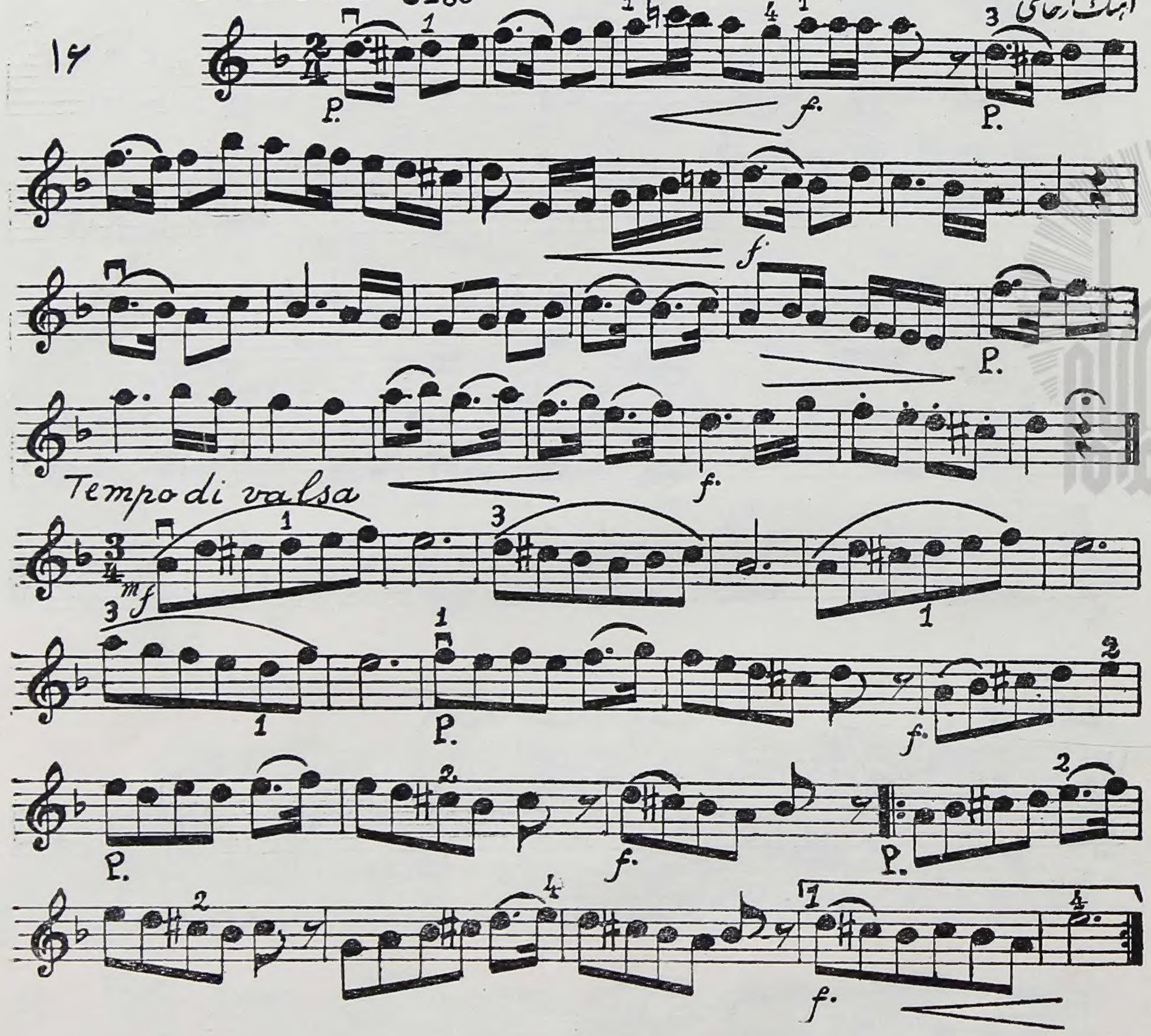

نت هائی که دنباله آنها بطرف پائین است یک نوازنده و نت هائی که دمشان بطرف بالاست نوازنده دیگر اجرا نماید

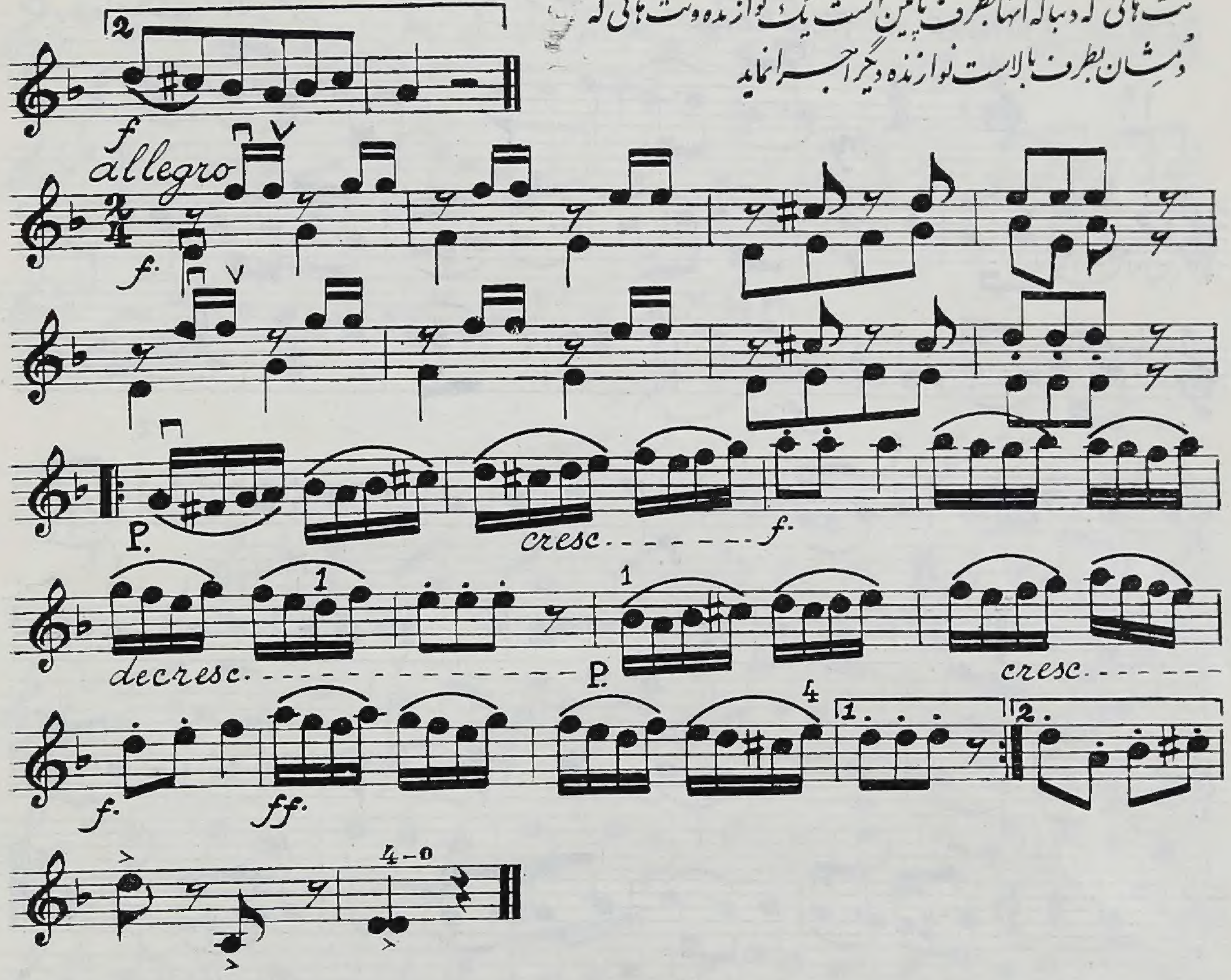

گام سل کوچک

۱۷

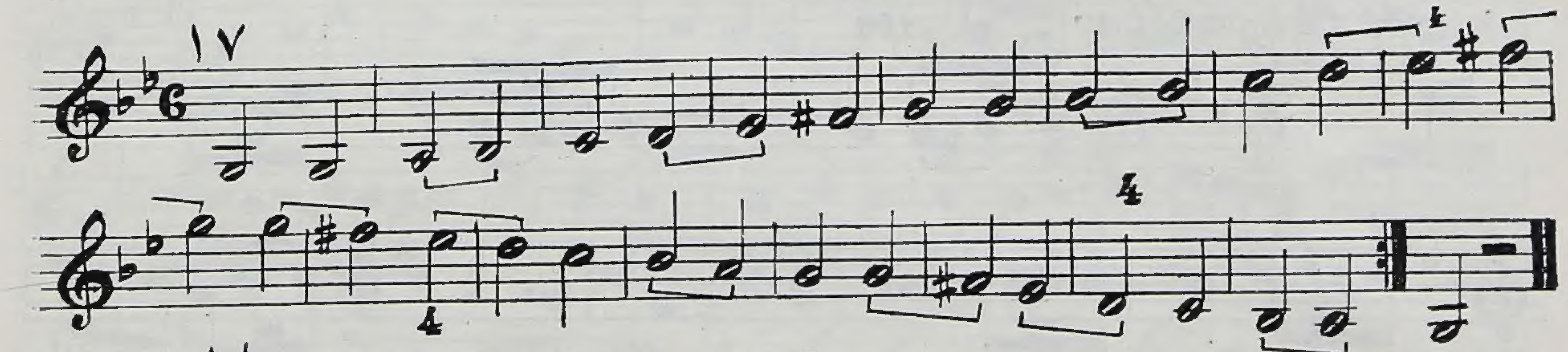

۱۸

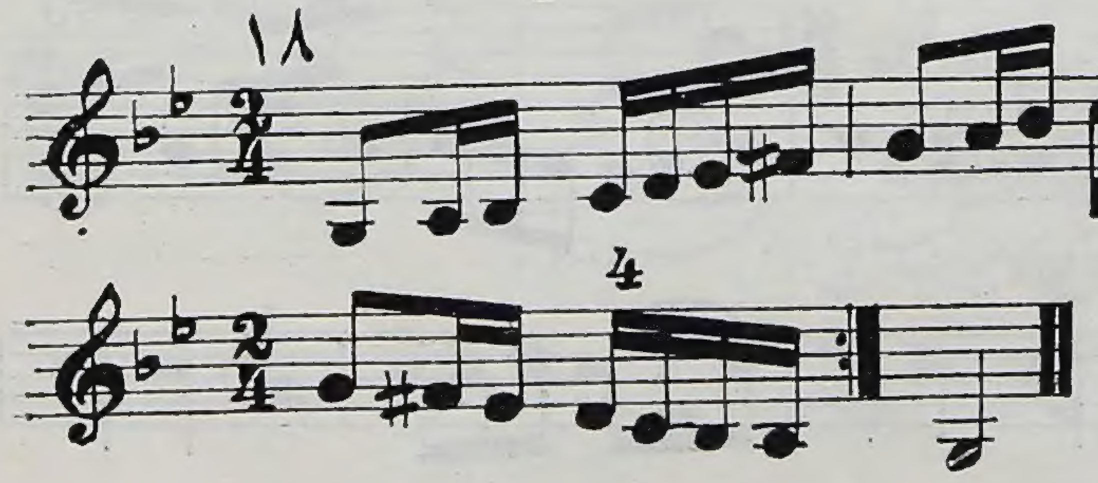

گام سل کوچک را با آرشه های مختلف که نمونه آنها در شماره های ۱ و ۴ نوشته شده بنوازید.

سازنده آهنگ سالار معزّز　　مرو د برادران

Tempo di marcia

۱۹

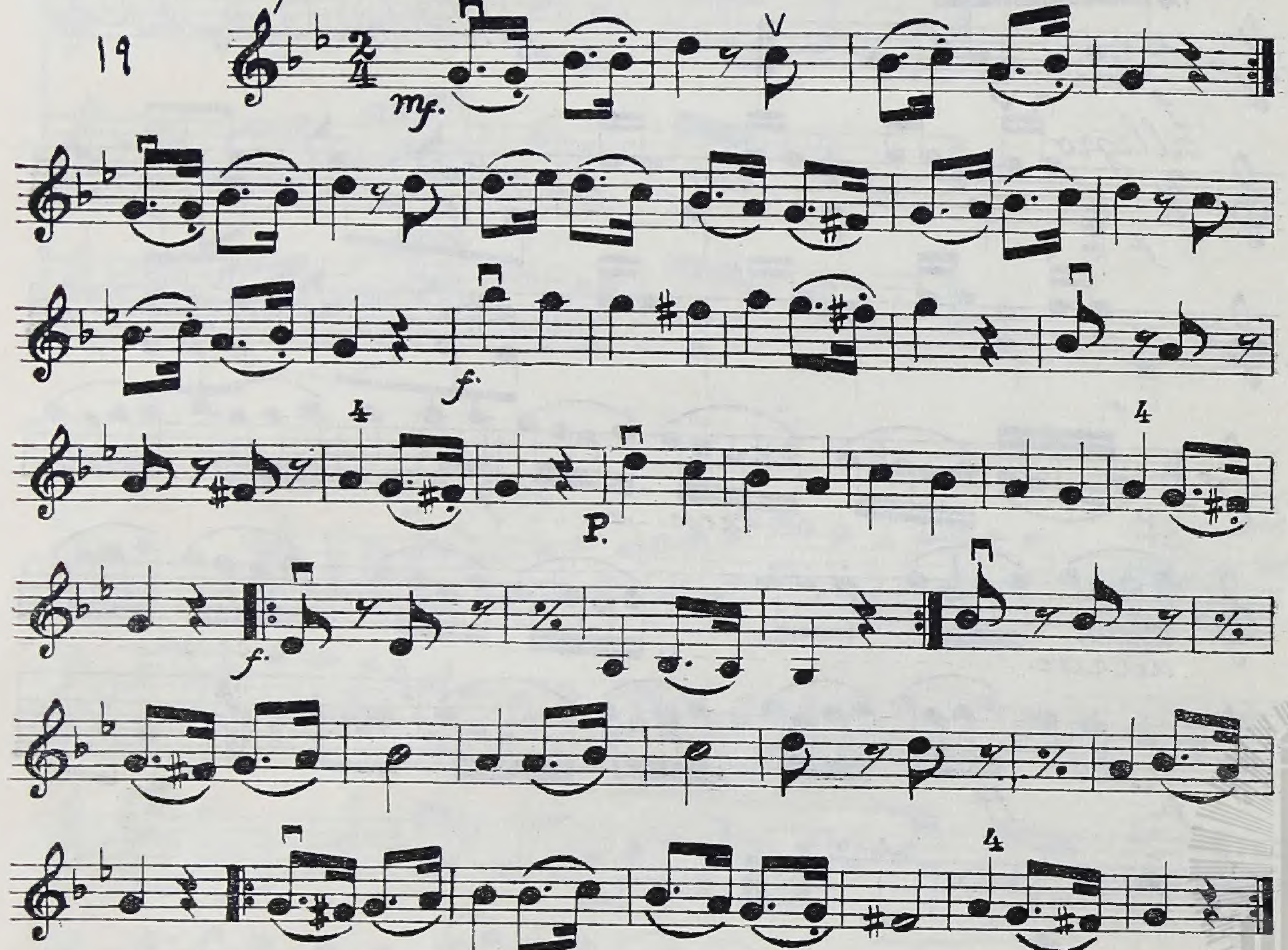

تمرین شماره ۲۲ را بنوازید

آهنگ از ابراهیم آژنگ　　اُپرت

Allegretto ♩. = 100

۲۰

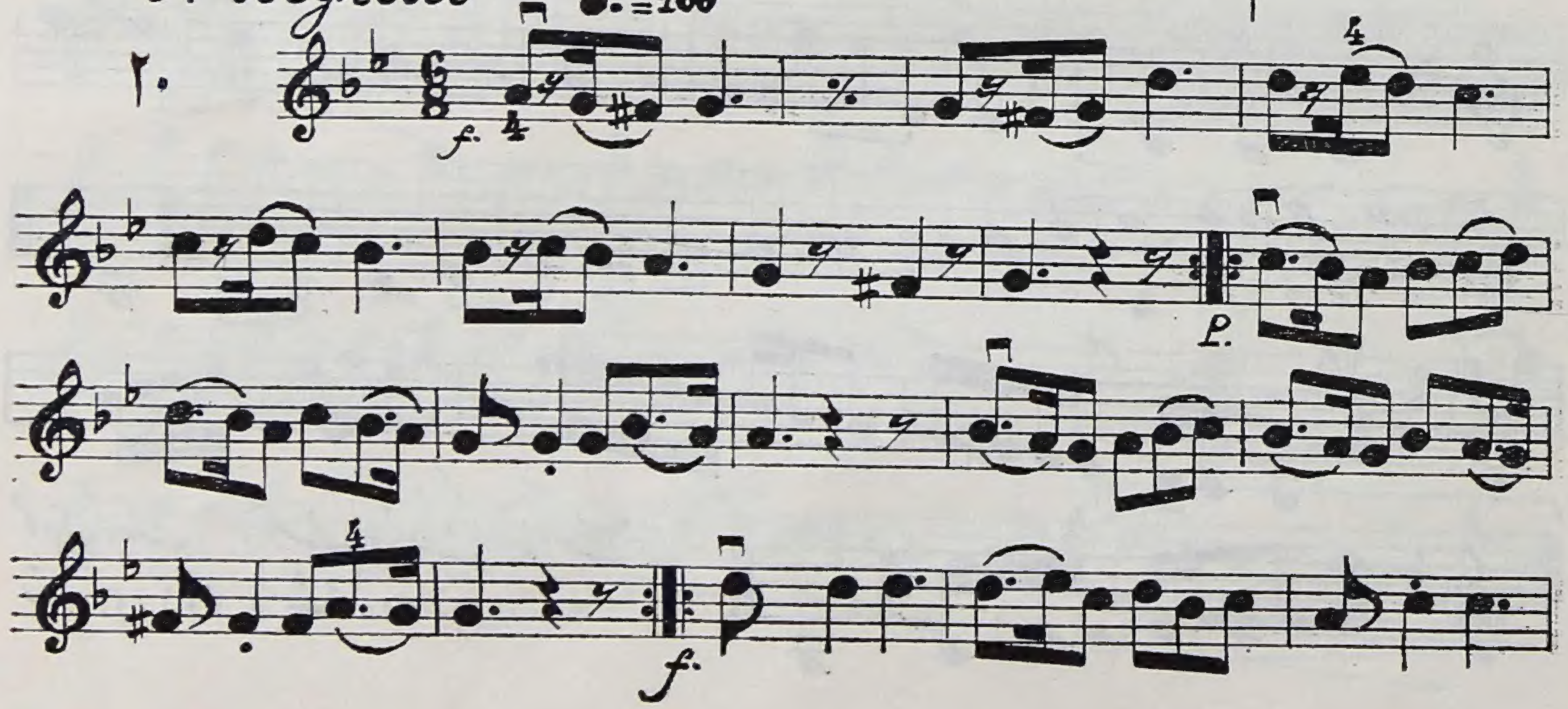

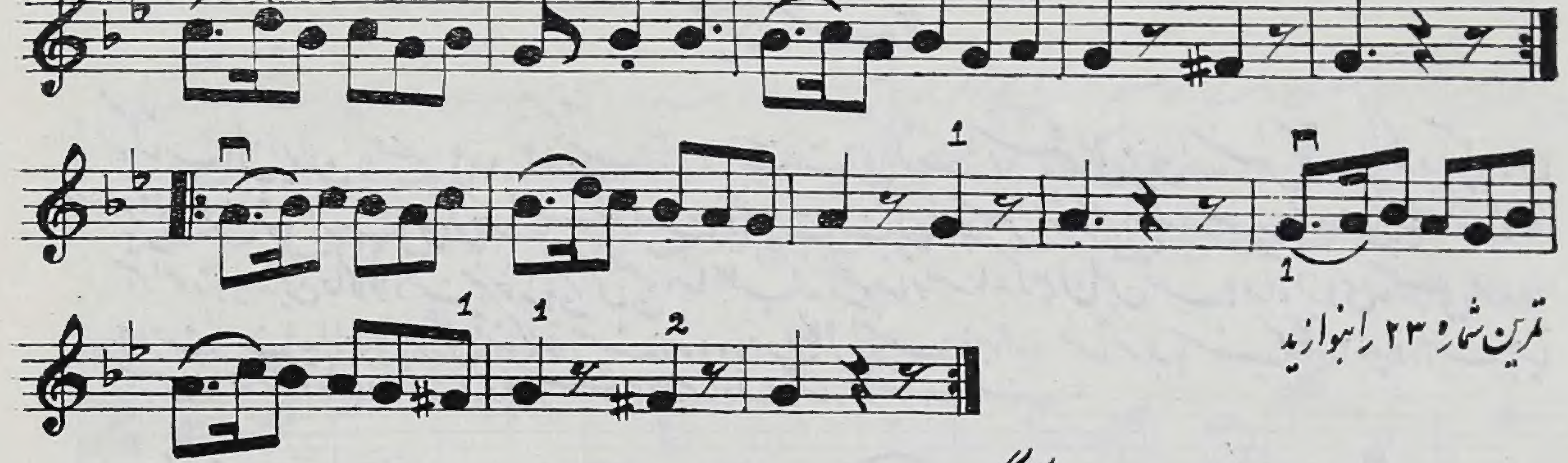

تمرین شماره ۲۳ را بنوازید

سازنده آهنگ : ابوالحسن صبا　　آهنگی در سل کوچک

Allegretto ♩ = 108

۲۱

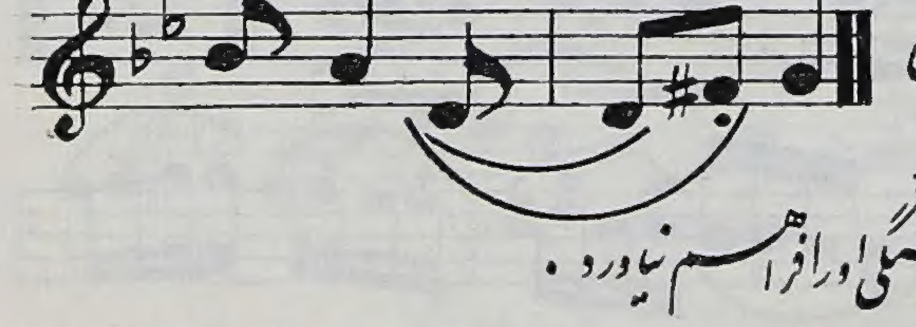

هنرآموز - در ضمن نواختن آهنگهای این صفحه در هر درس یکی از تمرین های تکنیک ها را که در صفحه ۱۲ نوشته شده به هنرجو بیاموزید تا بتدریج آنها را فرا گیرد و تمرین های متوالی موجبات خستگی او را فراهم نیاورد .

تمرین تکیه ها

در کتاب اول ویولن (صفحه ۱۹ و ۲۰) تکیه ها را بصورت نت های کوچک نوشتیم ولی چون ارزش تکیه هائی که در آوازهای ایرانی اجرا میشود از نت های کوچک هم کمتر است و در حقیقت نت قبل خاموش میشود و معمولاً تکیه ها بصورت مخصوصی شبیه صفر نوشته میشود هنرآموز باید در این جا کاملاً دقت نموده و با اجرای صحیح آنها جلب کند و مخصوصاً توصیه نماید که چون این تکیه ها در آوازهای ما خیلی مورد حاجت است باید از حالا بطرز عمل آنها کاملاً آشنا شود و با قوت کامل انگشت را بنوازد ضمناً متوجه باشید که تکیه ها باید در ابتدا سنگین نواخته شود و وقتی انگشت ها بخوبی استحکام لازم را یافت آنها را سریعتر اجرا کنید.

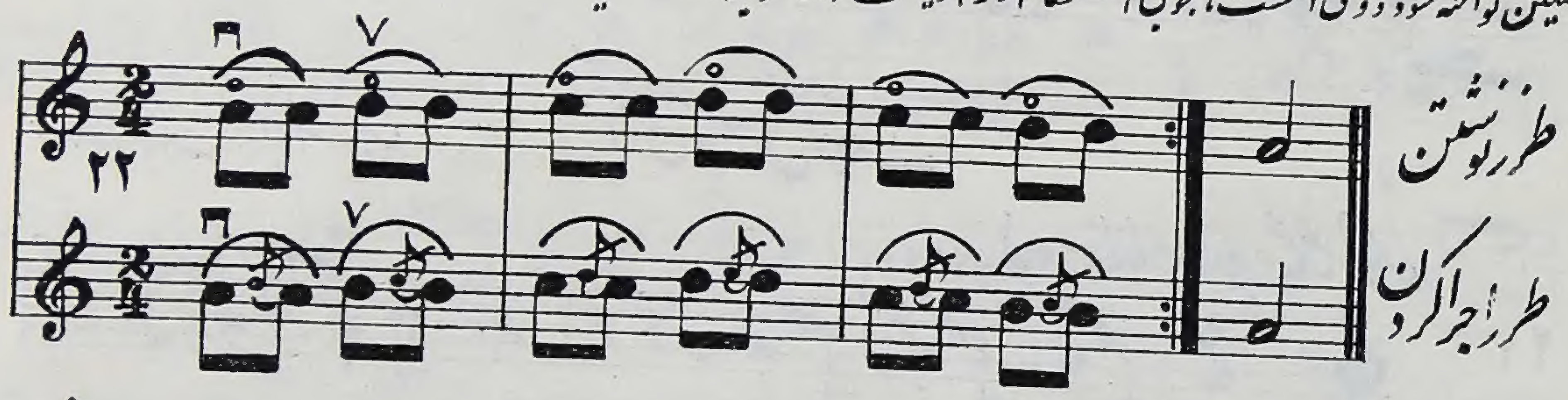

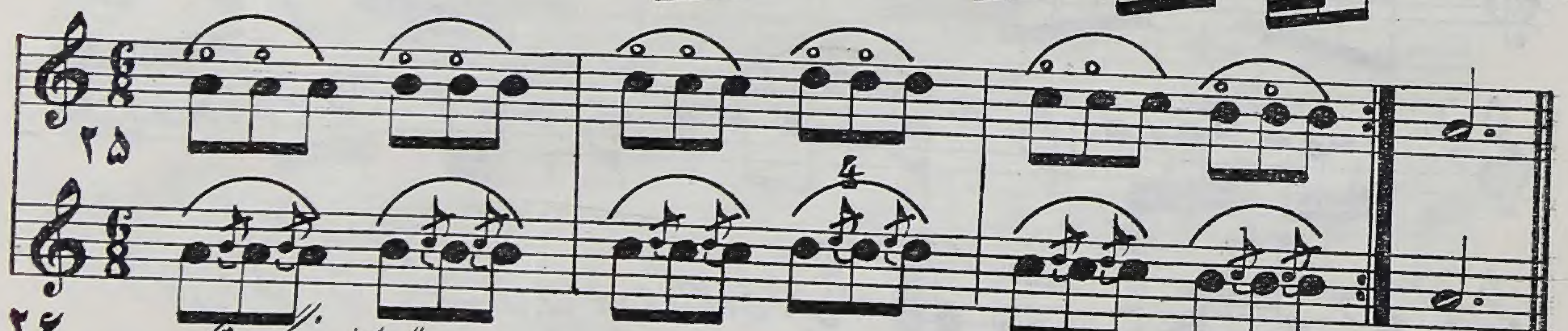

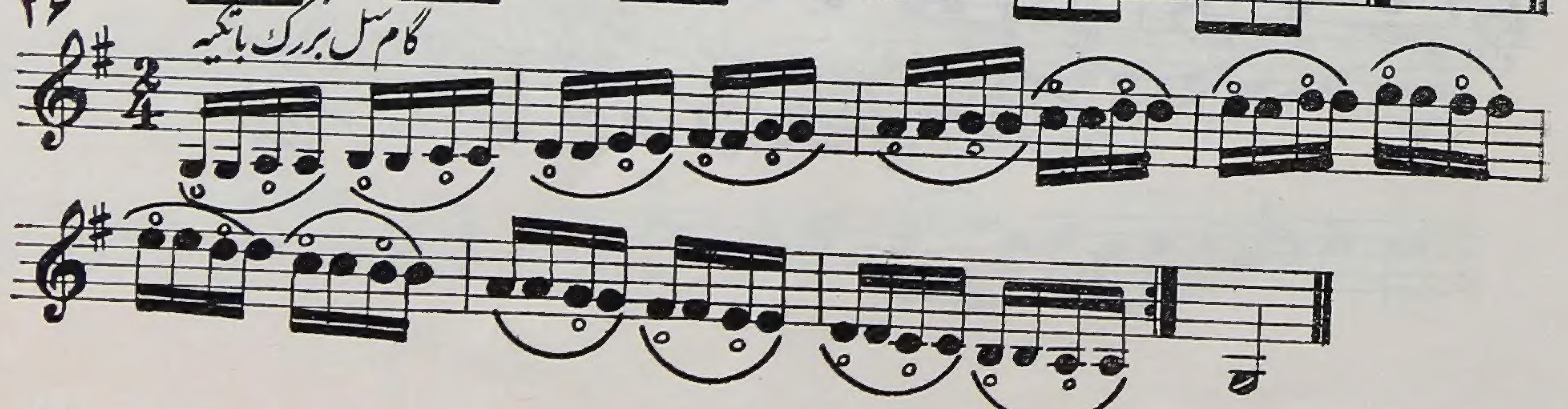

تمرین صداهای فرعی (Son harmonique)

برای پیدا کردن هنگام دست باز هر سیم انگشت چهارم را در پوزیسیون سوم یک پرده پائین ببرید بدون اینکه وضع دست تغییر کند ولی انگشت را روی سیم فشار ندهید بطوری که فقط سیم را لمس کند. این نوع صدا را که ایجاد میشود صوت فرعی یا هارمونیک گویند و قاعده انگشت گذاری در این موقع براین جاریست که علاوه بر علامت انگشتی که موجب ایجاد این نوع اصوات میشود یک عدد صفر هم روی نت میگذارند

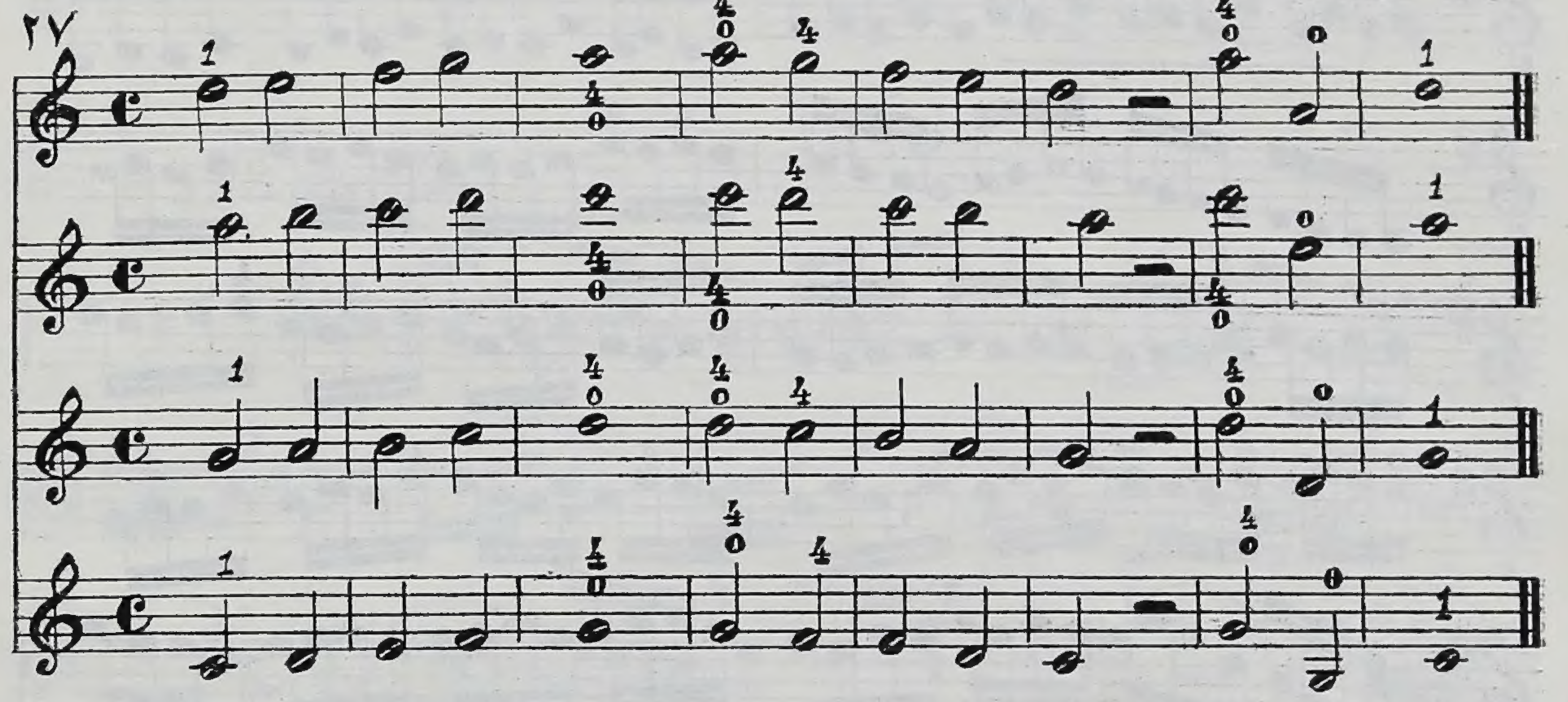

سرود ماه

آهنگ از علینقی وزیری
شعر از حسین گل گلاب

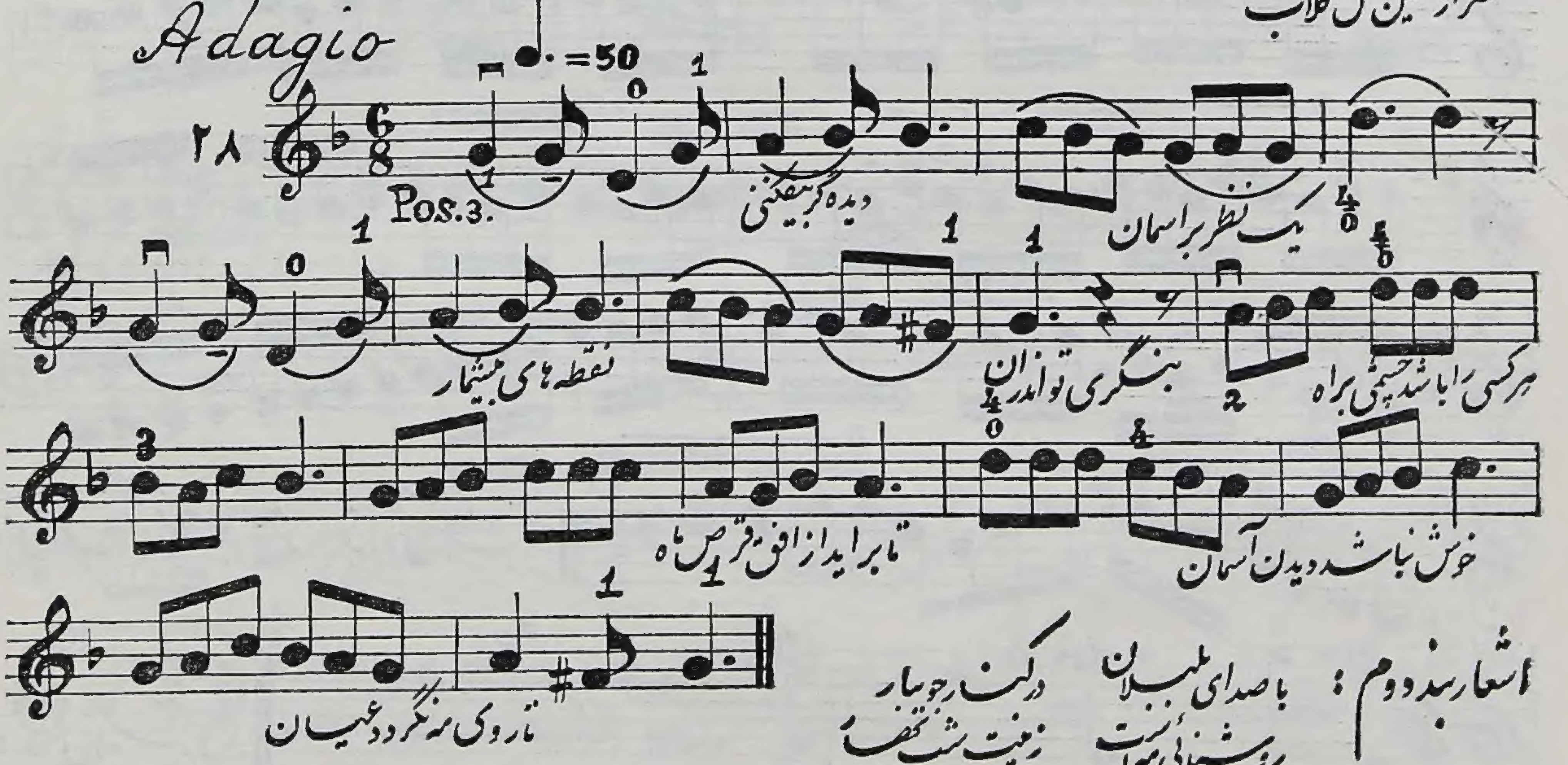

اشعار بند دوم: با صدای بلبلان در کنار جویبار
روشنائی مهتاب زینت شب تار
از روشنائی لطیف ماه آزرده نگردد هرگز نگاه
در شب مهتابی گردش نکوست تحفه گویم گویم با دوست

اتود شماره ۳

حفظ کنید

خیلی سنگین و با تمام آرشه

ساخته مفتاح

۳۱. گام لای کوچک

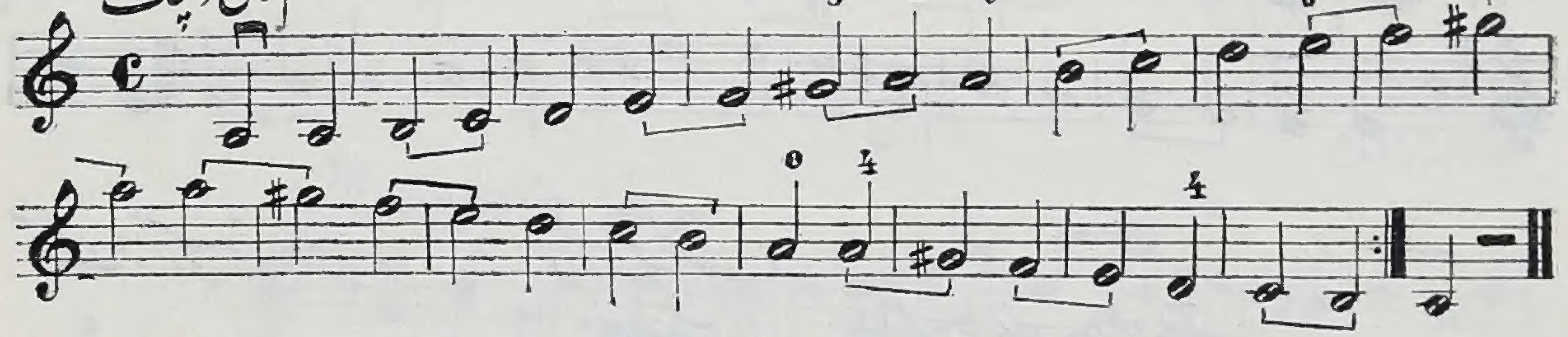

شرقی شماره ۱

آهنگ از خالقی

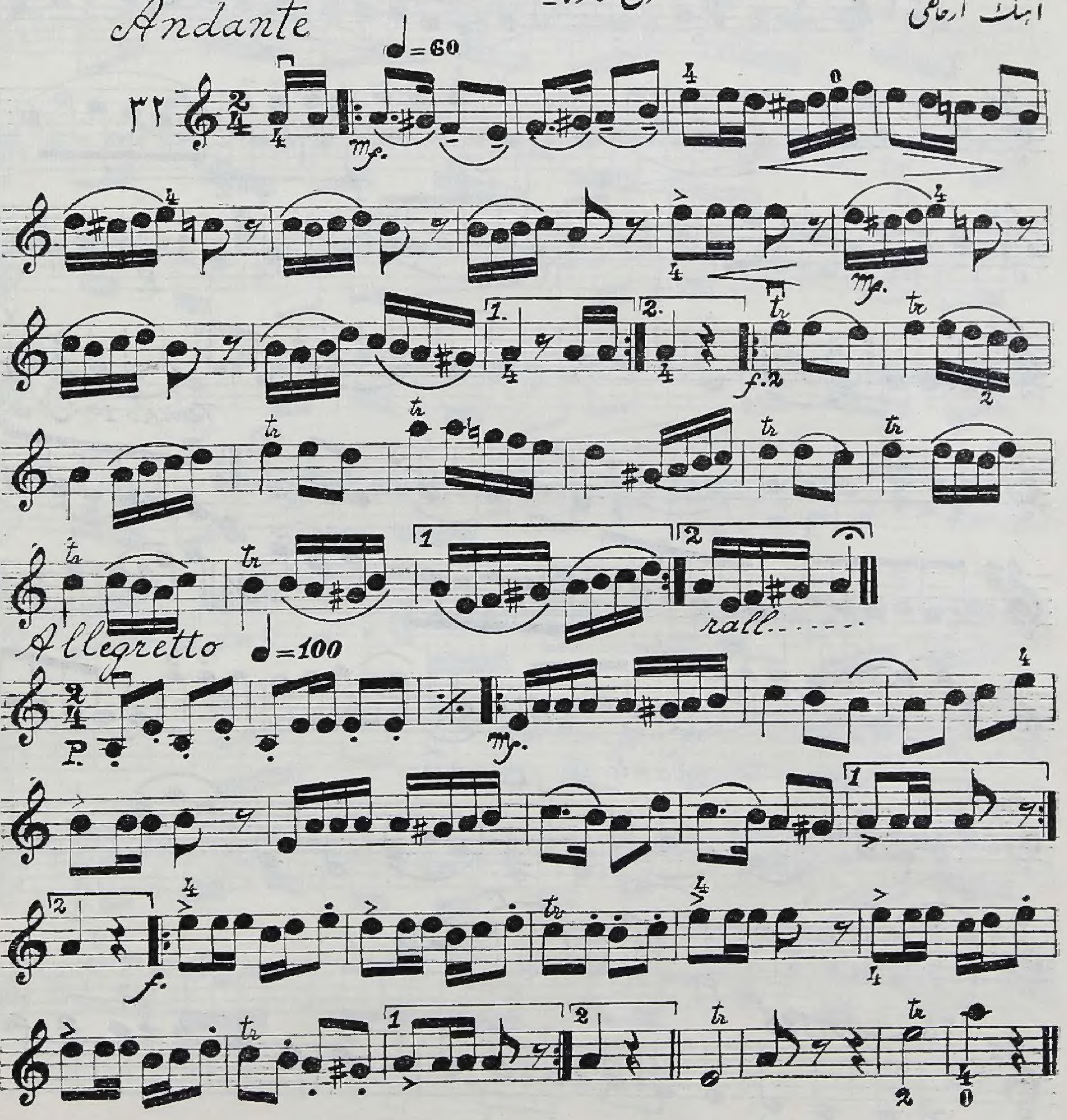

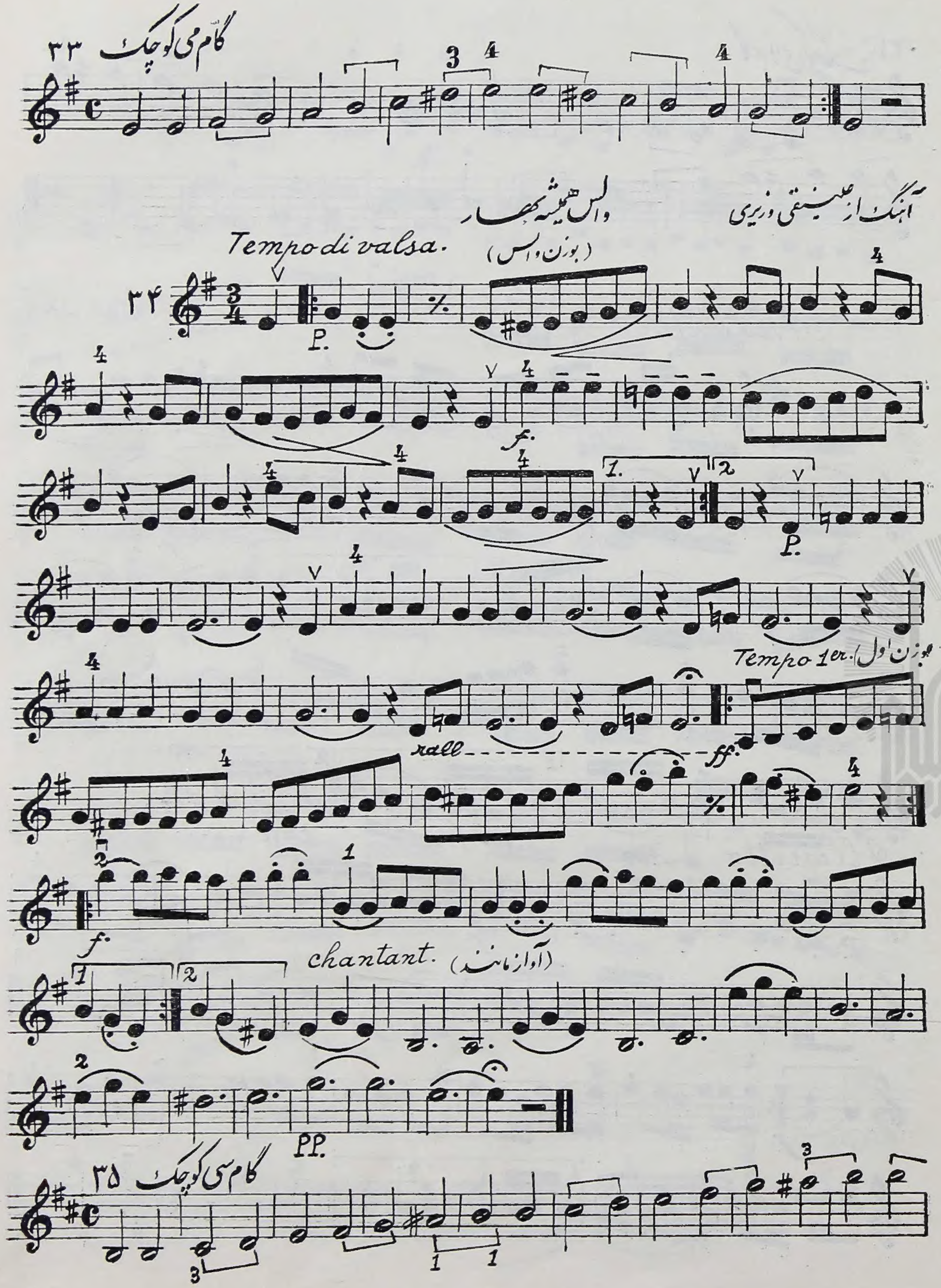
گام می کوچک ۳۳
آهنگ از علینقی وزیری
والس همیشه بهار
Tempo di valsa.
(بوزن والس)
۳۴
rall
ff.
Tempo 1er.
بوزن اول
chantant.
(آواز مانند)
PP.
گام سی کوچک ۳۵

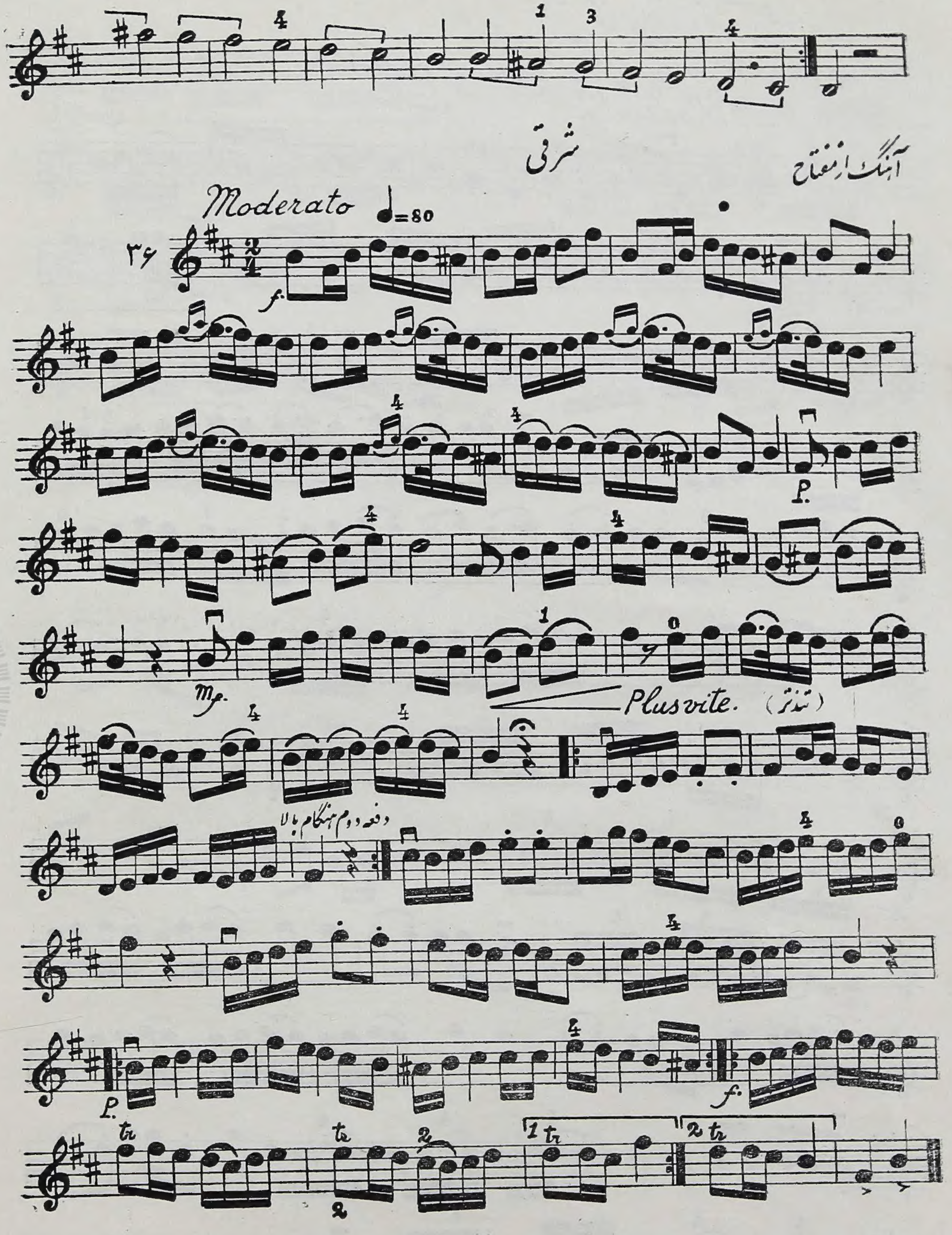
آهنگ از مفتاح
شرقی
Moderato
۳۶
Plus vite.
(تندتر)

۱۳۸۸۹۴ ج ۲۸۱۵۵
کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی

اتود شماره ۴
(حفظ کنید)

Moderato.

ساخته مفتح

۳۷

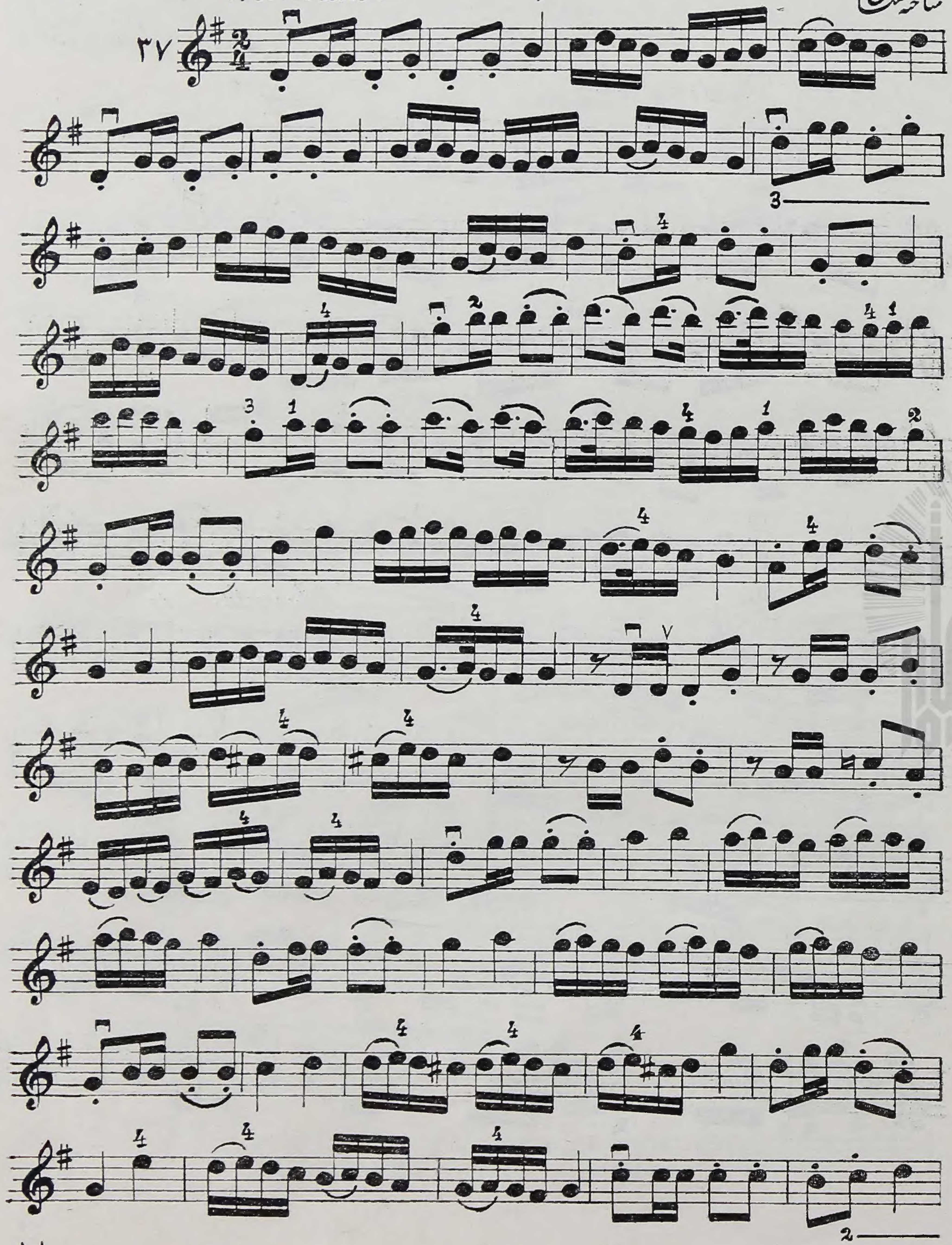

قابل توجه هنرآموز

اکنون که هنرجو باین جا رسیده است یک دور دیگر با دقت کامل کتاب دوم را دوره کند و چنانچه بخوبی از عهده اجرای تمام قطعات و تمرین ها برآمد قسمت دوم را شروع نماید . البته در تمام مدتی که دروس گذشته را دوره میکند باید همه روزه اتودهای شماره ۳ و ۴ و گام های شماره ۱-۲-۴-۵-۱۴-۱۵-۱۷-۱۸-۲۶-۳۱-۳۳-۳۵ و تمرین های تهیه (شماره ۱۲-۲۳-۲۴-۲۵) را هم بنوازد .

قسمت دوم ـ تمرین پرده های ایرانی

تذکر ـ در روی سیم لا انگشت اول را بگذارید و با دست باز سیم اول امتحان کنید که این دو صدا (فاصلهٔ چهارم) با هم کاملاً مطبوع باشد بعد انگشت سوم (ر) را بگذارید و با دست باز سیم سوم امتحان کنید که صحیح باشد پس انگشت دوم (دو) را با انگشت اول بچسبانید. با این ترتیب صداهای اصلی (سی ـ دو ـ ر) روی سیم لا صحیح گرفته شده است. حالا انگشت اول را کمی بالا ببرید بطوری که به سی ط نرسد. این صدای سی ᑭ (کرن) است که اگر آرشه را بهر دو سیم بکشید با صدای ر دست باز سیم سوم نیز صدای مطبوعی دارد ـ اکنون بدون اینکه جای انگشتان را تغییر بدهید آهنگ پائین را خیلی سنگین و آرام بنوازید

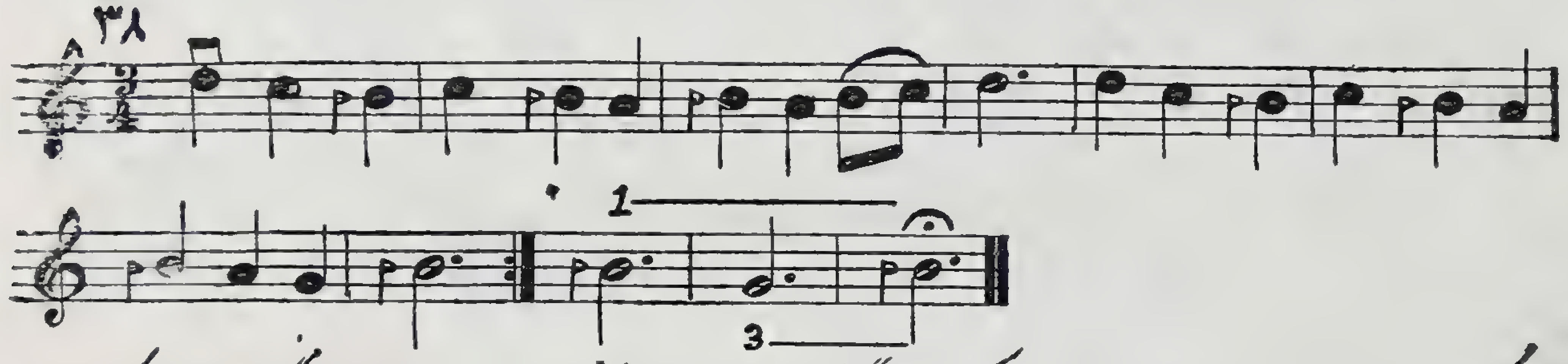

اکنون همین عمل را روی سیم اول با فا # و سل و لا بکنید و انگشت سوم را با دست باز سیم دوم اصلاح نمائید و انگشت اول را کمی بالا ببرید بطوری که به فا ط نرسد تا نت فا # (نری) پیدا شود که با دست باز سیم لا نیز صدای خوشی دارد و شمارهٔ ۳۹ را بنوازید

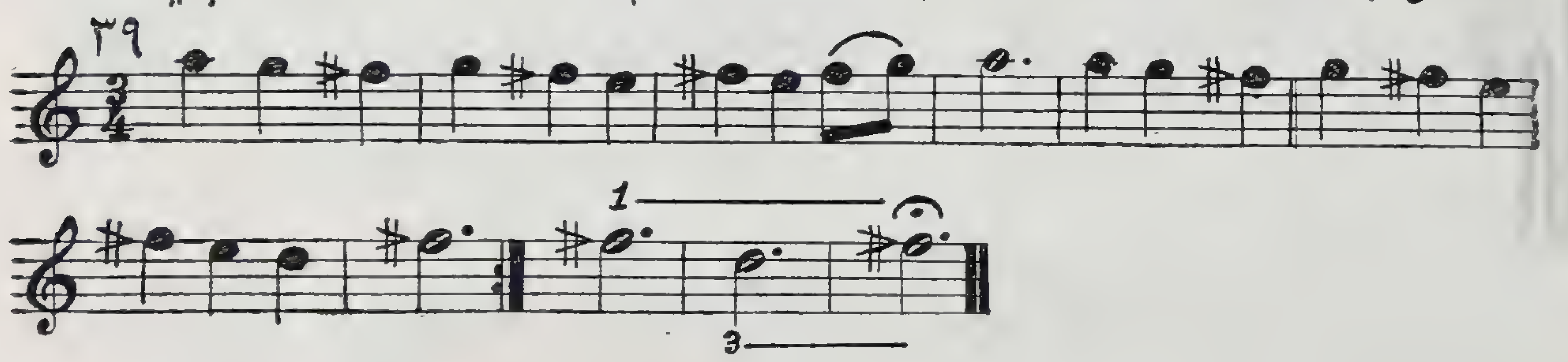

آهنگ کرشمه در شور

سی همه جا کرن است

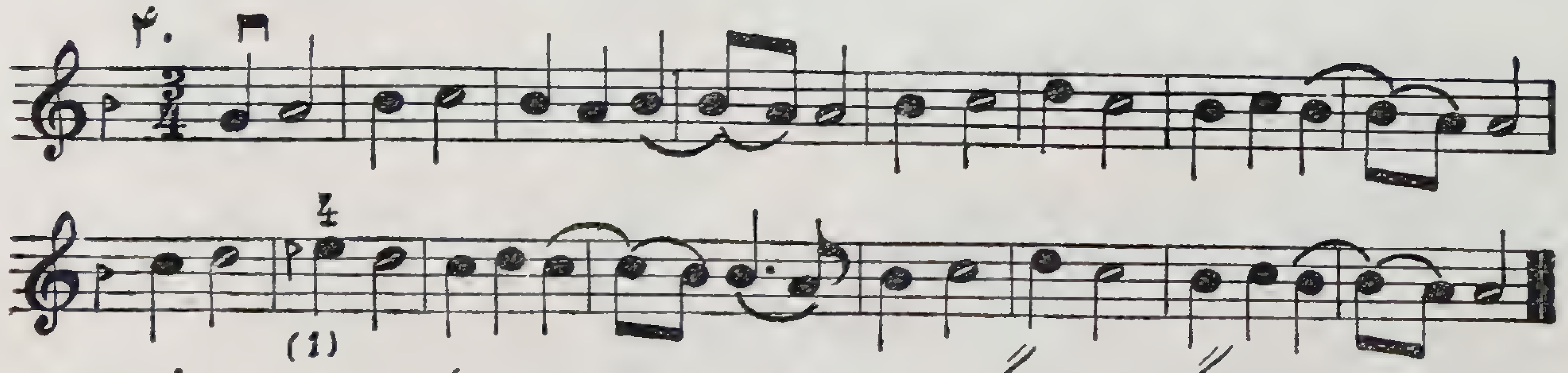

(۱) می ᑭ در روی سیم لا با انگشت چهارم گرفته میشود فاصله انگشت چهارم به سوم نزدیک است ولی کاملاً نمی چسبد

گام شور لا

پیش درآمد بیات ترک (مقدمه)

آهنگ از علینقی وزیری

آفتاب

آهنگ از سلیمان سپانلو

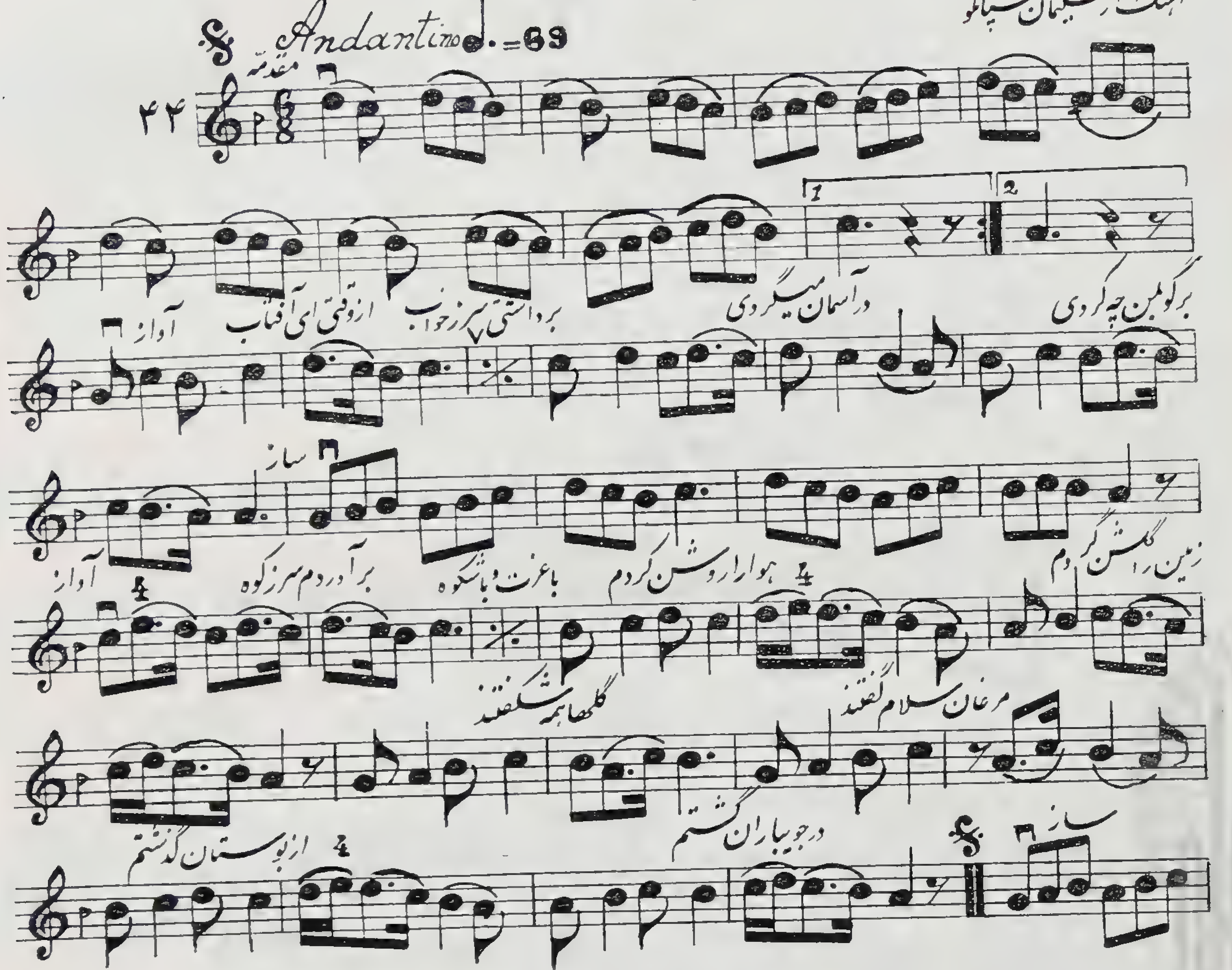

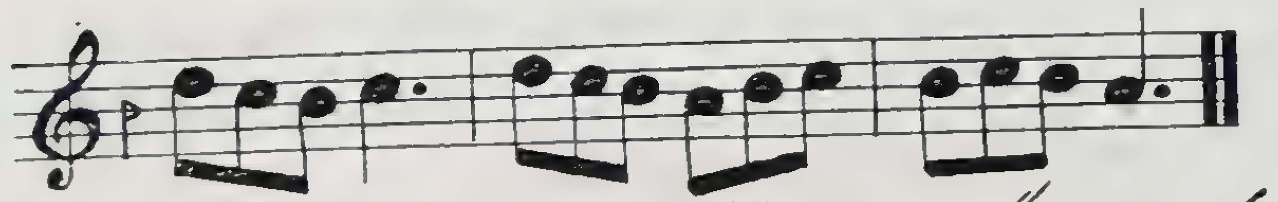

اشعار این آهنگ از حسین گلاب است

هنرآموز ـ دقت کنید که هنرجو سی کرن را در روی سیم سل صحیح بگیرد . درین موقع انگشت تقریبا درمین لا و دو است البته شاگرد
را وادار خواهید کرد گام شور لا را در دو هنگام با تمام آرشه های مختلف که تا بحال نوشته ایم بنوازد

۴۵ گام شور لا در دو هنگام

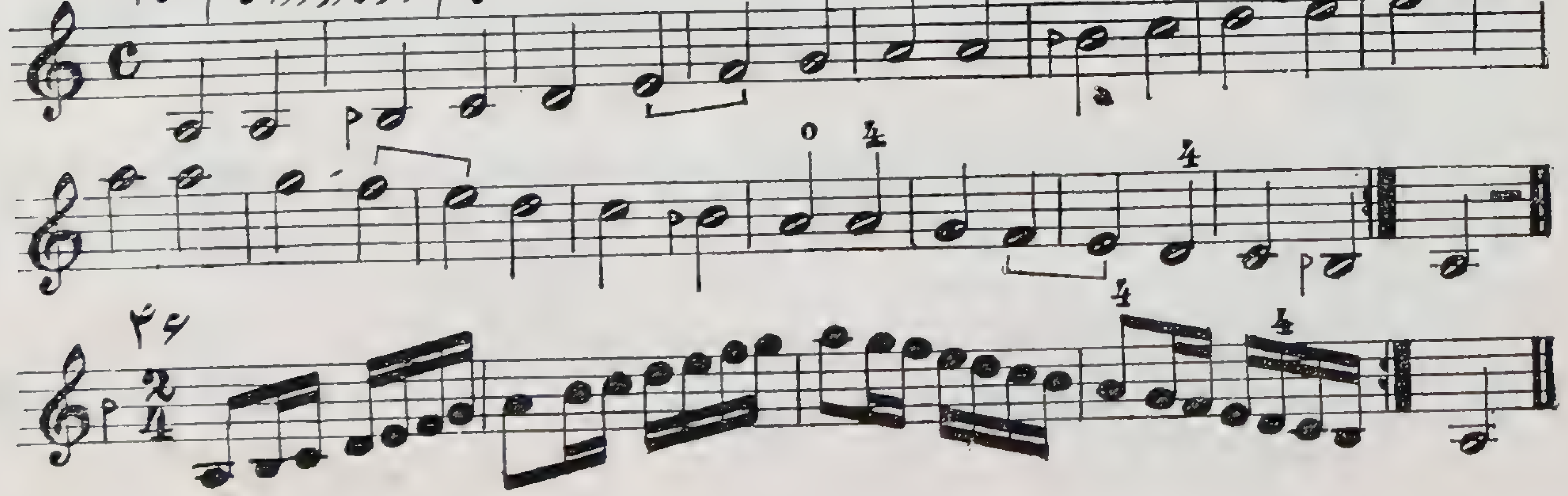

رنگ بیات ترک

آهنگ از موسی معروفی

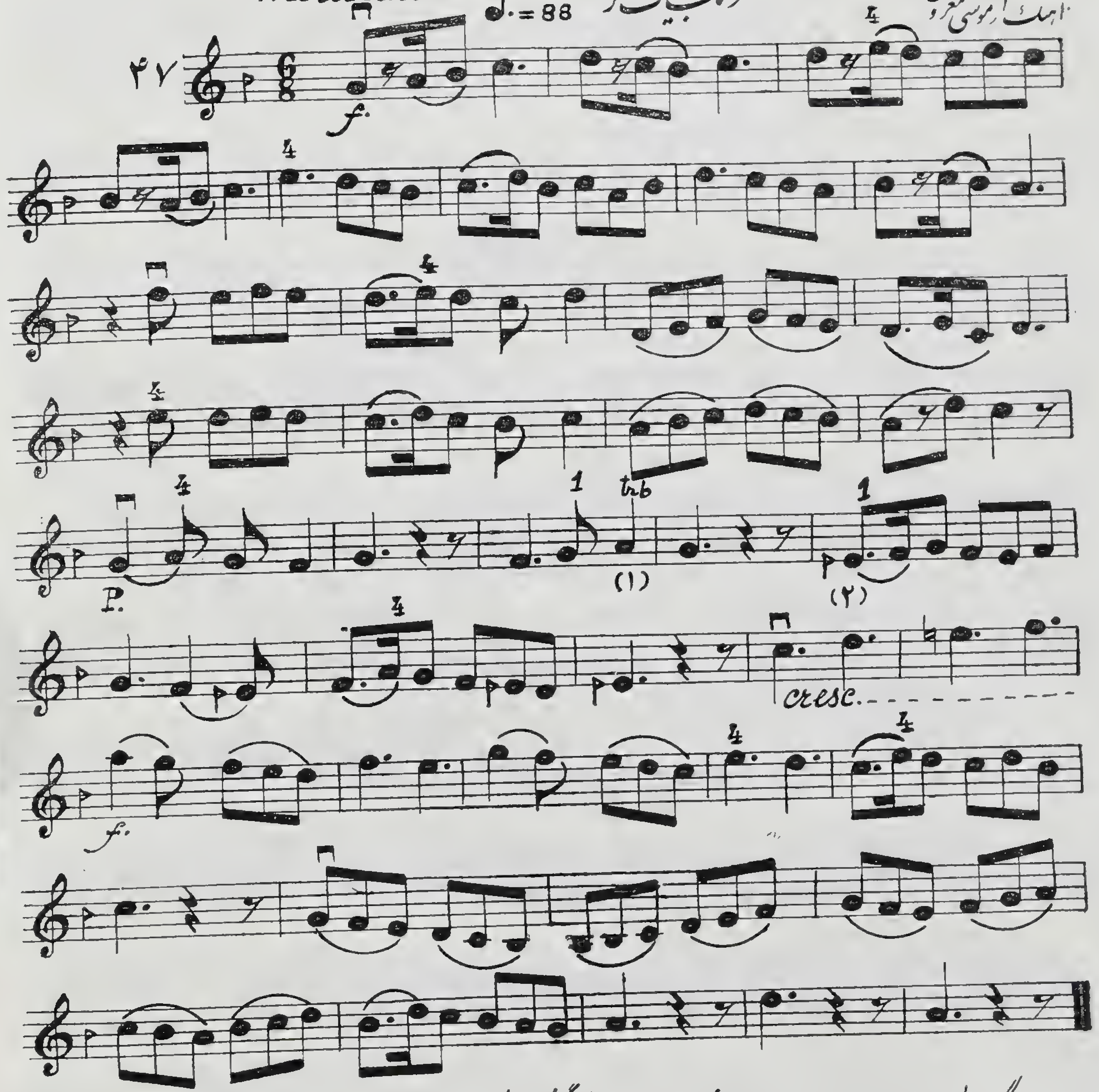

(۱) هرگاه در طرف راست علامت تری (tr♮) علامت عرضی گذارده شود مقصود این است نتی که باید در تری شرکت کند دارای آن علامت است . بنابرین درین جا تری با نت سی ♮ داده شود

(۲) می کرن در روی سیم ر مانند سی کرن است در روی سیم لا

آهنگ محلی طالش

پاچ پیلی (۱)

Andantino ♩.=69

۴۸

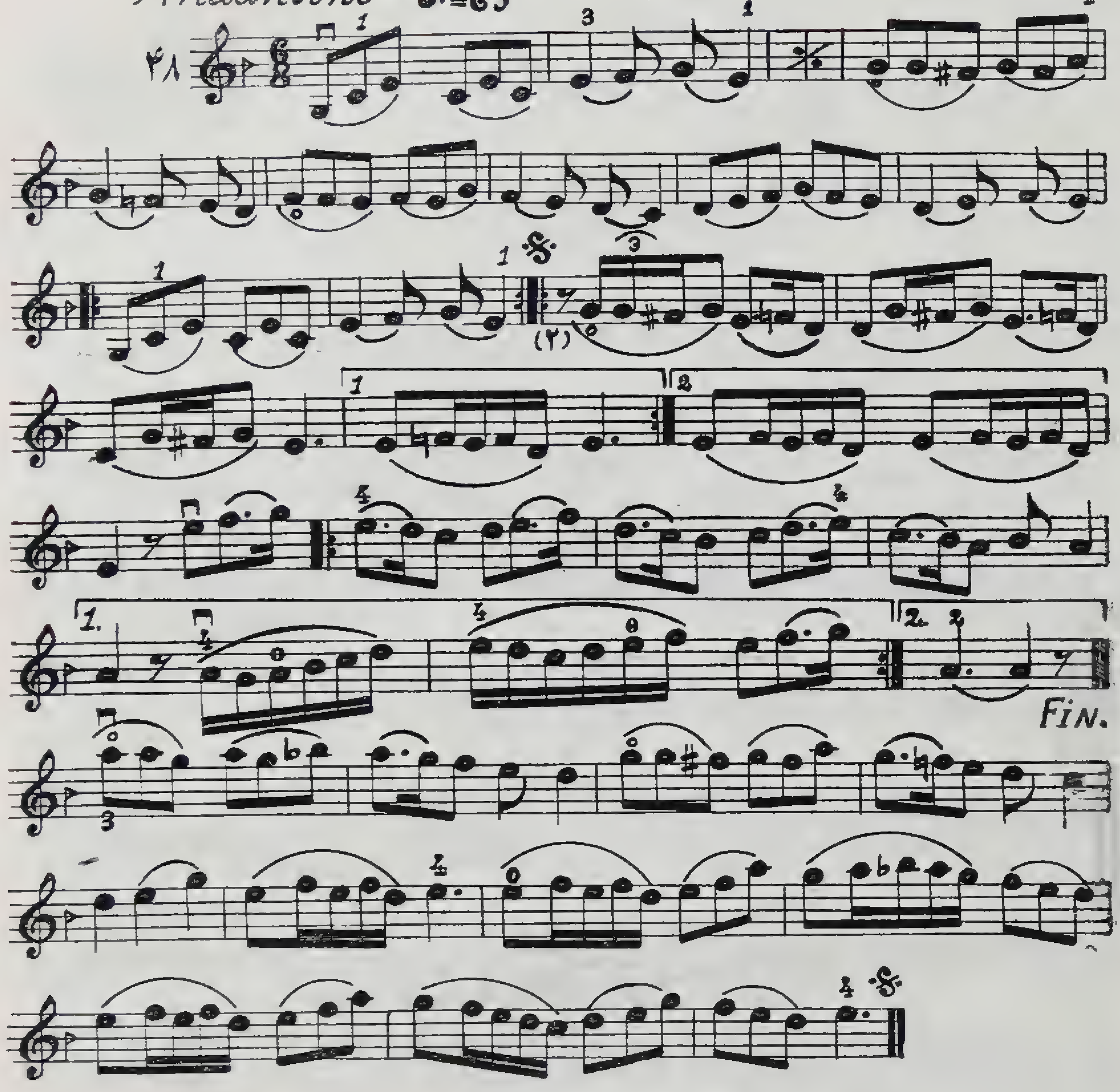

(۱) پاچ پیلی یعنی قد کوتاه است

(۲) هرگاه سه نوت را برای مدتی که دو نت باید اجرا شود بنویسیم آنرا تریولت یا سه بر دو گویند در این موقع یک عدد ۳ روی آن ۳ نت میگذارند بنابراین درین جا سه دولاچنگ در حقیقت ارزش دو دولاچنگ را دارد .

آهنگ محلی قوچان

قوچانی

Allegretto ♩.=104

۴۹

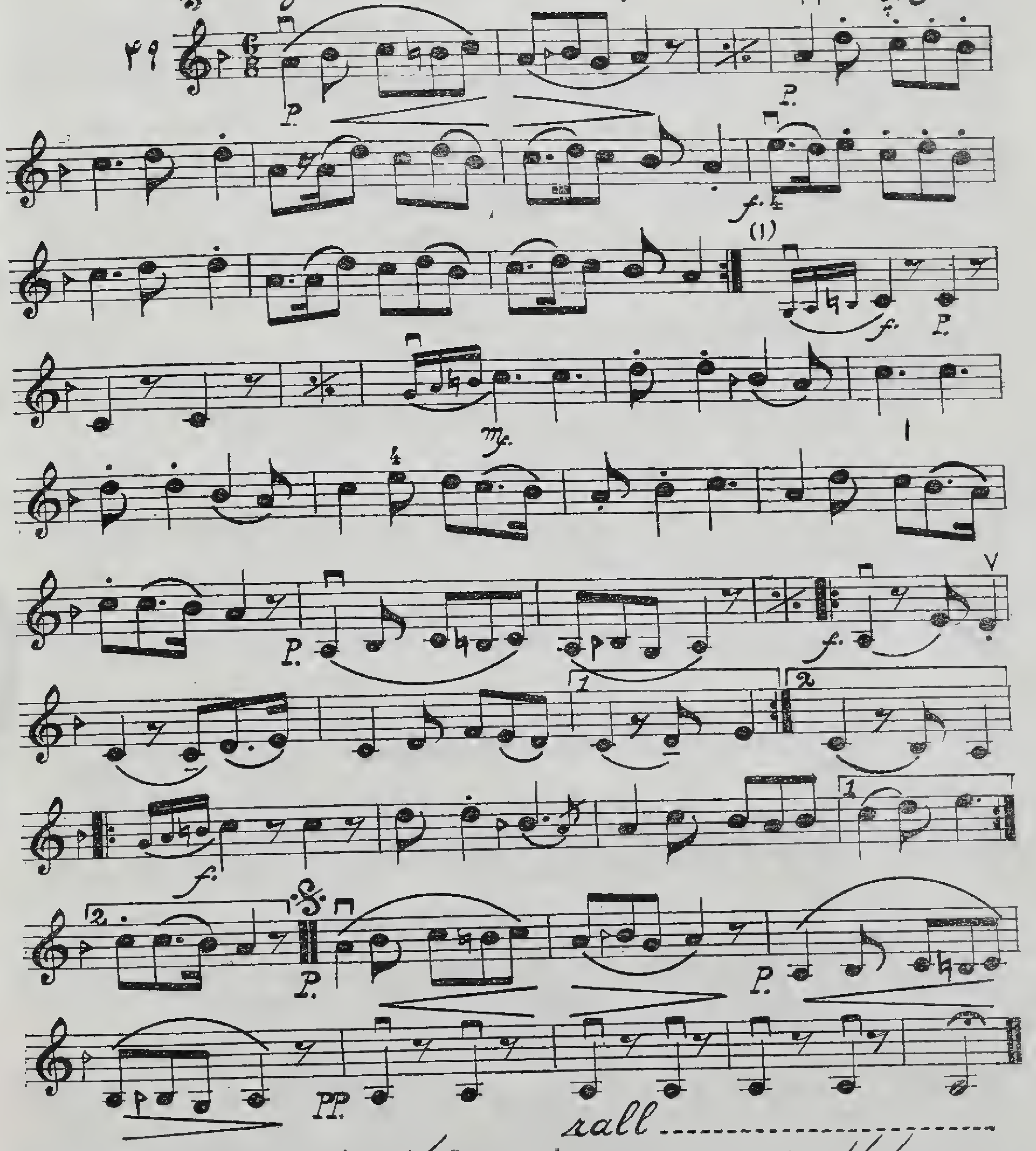

(۱) نت هائی که کوچک نوشته میشود جزء ضرب بحساب نیاید و به نت های کوچک یا زینت موسوم است .

تمرین فا

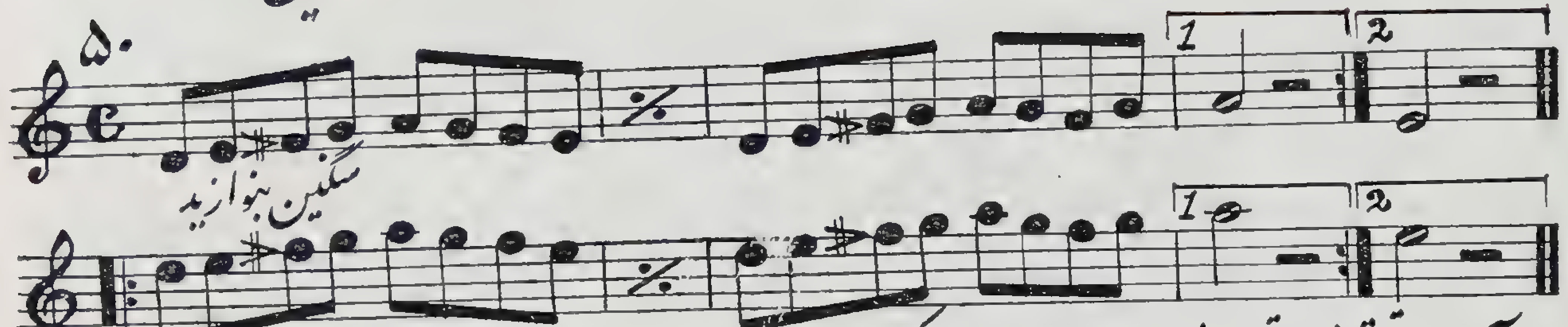

هنرآموز - وقتی هنرجو تمرین فوق را درست نواخت ممکن است هر دو نت و بعد هر چهار نت را با یک آرشه بنوازد

پیش درآمد شور

آهنگ از خالقی

Allegro ♩=114

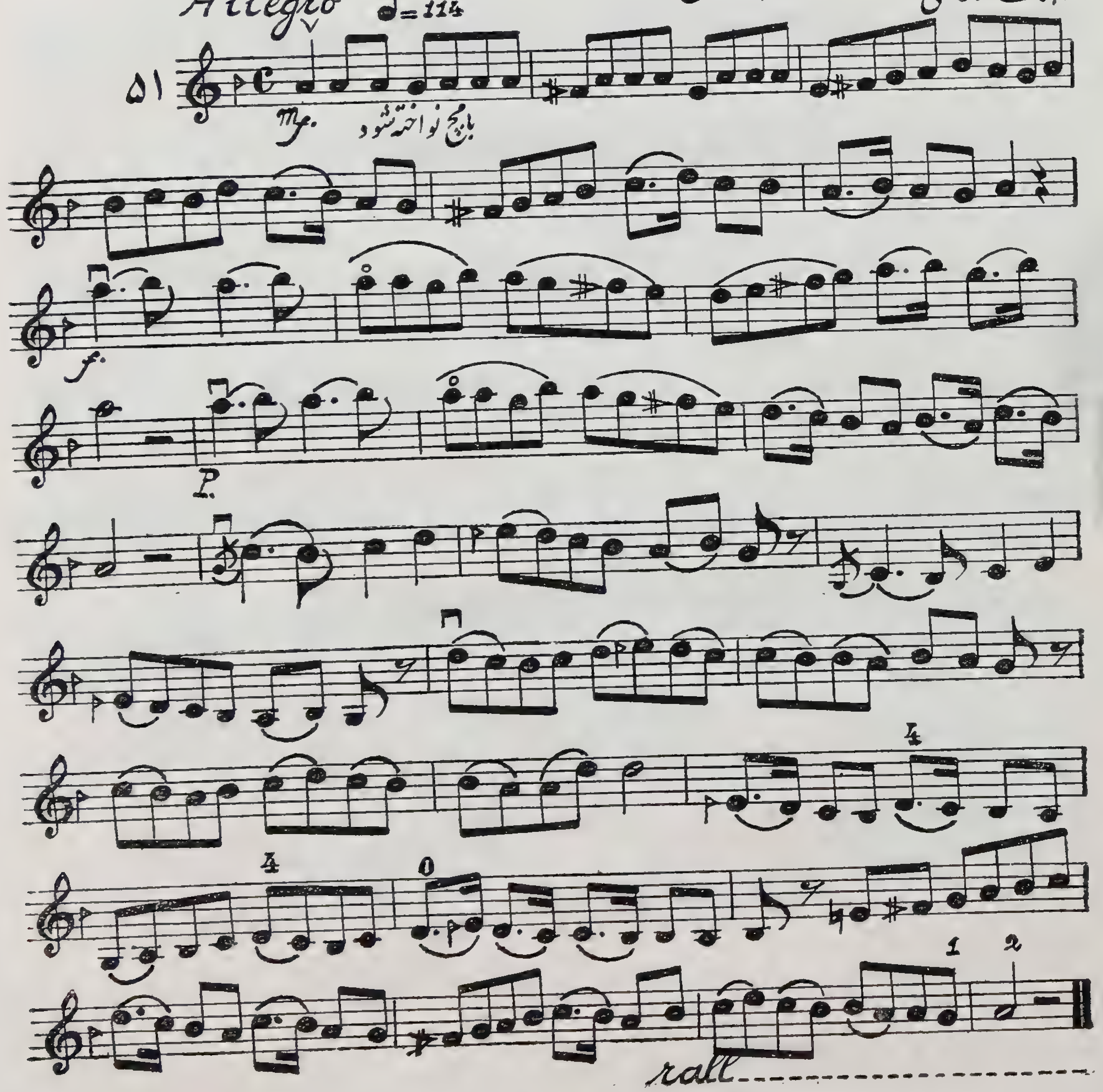

گام شور می

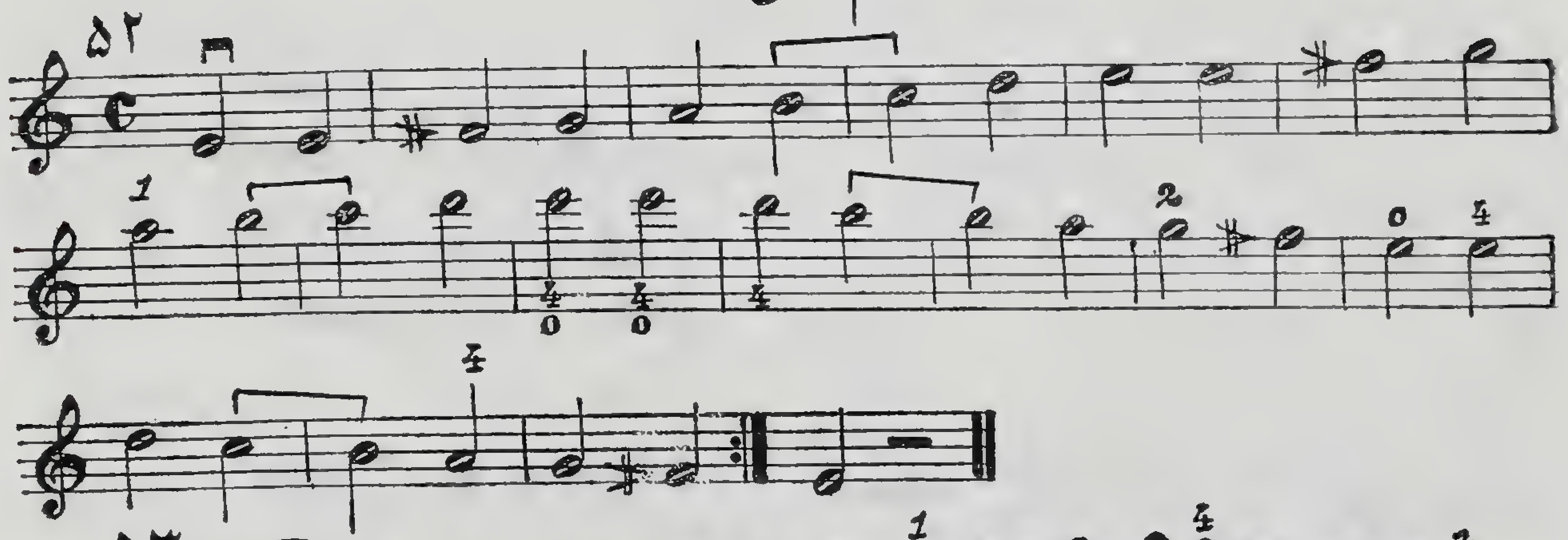

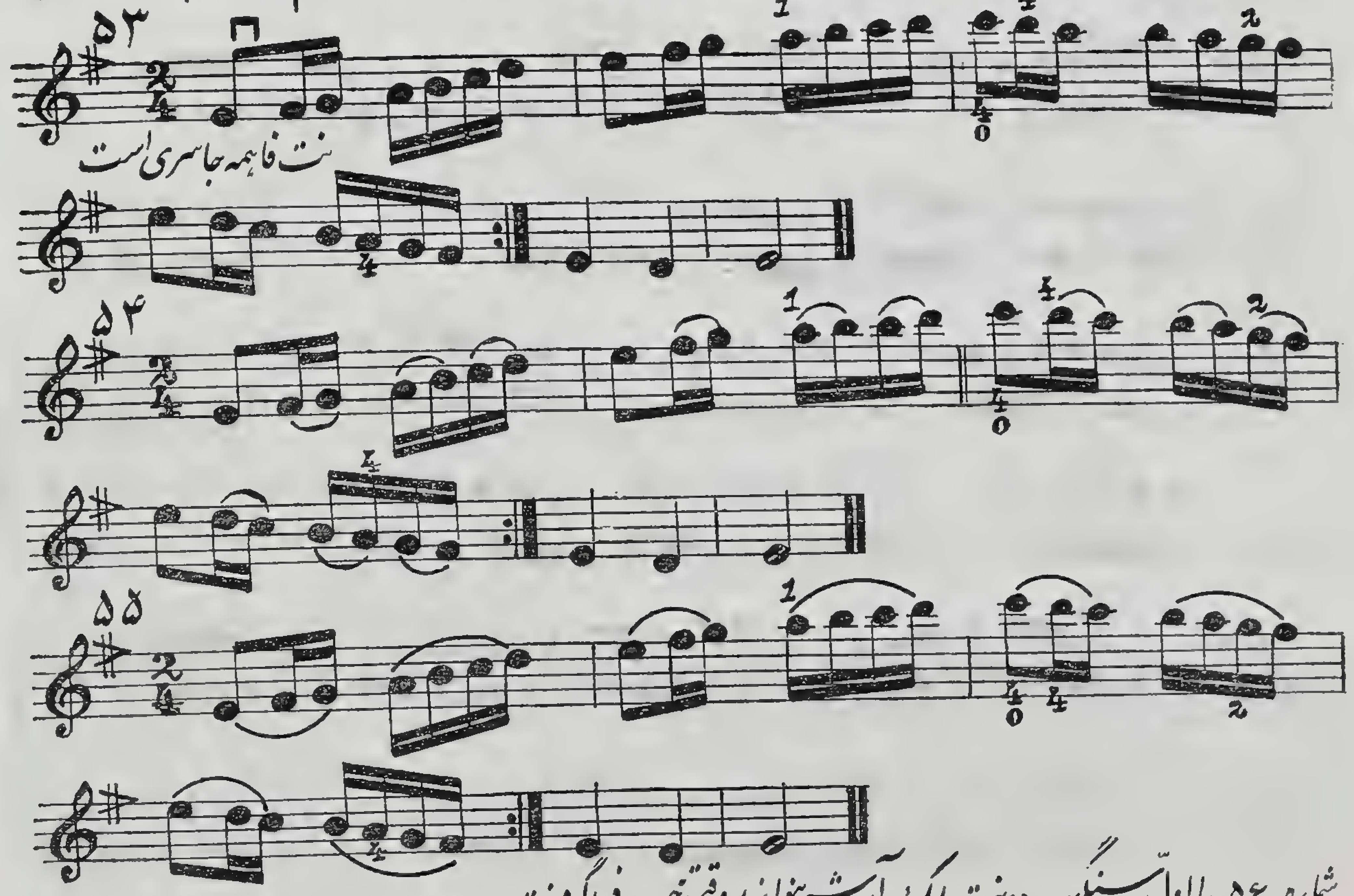

شماره ۵۶ را اول سنگین و دو نت با یک آرشه بنوازید وقتی خوب فرا گرفتید چهار نت و سپس هشت نت با یک آرشه بزنید و بتدریج آن را تند کنید بشرط آنکه تکیه ها با دقت اجرا شود

گام شور می با تکیه

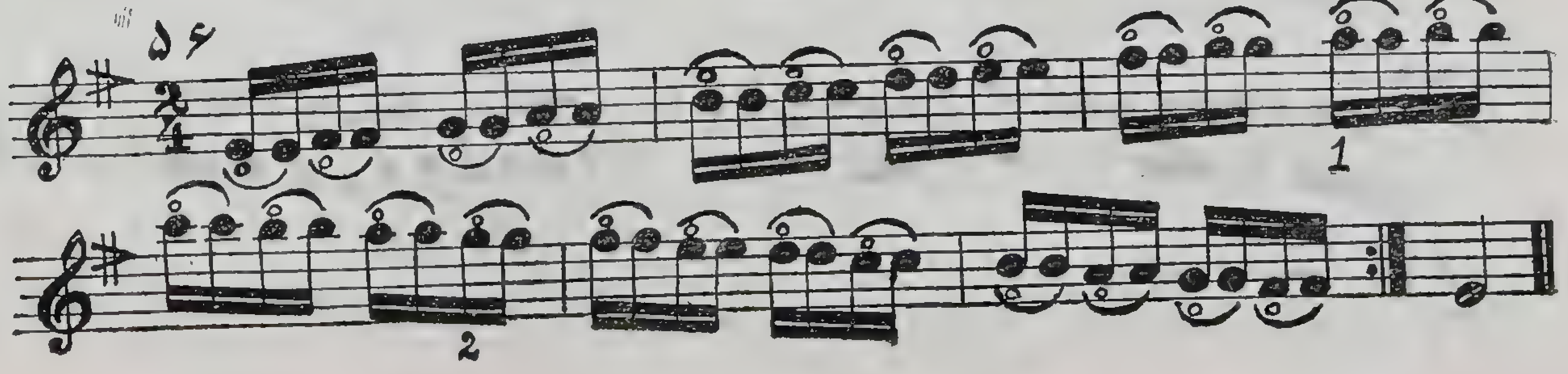

آهنگ از خالقی

پیش درآمد ابوعطا

Andantino ♩=72

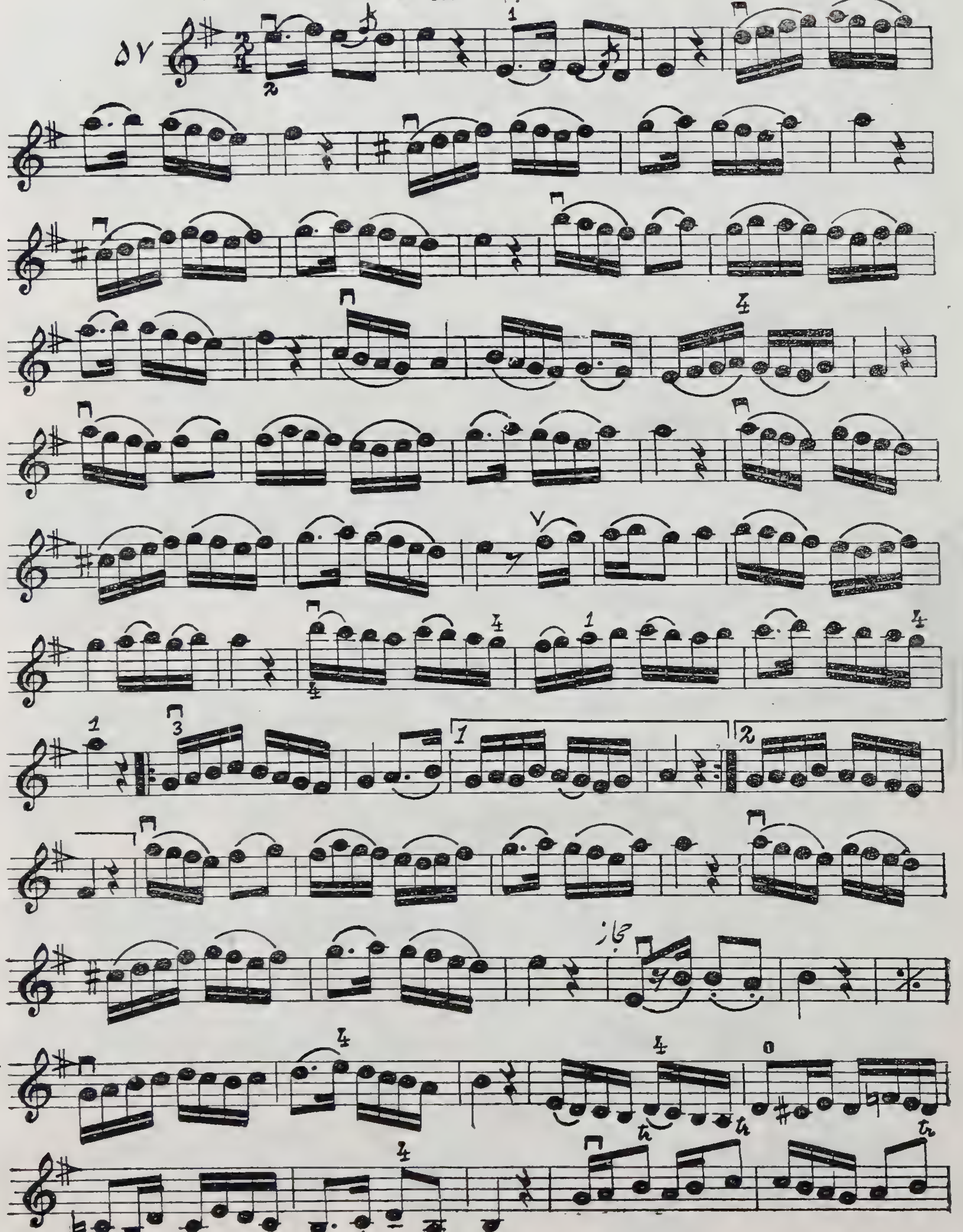

آهنگ از خالقی

ابوعطای ضربی

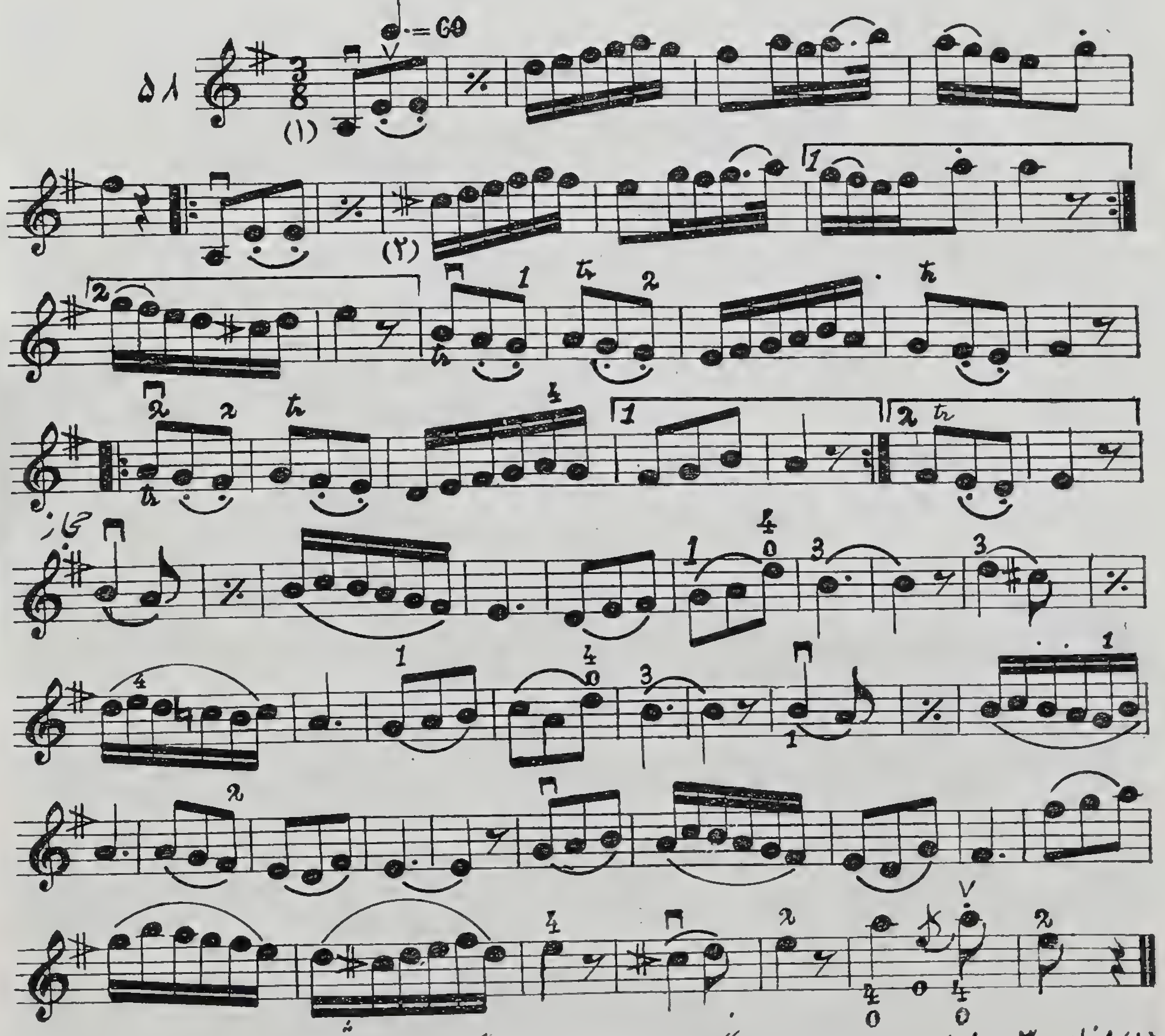

(۱) میزان ۳/۸ سه ضربی است و در هر میزان سه چنگ داریم . در اول هر میزان یک پا بزنید و بشمارید : ۱-۲-۳

(۲) دو # روی سیم لا مقابل فا# است روی سیم ر

گام دشتی

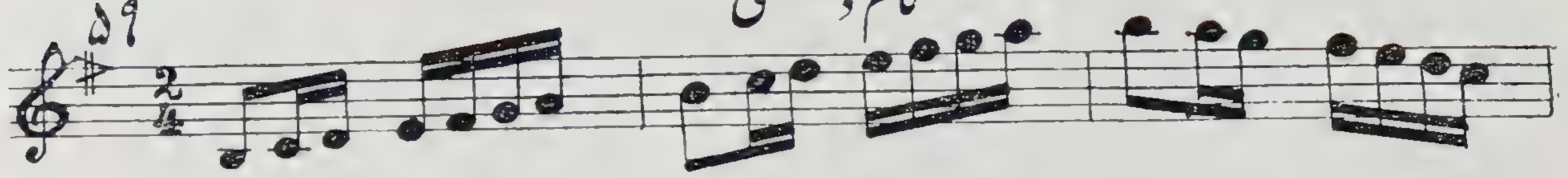

گام دشتی را با تمام آرشه های مختلف که تاکنون داشته اید بنوازید

پیش درآمد دشتی

سازنده آهنگ: علینقی وزیری

Moderato ♩=80

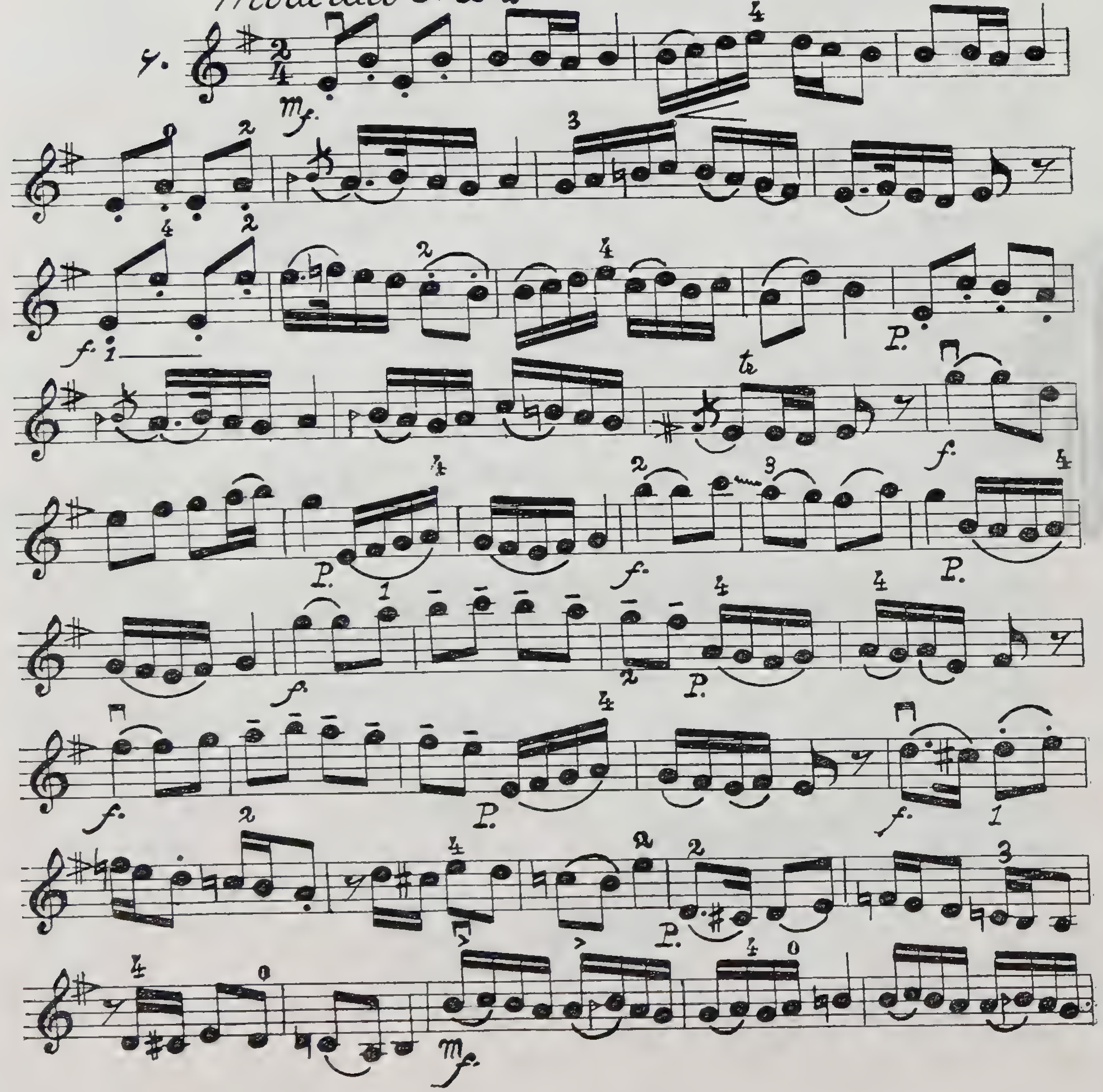

رنگ دشتی

آهنگ از رضا محجوبی

Allegretto ♩.=108

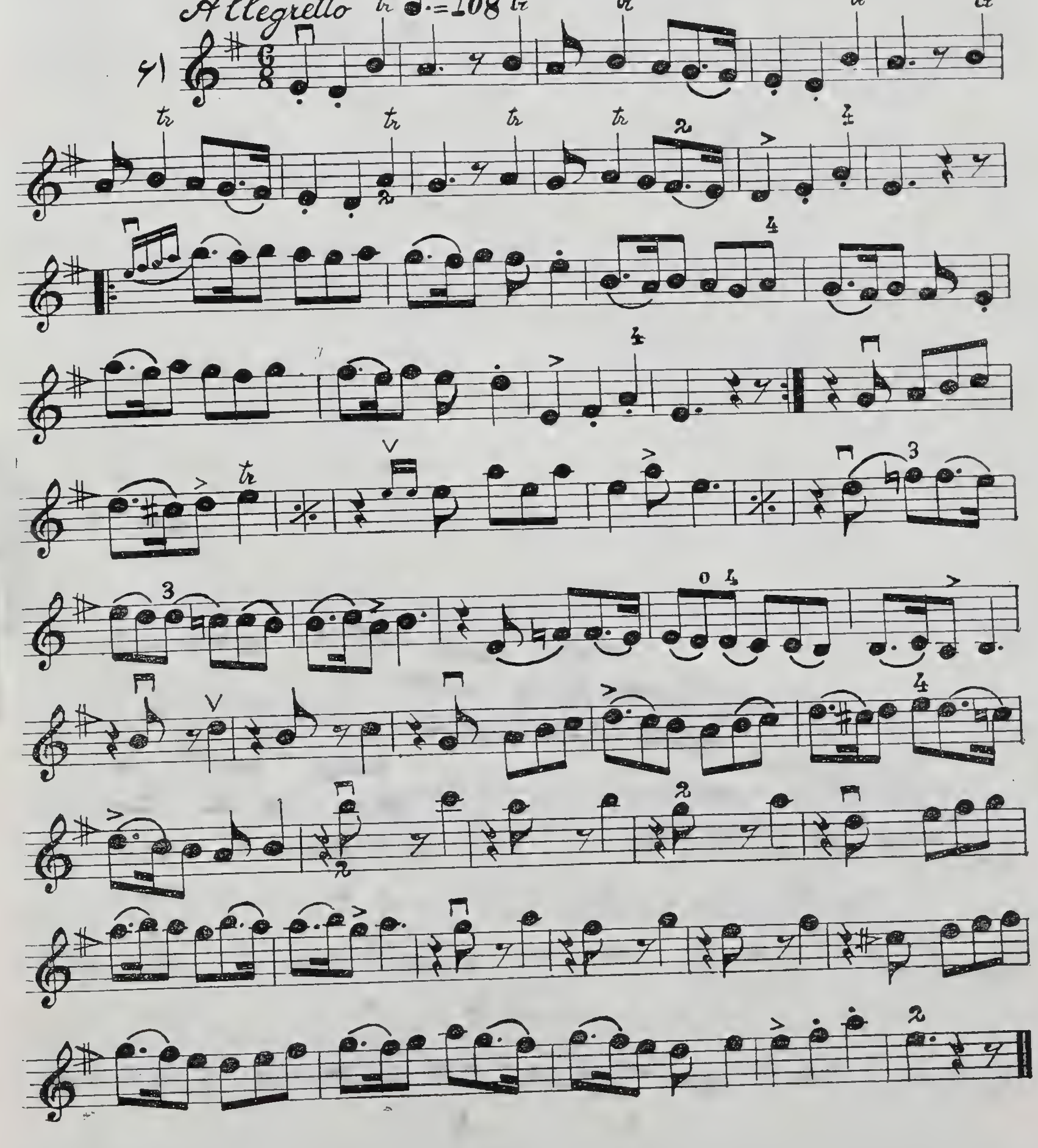

اتود شماره ۵ (دشتی)

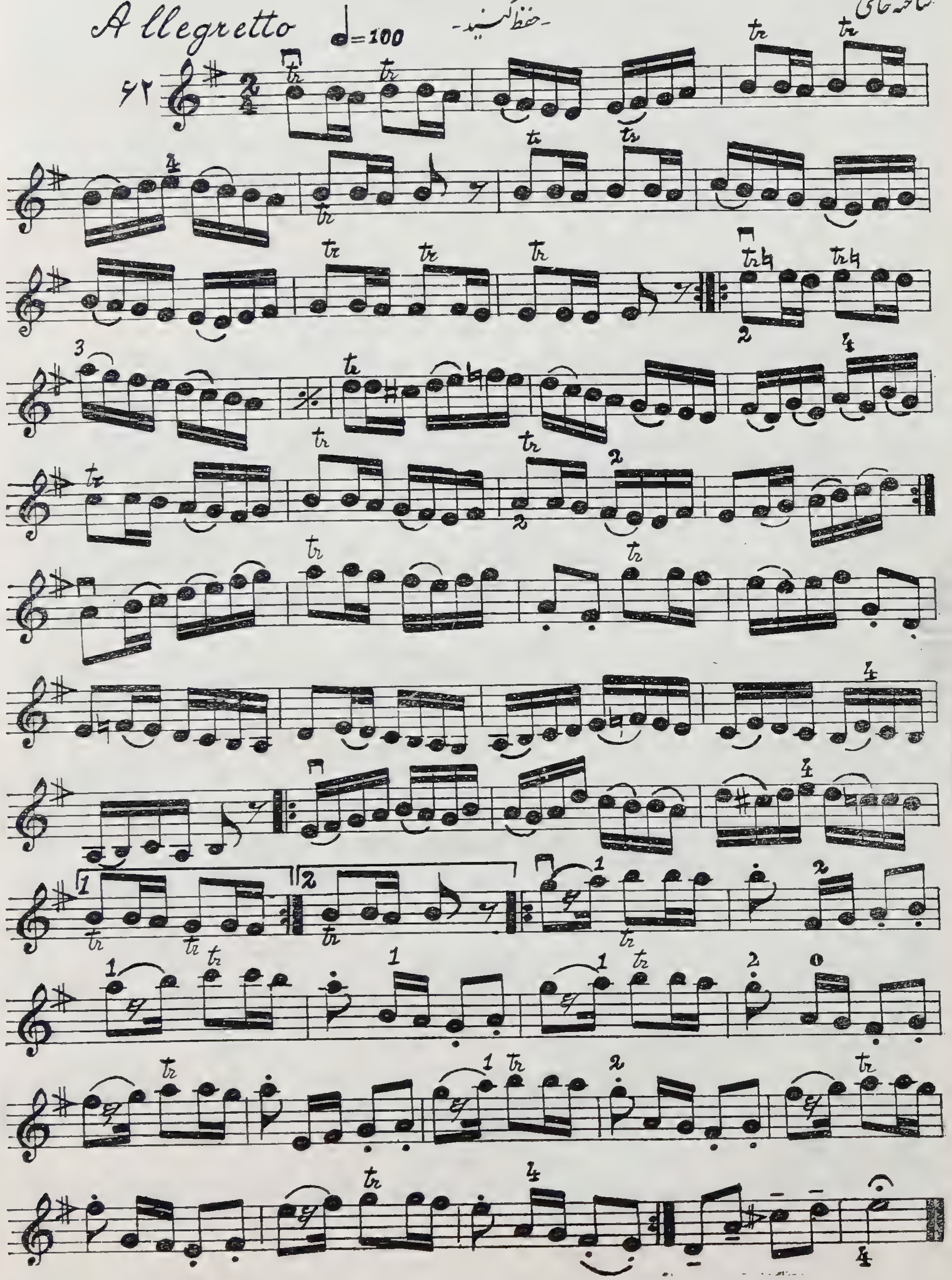

تمرین چند نوع دیگر از تکیه ها

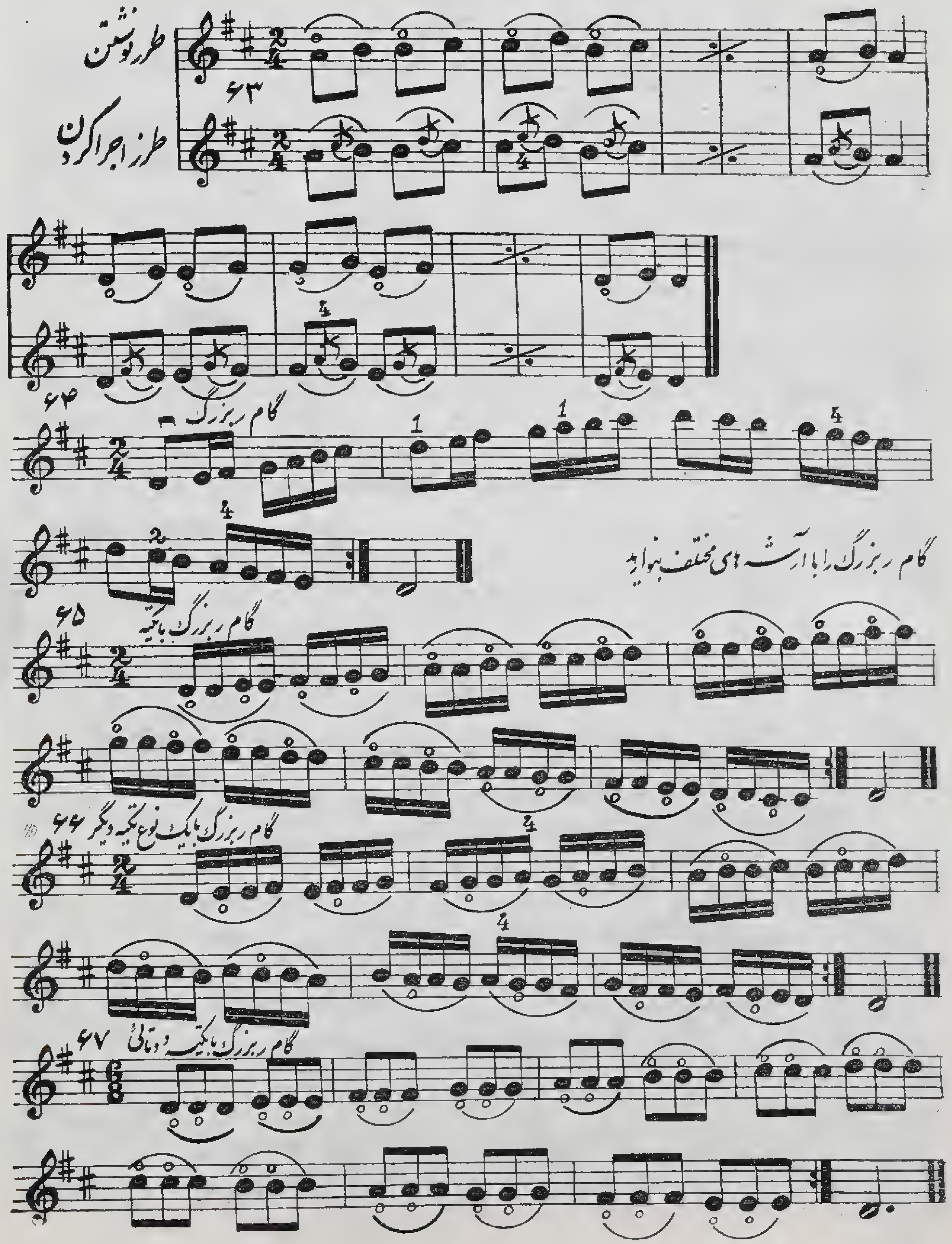

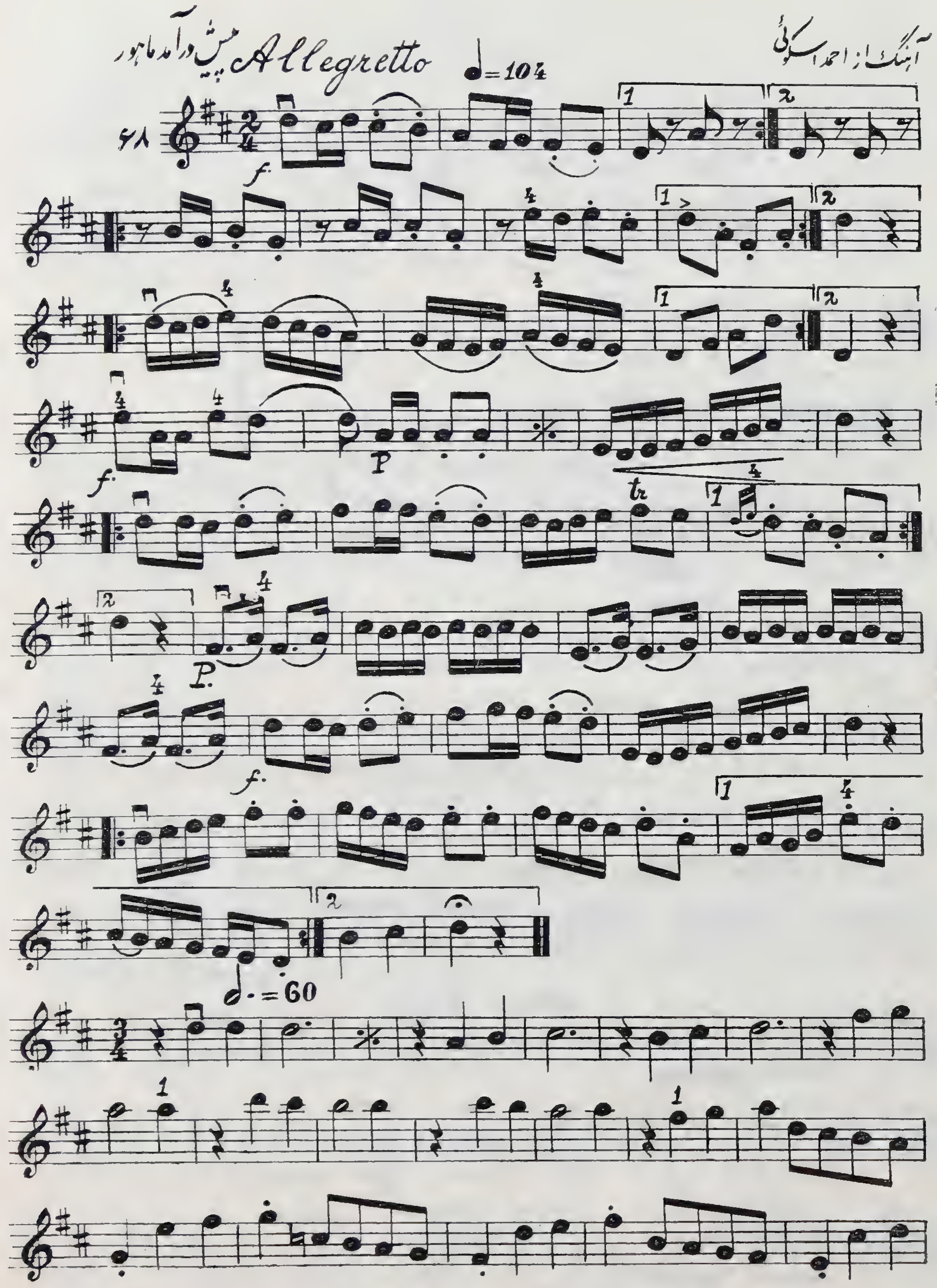
پیش درآمد ماهور
Allegretto
♩=104
آهنگ از: احمد اسکوئی
۶۸
♩.=60

فرود به ماهور
Allegretto
♩.=100

آهنگ از درویش خان

رنگ قهر و آشتی (در ماهور)

Allegretto ♩. = 104

۶۹

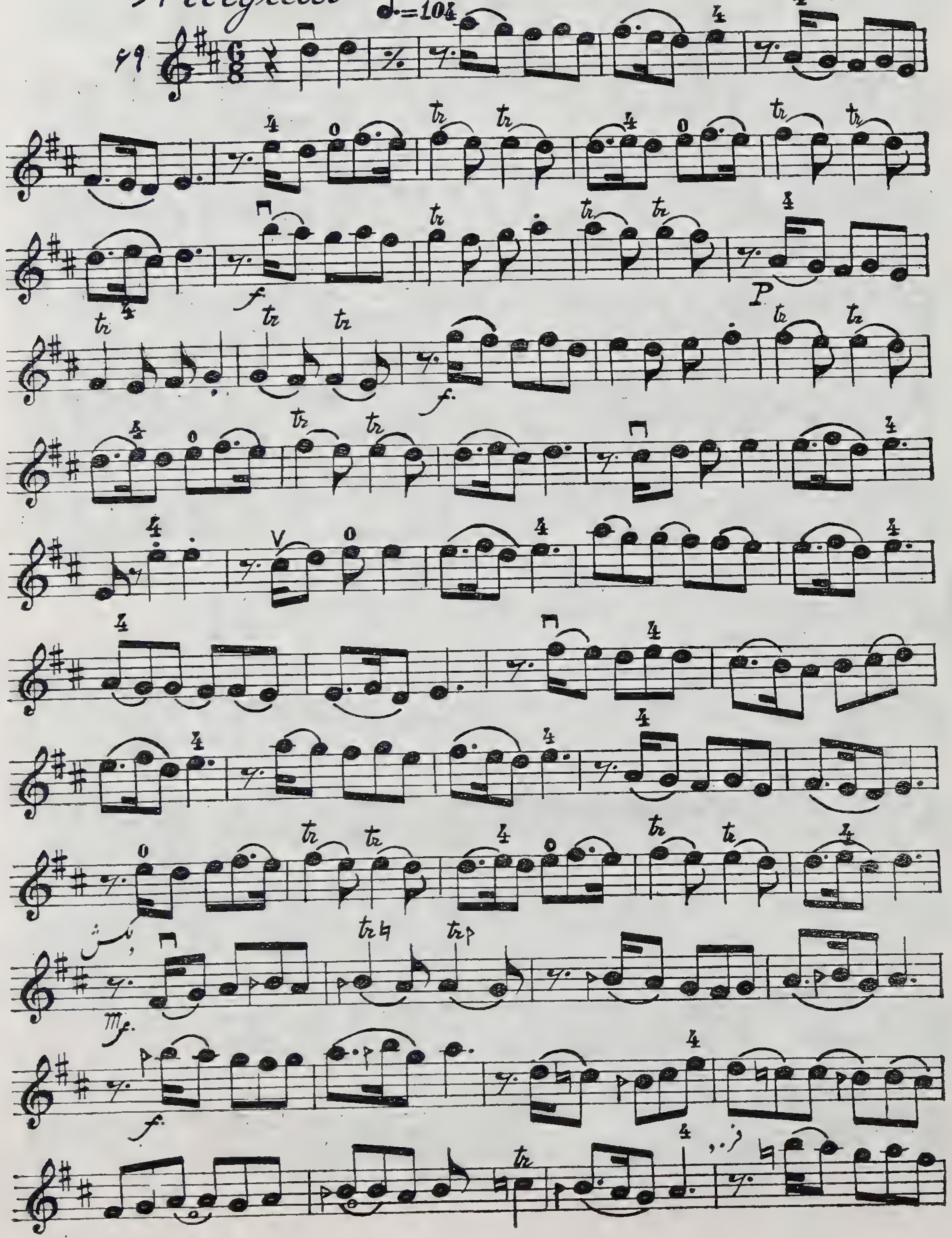

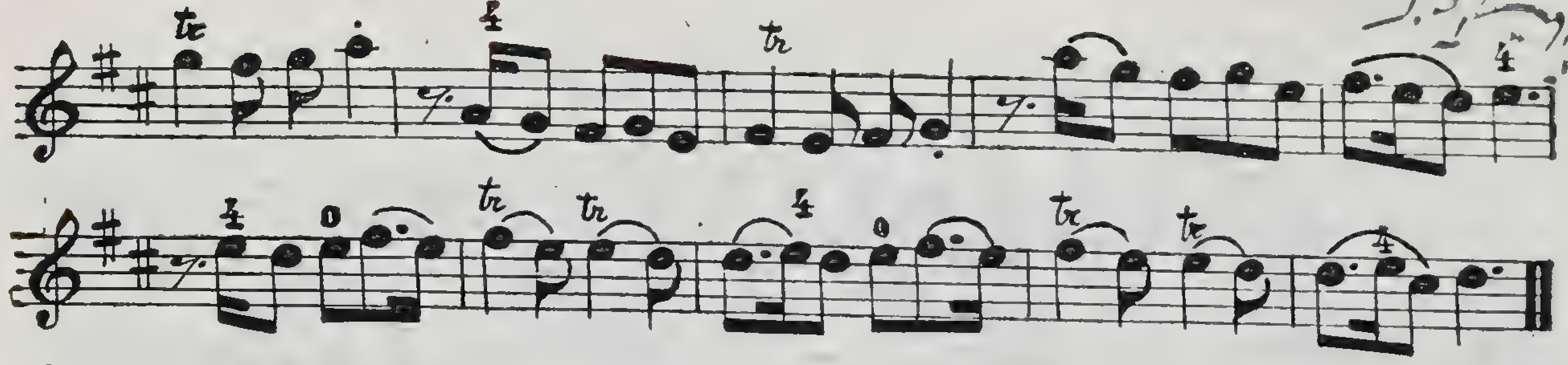

آهنگ از خالقی

رنگ سه گاه

Allegro ♩. = 112

۷۰

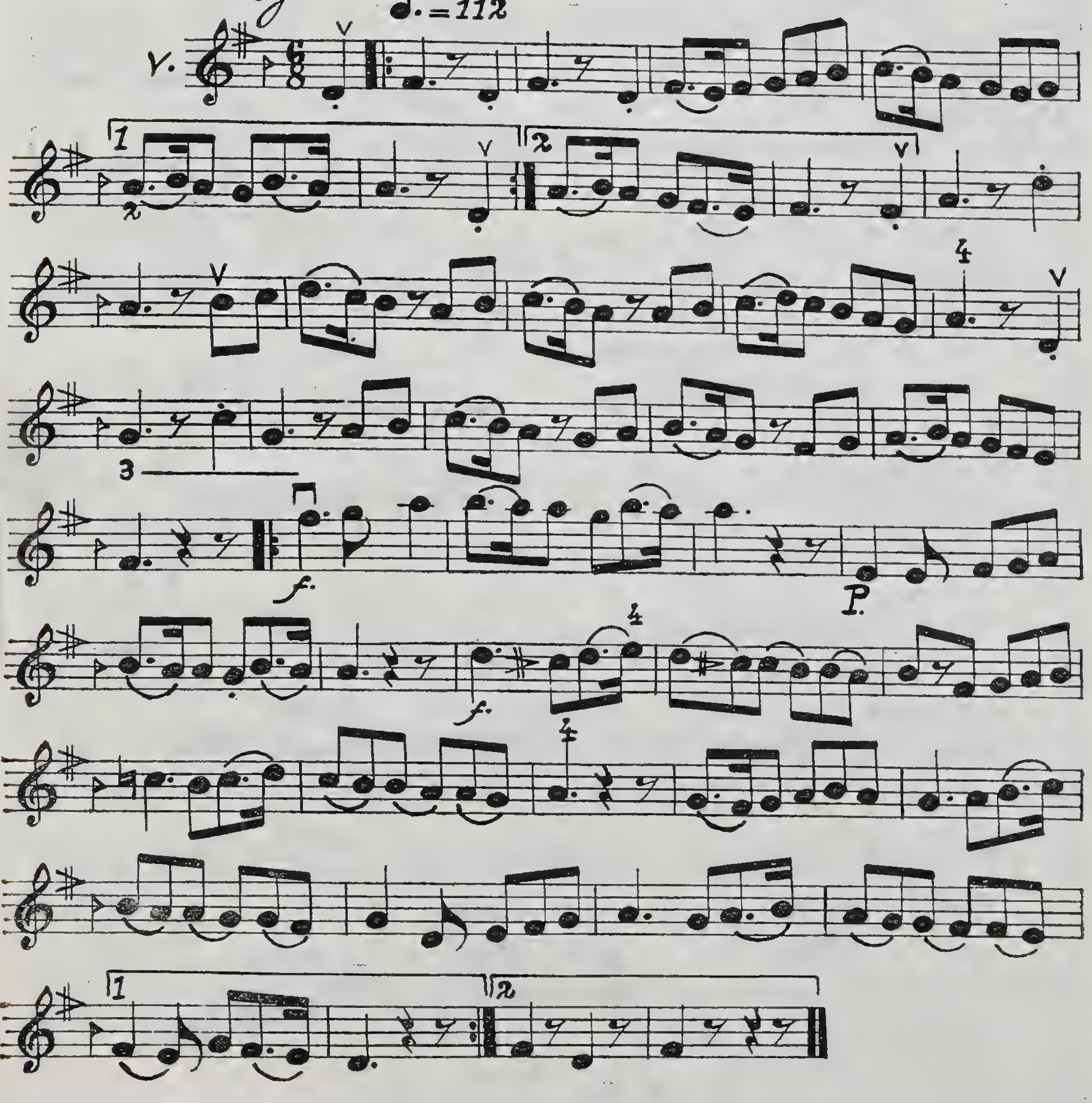

Moderato مقدمه سوزمن (سه گاه)

آهنگ از علینقی وزیری

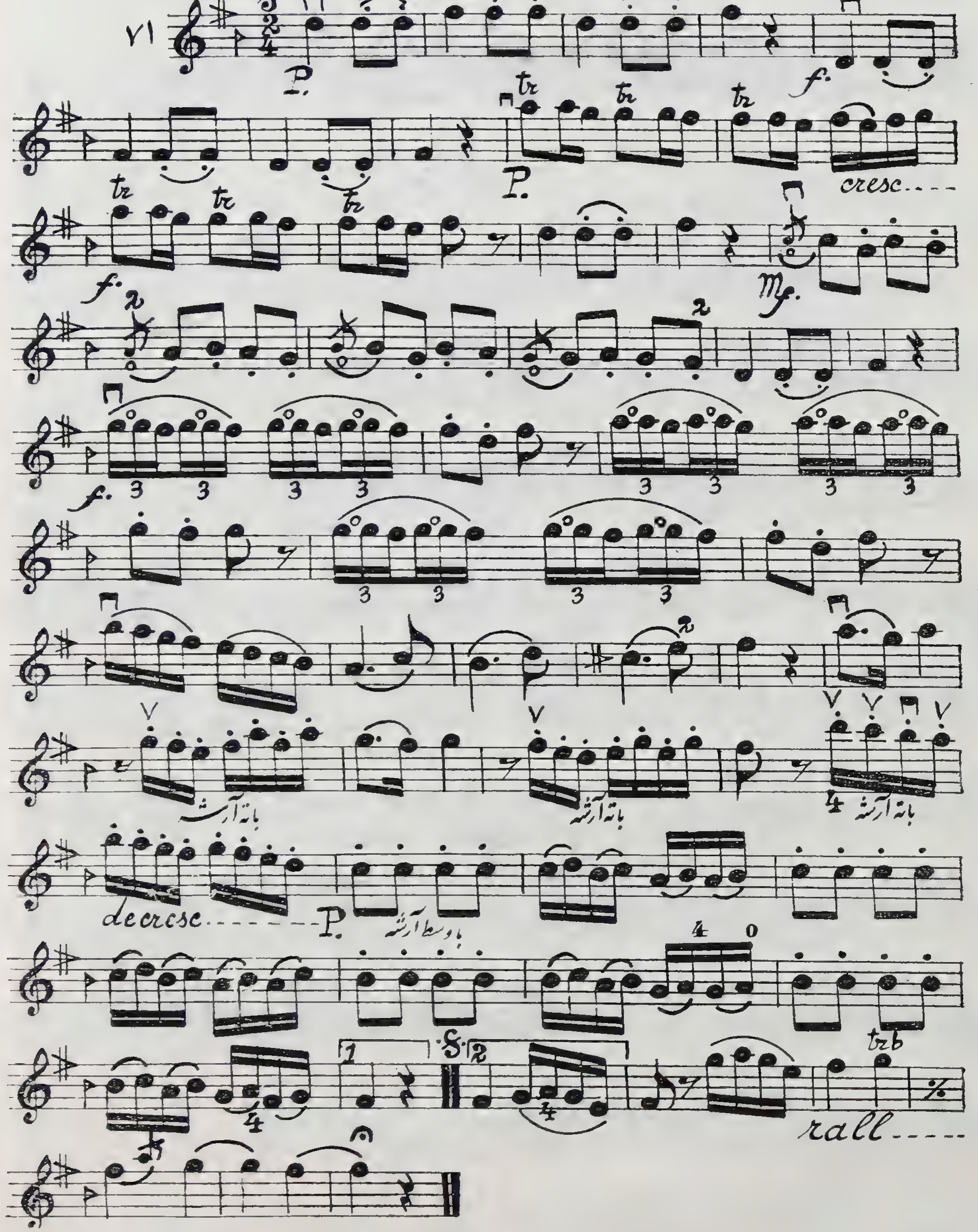

♪.= 56 رنگ افشاری

آهنگ از وزیری

در میزان ۶/۴ شش سیاه داریم و میزانی است شش ضربی بنابرین برای هر سیاه یک پا بزنید و بشمارید : ۱-۲-۳-۴-۵-۶ تمرین میزان ۶/۴

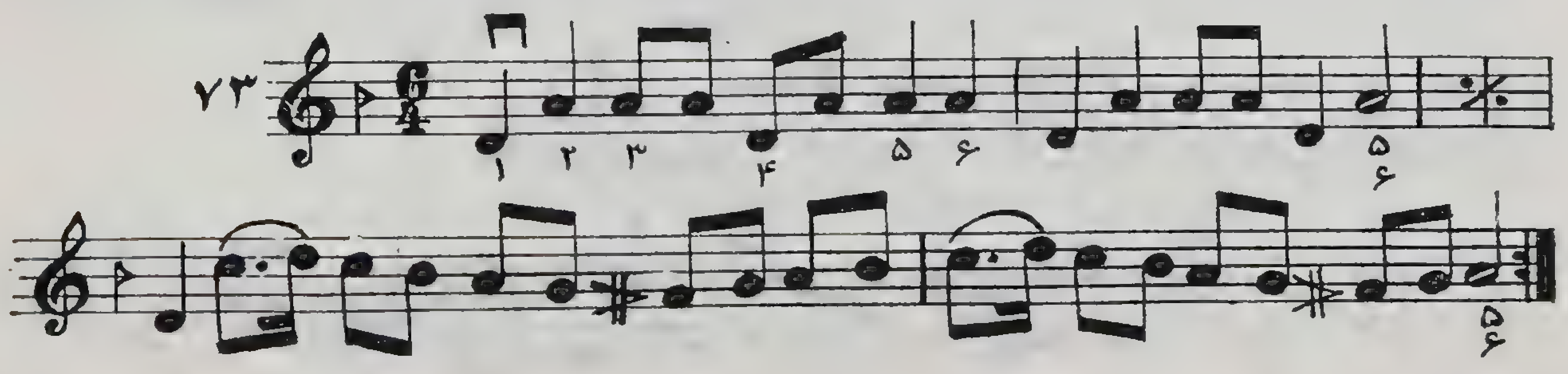

پیش درآمد افشاری *Allegretto* ♩=104 ساخته درویش خان

۷۴

+ علامت pizz. دست چپ است

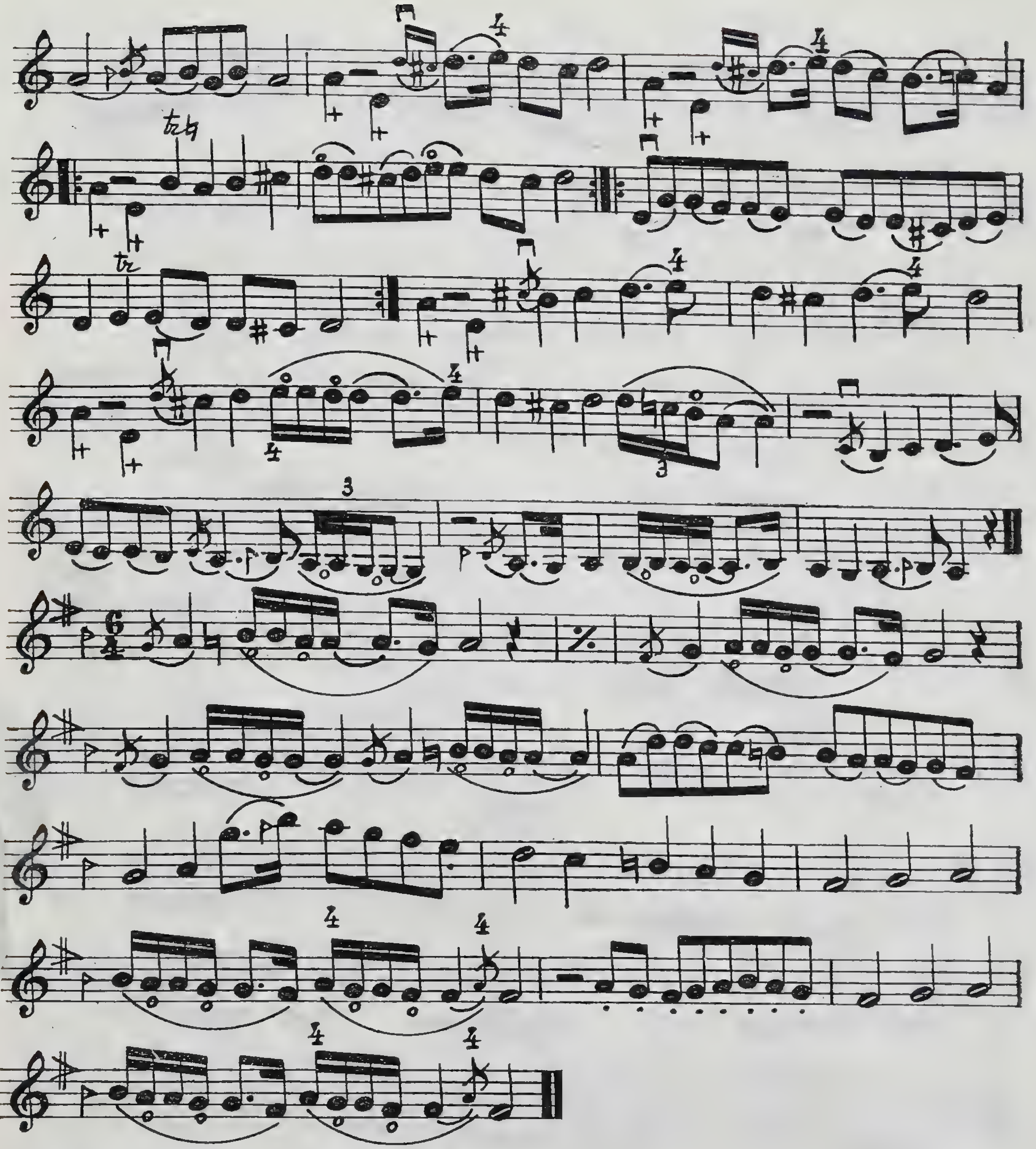

در بعضی مواقع که آهنگی دارای سکوت های زیاد است برای اینکه حساب ضرب ها از دست نرود این سکوت ها را با نت های دیگری که خط آنها بطرف پائین کشیده میشود نشان میدهند و در صورتی که روی این نت ها علامت بعلاوه باشد آنها را باید بدون کمک آرشه با یکی از انگشتان دست چپ اجرا کرد باین ترتیب که انگشت اول یا دوم یا سوم دست چپ سیم را گرفته بطرف دست راست کشیده رها میکند .

برای سهولت عمل در قطعه فوق نت لا را با انگشت سوم و نت ر را با انگشت دوم بصدا در بیاورید .

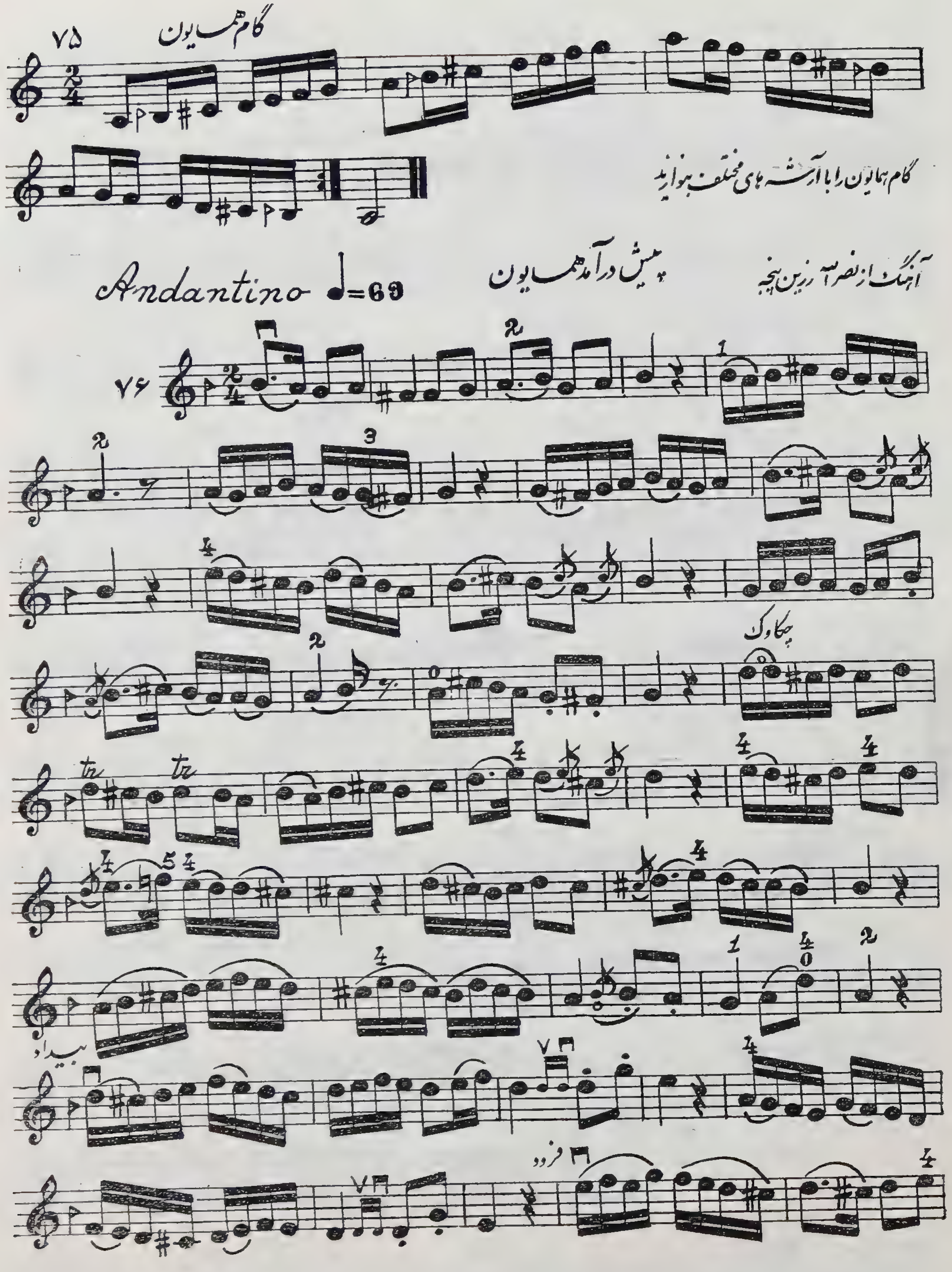
۷۵ گام همایون
گام همایون را با آرشه های مختلف بنوازید
آهنگ از نصرالله زرین پنجه
پیش درآمد همایون
Andantino ♩=69
۷۶
چکاوک
بیداد
فرود

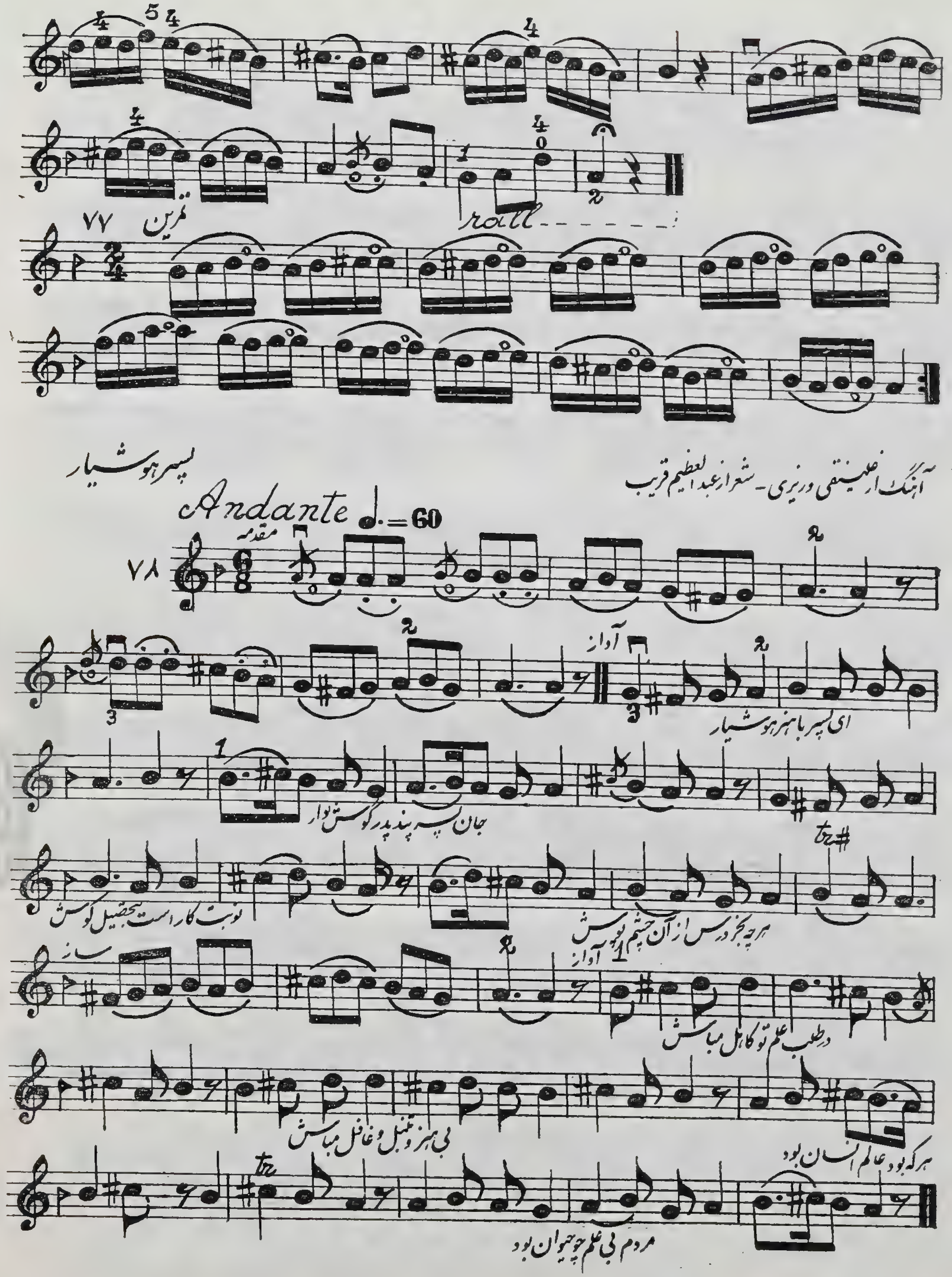
۷۷ تمرین
rall
آهنگ از علینقی وزیری - شعر از عبدالعظیم قریب
پسر هوشیار
Andante ♩.=60
مقدمه
۷۸
آواز
ای پسر با هنر هوشیار
جان پسر پند پدر گوش دار
نوبت کار است تحصیل کوش
هرچه بجز درس از آن چشم پوش
ساز
در طلب علم تو کاهل مباش
بی هنر و تنبل و غافل مباش
هرکه بود عالم انسان بود
مردم بی علم چو حیوان بود

Moderato ♩. = 84

زنگ همایون

آهنگ از رکن الدین خان مختار

۷۹

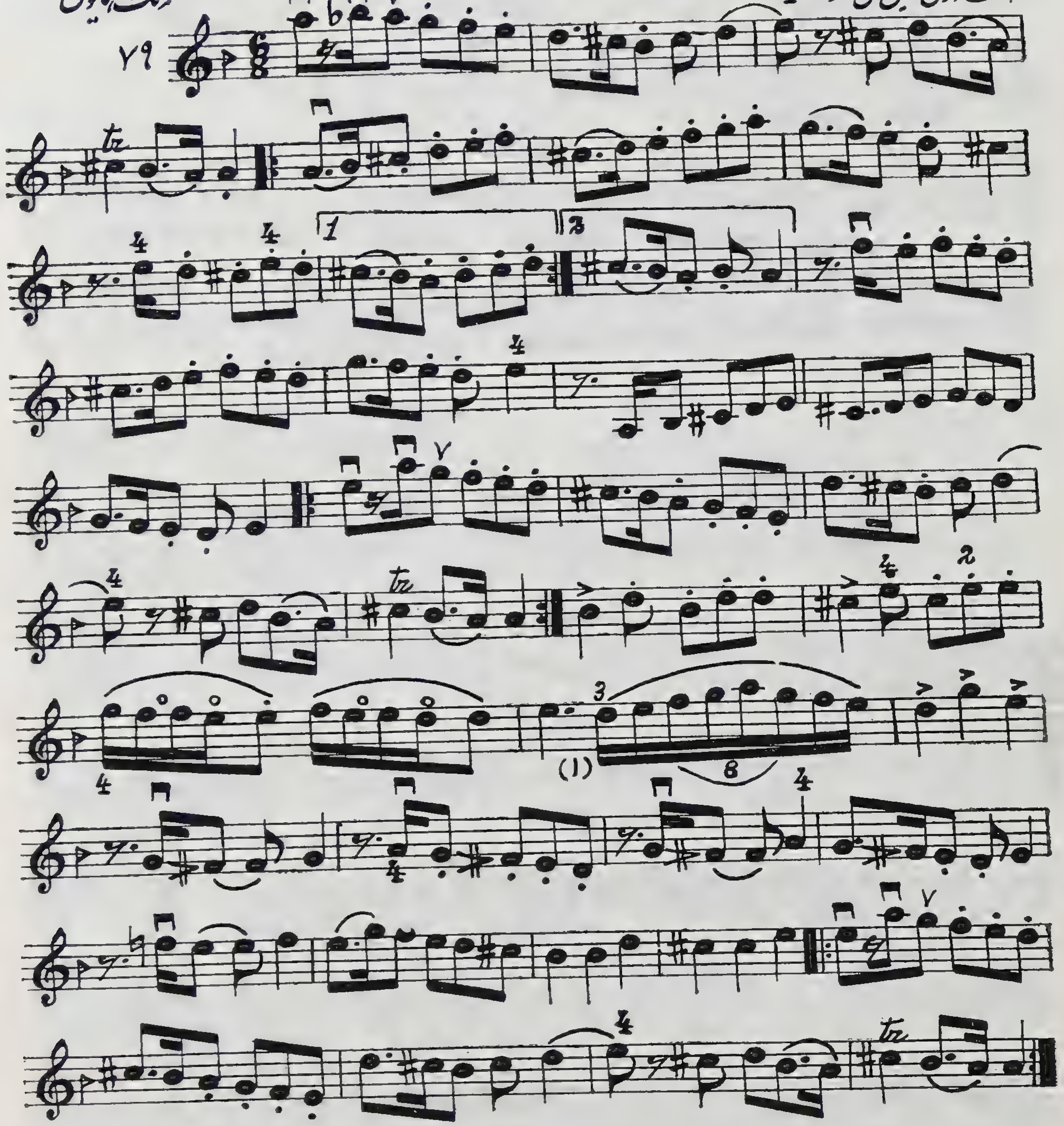

(۱) این هشت نت درحقیقت از شش دولاچنگ که یک ضرب میزان $\frac{6}{8}$ است دارا میباشد و باید در یک ضرب اجرا شود و آنرا هشت بر شش گویند یعنی هشت نت که در مدت شش نت نواخته میشود .

پیش درآمد اصفهان Andantino ♩ = 69

آهنگ از موسی معروفی

۸۰.

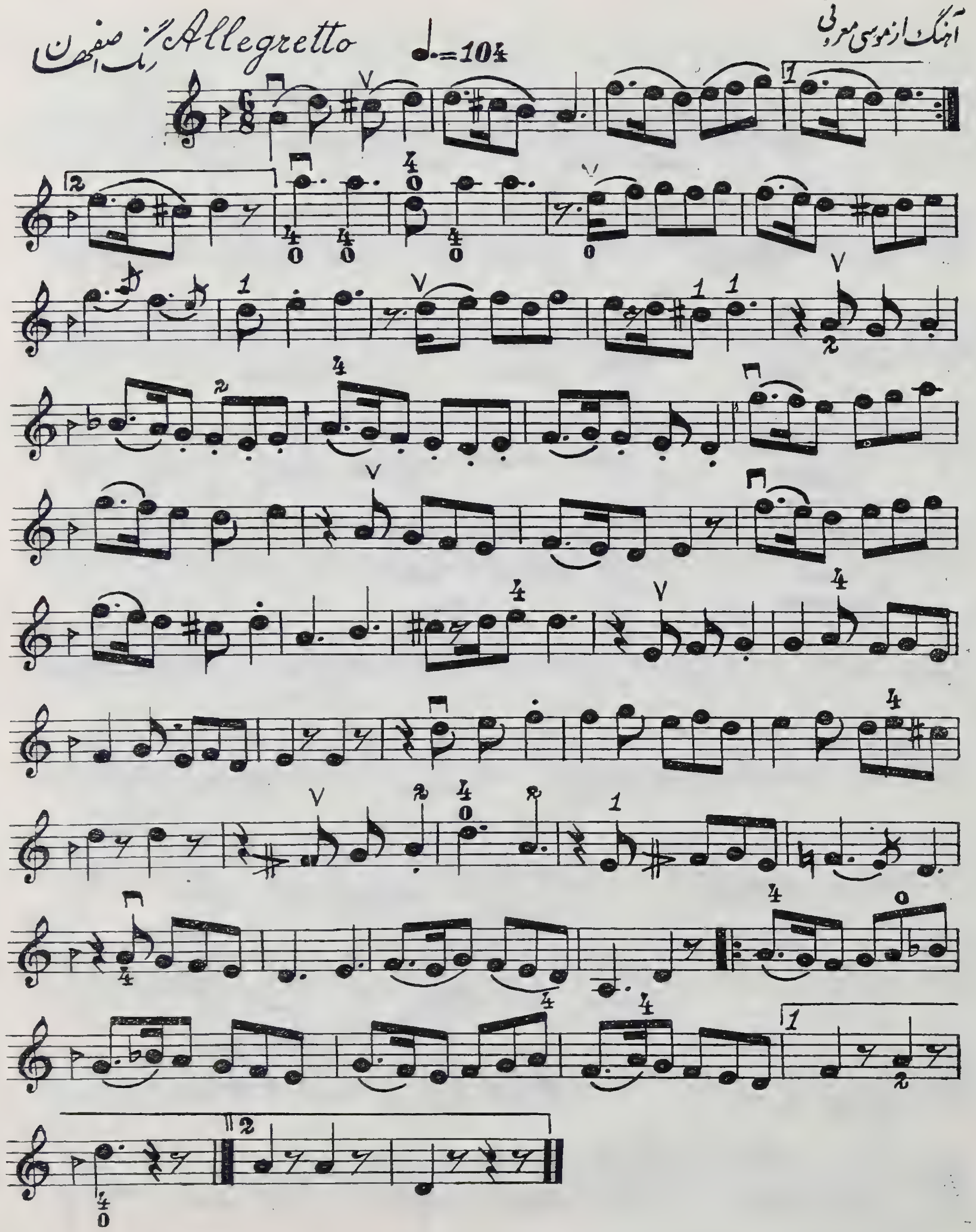

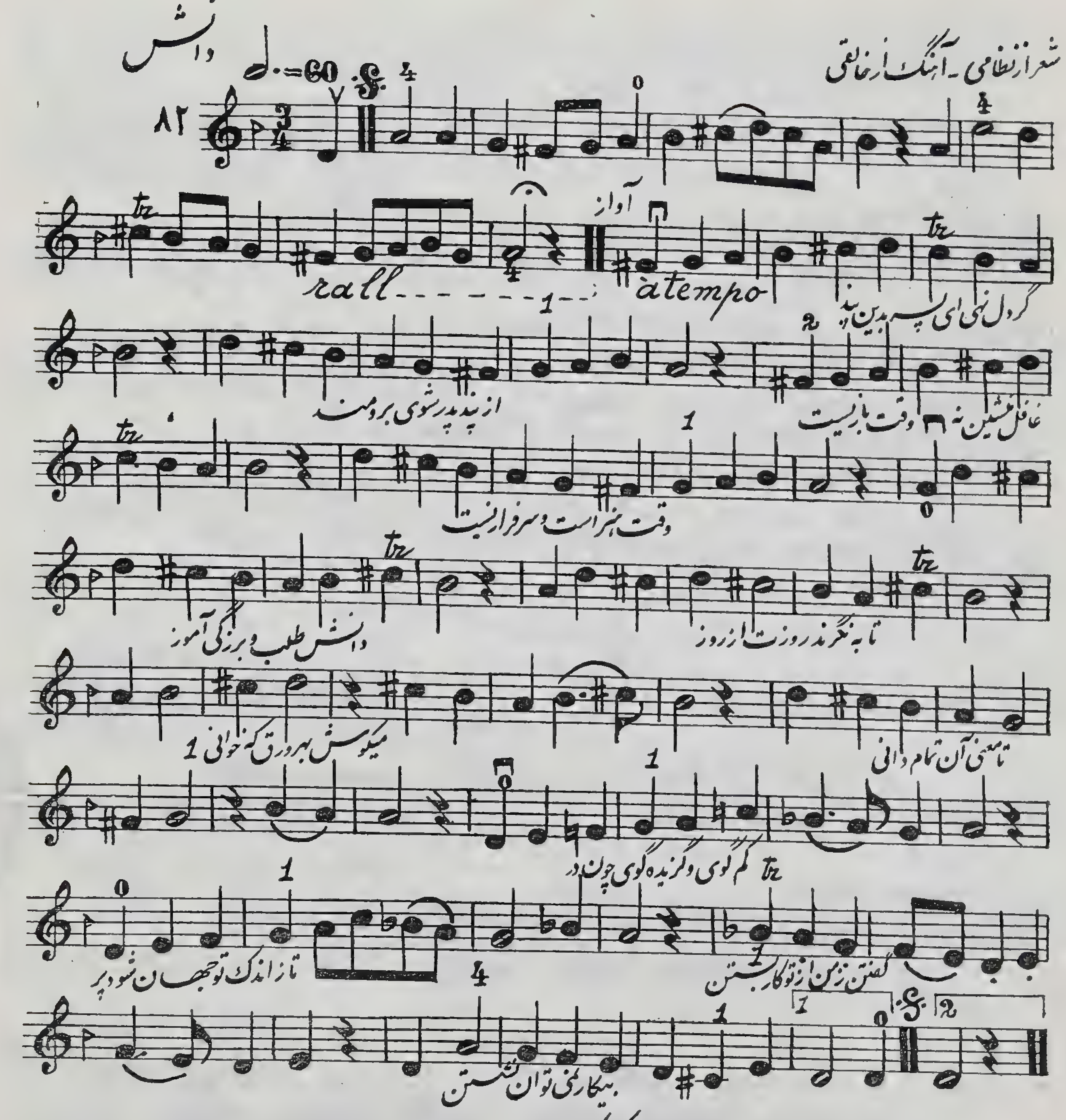

گام ر کوچک در دو هنگام

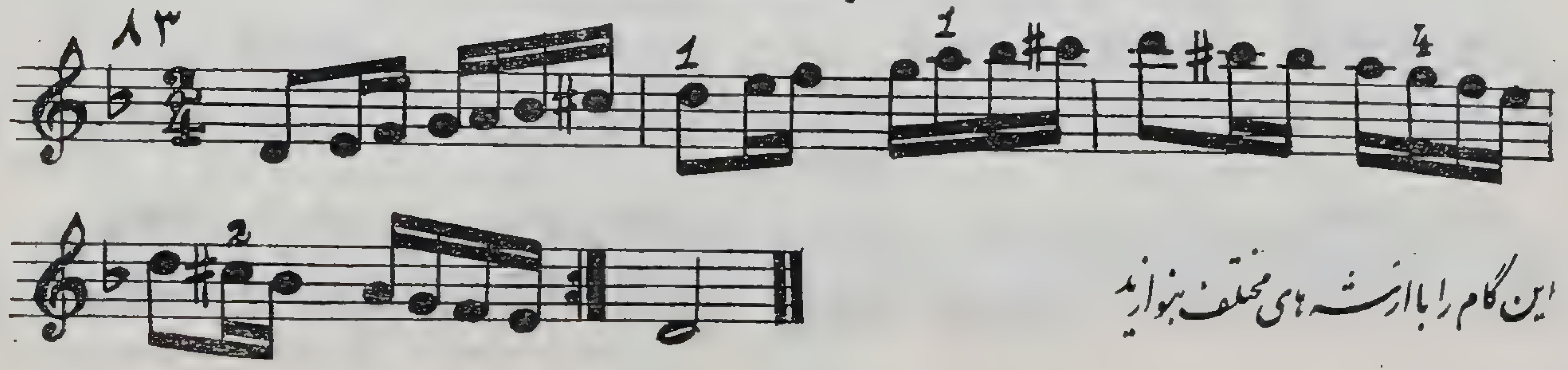

این گام را با آرشه های مختلف بنوازید

رقص ژاله

آهنگ از حسینعلی ملاح

۸۴

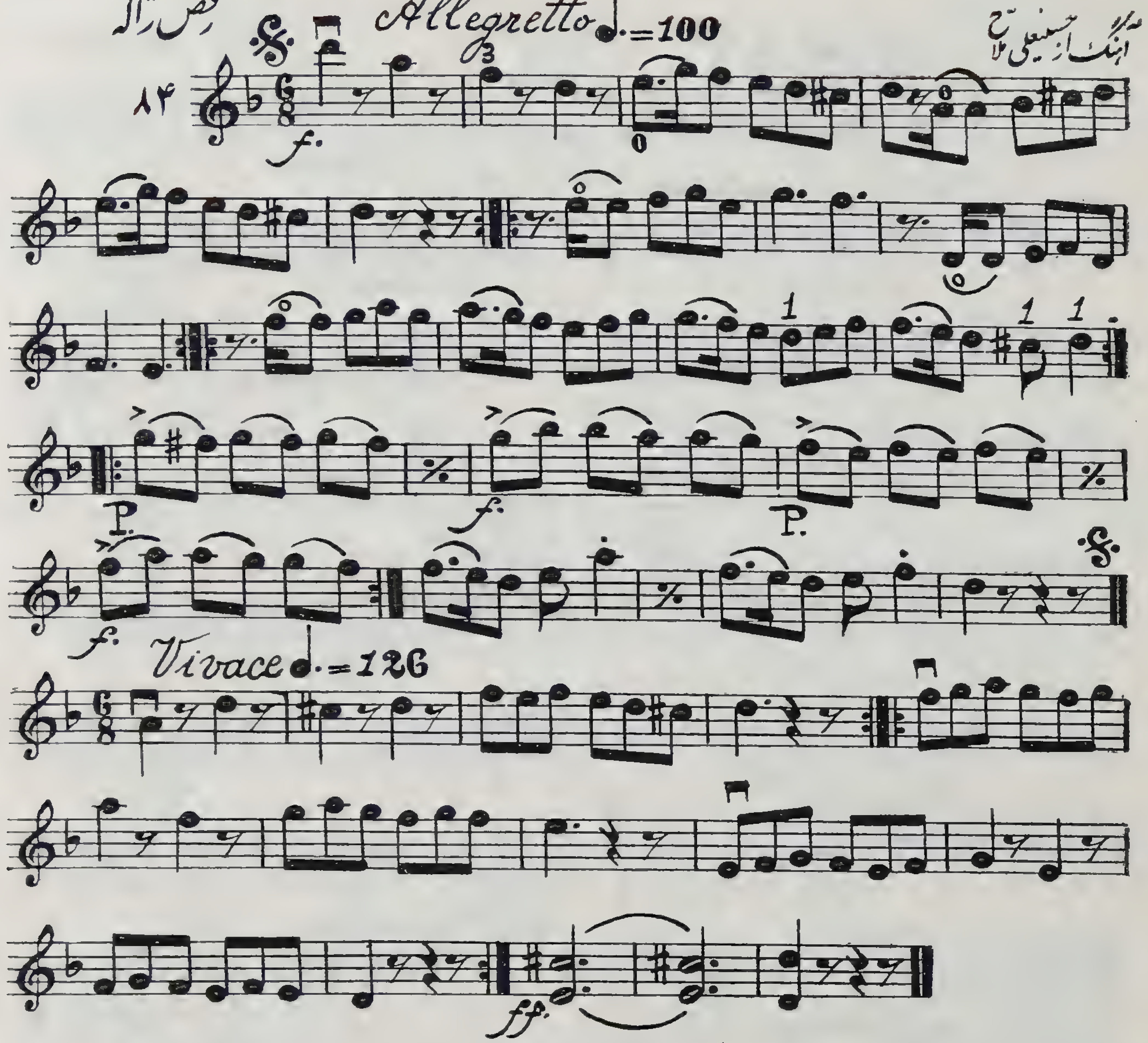

اتود شماره ۶

در گام شورمی

ساخته مفتاح

۸۵

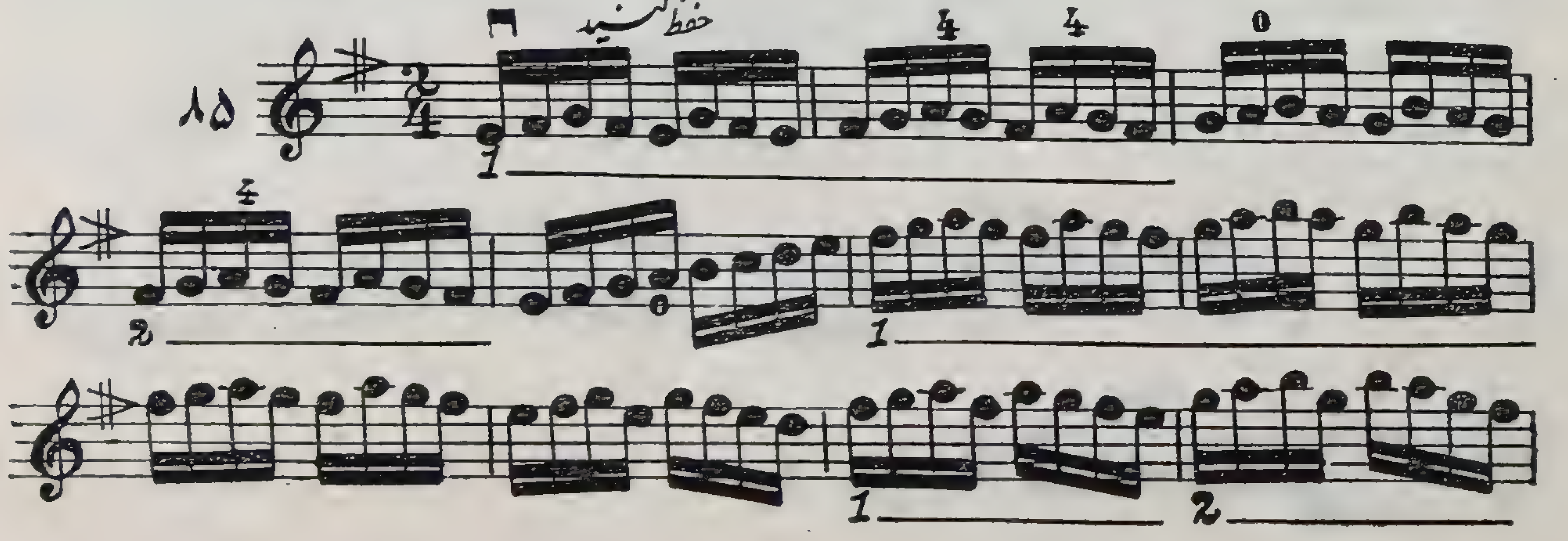

هنرآموز - هنرجو باید این اتود را بطریق ذیل کار کند

۱- سنگین و با تمام آرشه
۲- تندتر و با نیمه بالای آرشه
۳- بازهم تندتر و با وسط آرشه
۴- با وسط آرشه و نقطه دار
۵- دو دو لاچنگ با یک آرشه
۶- چهار دو لاچنگ با یک آرشه

تغییر کوک ویولن

در سبك نوازندگی بین‌المللی کوك ویولن همیشه می ـ لا ـ ر ـ سل است زیرا همواره ویولن همراه با پیانو نواخته میشود و در هر مایه‌ای که صدا داری ویولن خوب نباشد آکمپانیمان پیانو جبران کم صدائی را میکند ولی در بین ما چون اغلب ویولن بتنهائی نواخته میشود (مگر در ارکستر) برای اینکه آهنگ سازخوب باشد و همچنین از لحاظ سهولت انگشت گذاری، کوکهای مختلف بکار میرود و چون ازسال سوم هنرجو باید نواختن آوازهای ایرانی را شروع کند و برای اجرای چهارمضرابها احتیاج بتعویض کوك دارد، ما اینك اورا بیکی از کوکها که چپ کوك نامیده میشود آشنا میکنیم تا بانگشت گذاری این نوع کوك آشنا شود و بتواند از سال بعد کتاب اول ردیف استاد هنرمند ابوالحسن صبا را که با همین کوك شروع میشود بنوازد.

درین کوك سیمهای اول ودوم هنگام زیر سیمهای سوم وچهارم میشود یعنی سیم لارا باسل وسیم می را با ر کوك میکنند و در نتیجه کوك ویولن ر ـ سل ـ ر ـ سل میشود ولی برای سهولت نت خوانی آنرا می ـ لا ـ می ـ لا (یك‌پرده بالاتر) فرض میکنند وقطعاتی که برای ویولن نوشته‌میشود برای تار یك پرده پائین انتقال میدهند بطوری که می‌ویولن صدای ر تار ولای ویولن صدای‌سل تار را میدهد و وقتی باهم مینوازند همصدا میشود زیرا با این ترتیب هرساز درمایهٔ خود که ازلحاظ صدا داری وانگشت گذاری خوش‌آهنك وآسانتراست نواخته میشود.

اکنون برای نمونه چهار قطعه در پردهٔ اصفهان مینویسیم که هنرجوی ویولن آنها را در اصفهان لا و هنرجوی تار باعلامت ترکیبی دیگری در اصفهان سل خواهد نواخت. این قطعات و بسیاری‌دیگراز آهنگهای‌این کتاب درجلد دوم کتاب‌تاروسه‌تار که قبلاچاپ‌ومنتشر شده‌درمایهٔ‌مخصوص آن سازهانوشته شده‌است که نوازندگان ویولن‌وتاربتوانند هریك‌ازروی‌نت‌مخصوص‌خودباهم‌بنوازند.

این نکته را نیز درنظر داشته باشید که درین کوك از روی سیم لا با انگشت دوم بسیم‌سوم میرویم چنانکه درتمرین ذیل ملاحظه خواهید کرد:

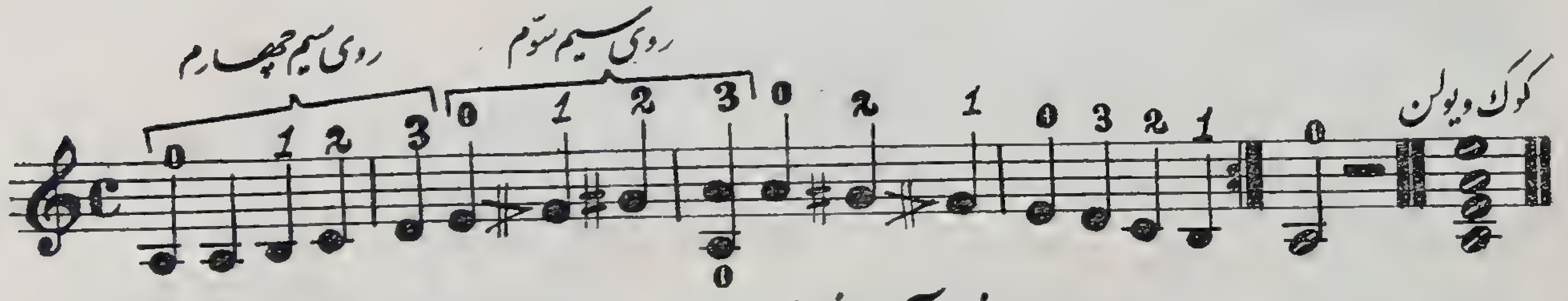

آهنگ از مرتضی نی داود

پیش درآمد اصفهان

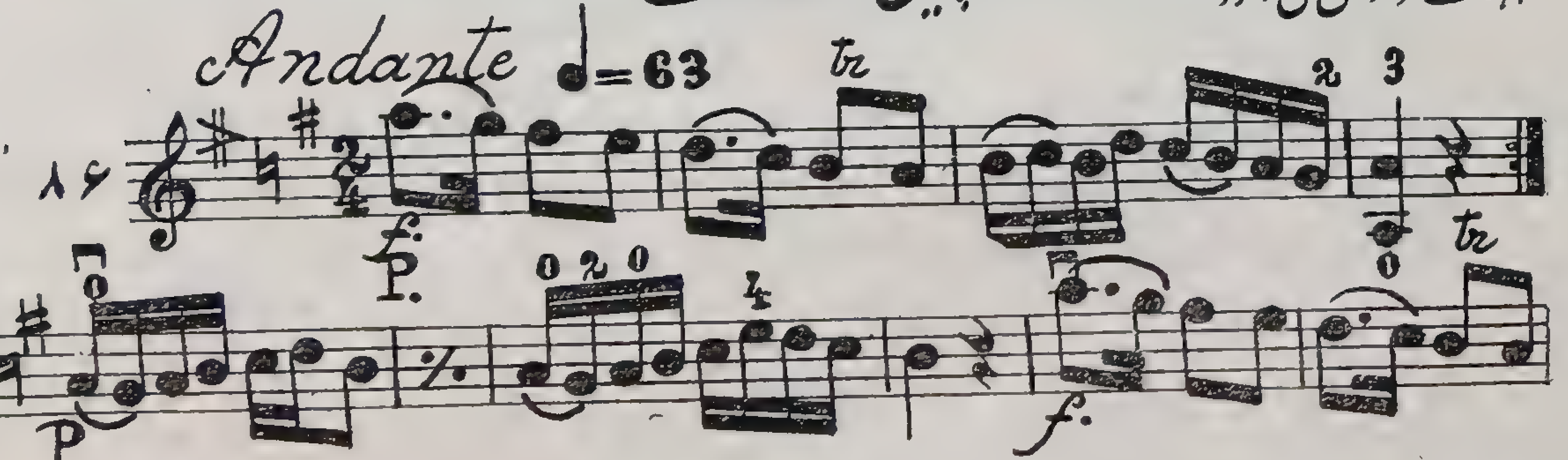

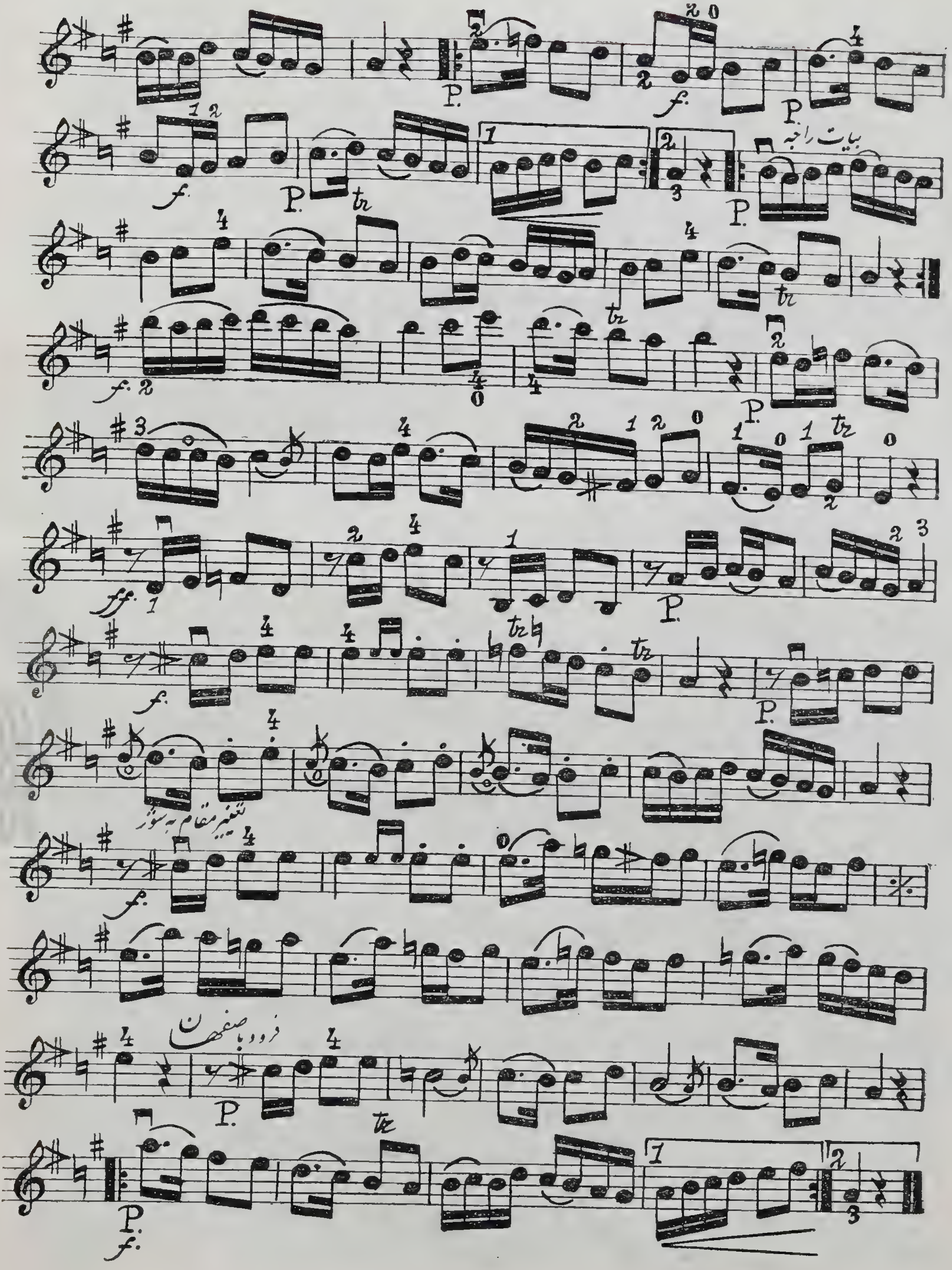

آهنگ از محمود ذوالفنون

رنگ اصفهان *Moderato* ♩. = 88

٨٧

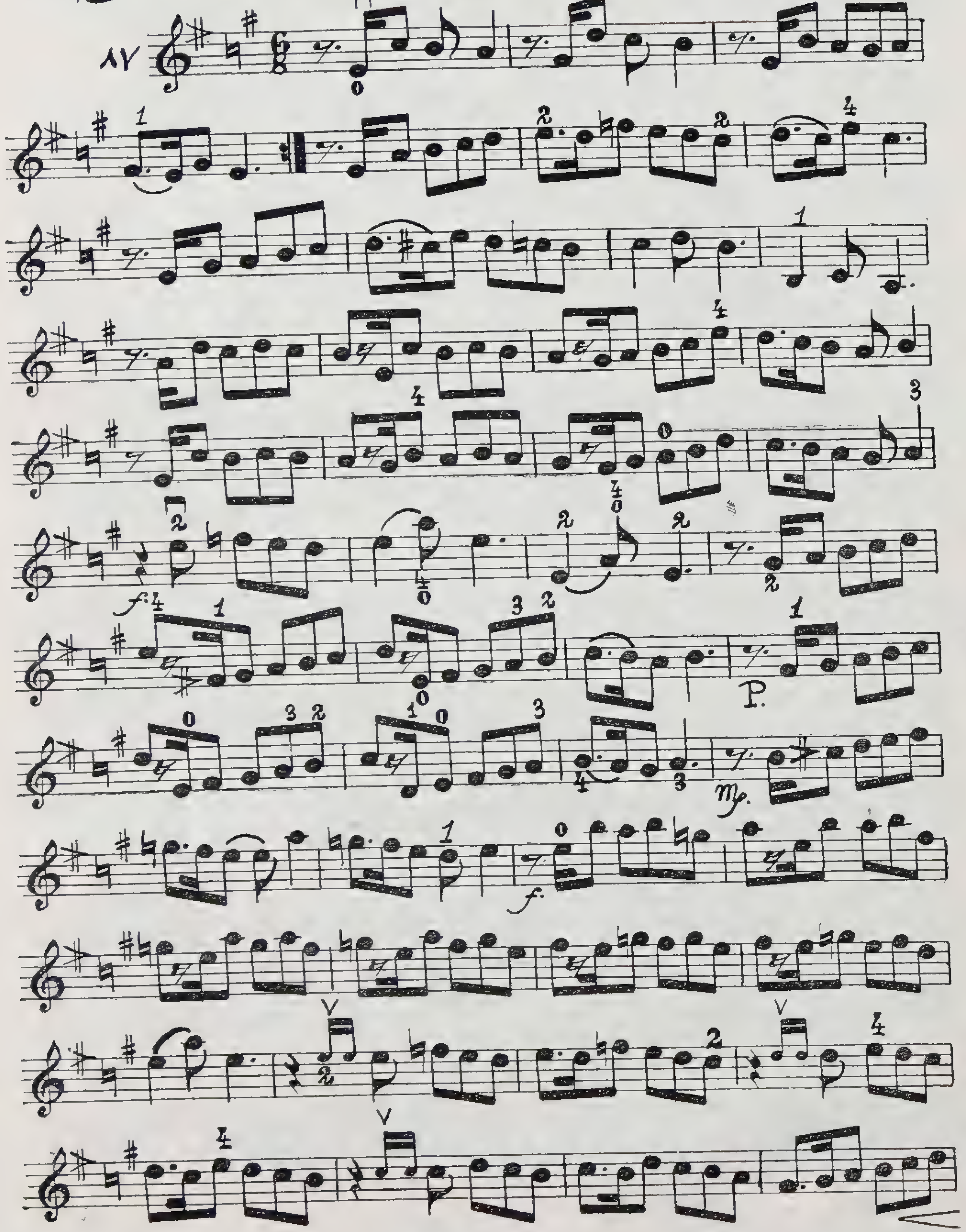

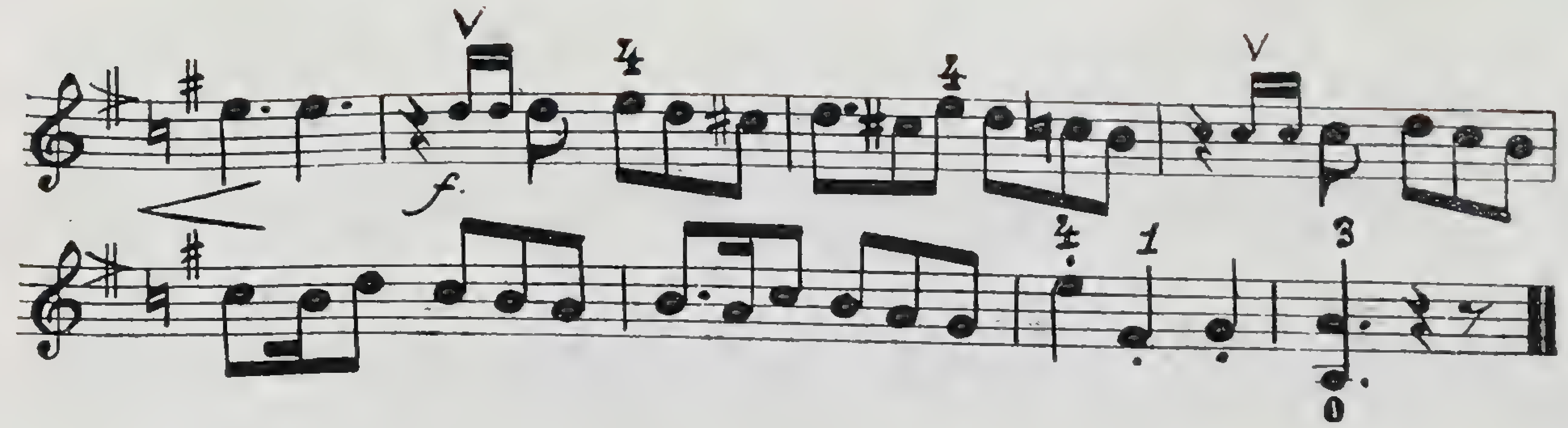

آهنگ محلی کردستان

خالو روگار

Adagio ♩ = 56.

٨٨

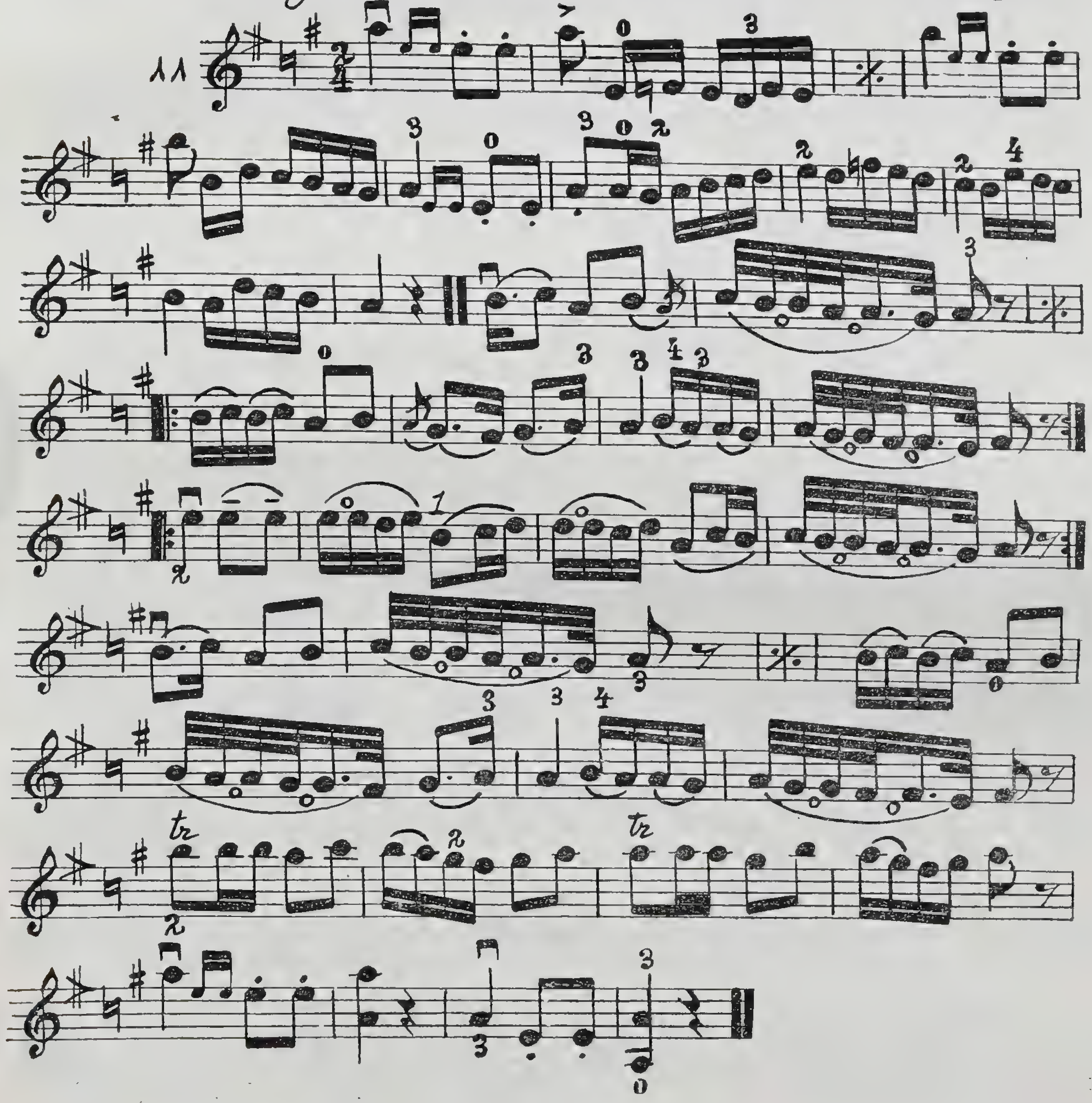

آهنگ از درویش خان

رنگ اصفهان Moderato ♩. = 92

۸۹

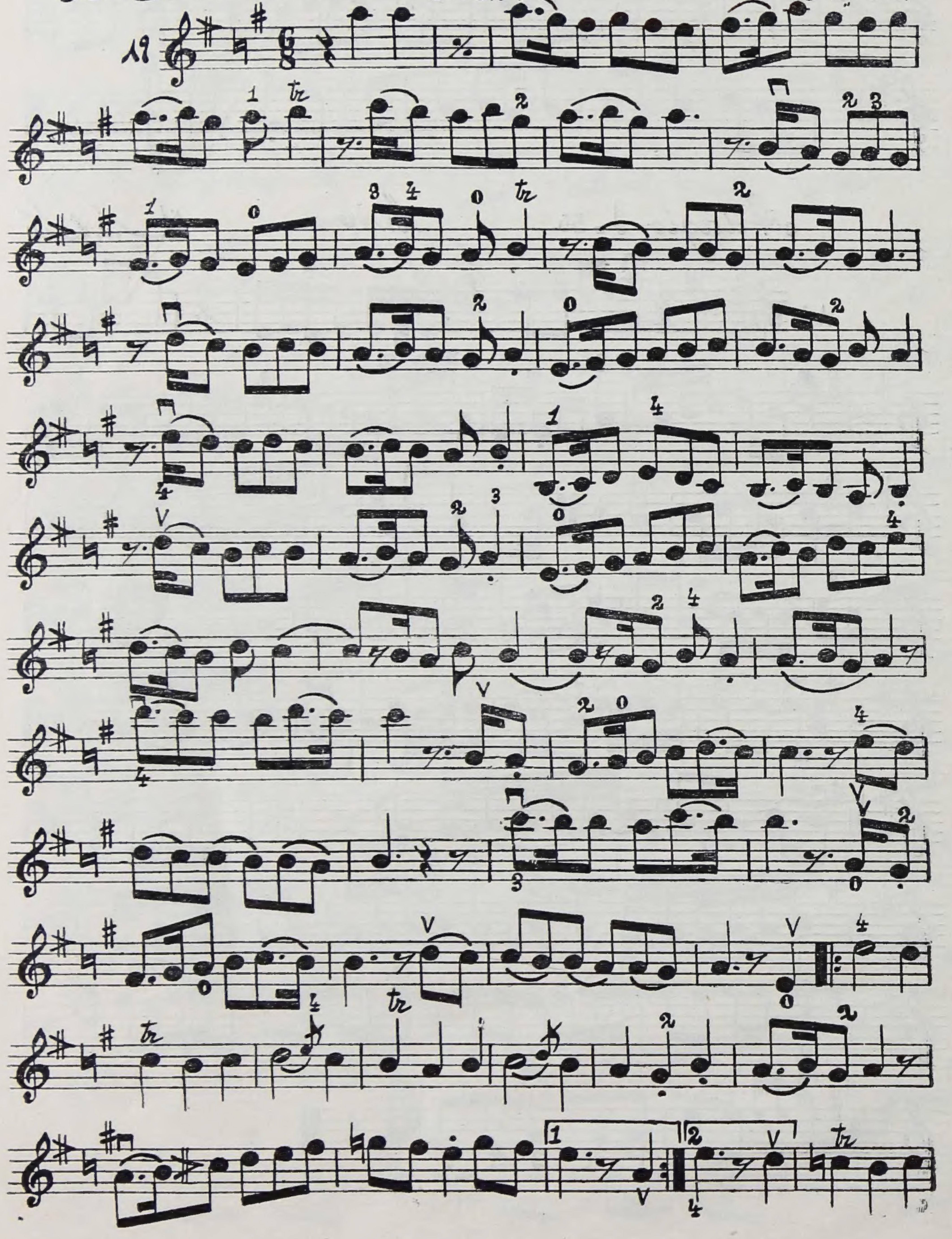

خط نستعلیق از علیمحمد نامداری

درین موقع که چاپ کتاب دوم ویولن بپایان میرسد متذکر میشود که در تنظیم این کتاب سعی شده است هنر جو بوسیلهٔ نواختن گامها و تمرینها و اتودهای مناسب قوت لازم را در آرشه و پنجه بدست آورد و با نواختن نمونه‌ای از ساخته های آسان آهنگ سازان ایرانی به پرده های مختلف مقامات ملی آشنائی حاصل کند تا بتواند از سال سوم آواز ها را با مقدماتی که تهیه کرده است بسبك و روش صحیح بنوازد . این کتاب با در نظر گرفتن آنچه برای یك هنرجوی سال دوم ویولن ضرورت دارد در تابستان ۱۳۲۹ با انتخاب قسمتی از تمرینات و آهنگهای گوناگون که در دسترس بود بوسیلهٔ این جانب تهیه و تنظیم شد . سپس برای اینکه از لحاظ تدریس کاملا مفید و با ارزش باشد بنظر هنرآموزان با تجربهٔ هنرستان آقایان **ابوالحسن صبا و مهدی مفتاح و محمود ذوالفنون وحسینعلی ملاح** رسید و هریك جداگانه آنرا مطالعه کرده اصلاحات لازم در آن بعمل آوردند و اکنون مدت دو سال تحصیلی است که شاگردان هنرستان موسیقی ملی نسخهٔ خطی آنرا مورد استفاده قرار میدهند و در نتیجه اگر مختصر نواقصی داشته نیز مرتفع شده است و اینك که بچاپ میرسد امید است کاملا برای هنر جویان سال دوم مفید و مناسب باشد . درین جا مخصوصاً لازم میداند از اصلاحات پر ارزشی که بوسیلهٔ استاد هنرمند آقای ابوالحسن صبا ، و همچنین مطالعات ذی‌قیمتی که توسط سایر هنر آموزان هنرستان در آن شده است اظهار کمال قدردانی را بنماید همچنین ازآقای **حبیب‌اله بدیعی** که نت‌های کتاب‌را نوشته وآقای **علیمحمد نامداری** که‌خطوط نستعلیق آنرا نگاشته اند سپاسگزاری شود .

رئیس هنرستان موسیقی‌ملی - روح‌اله خالقی

آذر ماه ۱۳۳۱

در فروشگاه یافا

بهترین لوازم موسیقی در دسترس شماست.

علاقمندان بموسیقی جهت خرید کتابهای زیر وسایر لوازم موسیقی بطور کلی و جزئی از تهران و شهرستانها میتوانند از وارد کننده و فروشندهٔ بهترین آلات موسیقی و نمایندهٔ مخصوص کارخانه های دنیا درایران به

فروشگاه یافا - خیابان شاه آباد - تهران - تلفن ۲۰۴۰۵۱

مراجعه و مکاتبه نمایند

فهرست بعضی از کتابهای موسیقی که تاکنون بچاپ رسیده است

۱- کتابهای اول - دوم - سوم و چهارم ویولن

۲- کتاب تار و سه تار: جلد اول و دوم

۳- آهنگ ژیلا (برای پیانو) ساختهٔ آقای جواد معروفی

۴- نظری بموسیقی (دو جلد)

۵- سر گذشت موسیقی ایران (دوجلد)

۶- ردیف ویولن استاد ابوالحسن صبا (۳ جلد)

۷- دورهٔ اول و دوم و سوم سنتور از استاد ابوالحسن صبا

۸- خودآموز سنتور از آقای حسین صبا

۹- کتاب اول و دوم و سوم و چهارم موسیقی ایرانی (برای ویولن) از آقای محمد بهارلو

کتاب دوم

ویولن

مطابق برنامهٔ هنرستان موسیقی ملی

چاپ دوم، خرداد ماه ۱۳۳۸

مرکز پخش:

مغازهٔ «یافا» خیابان شاه آباد - تهران

بها ۶۰ ریال

شرکت سهامی چاپخانهٔ فردوسی

۷۸۹/۷۷
خ
۲۱۳
س